

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1992.
DECEMBER

CXXVII. évfolyam

A tartalomból:

*Nemzeti vállalatok helyett
részvénytársaságok
355. oldal*

*Távol vagyunk még az igazán
ökológikus gondolkodásmódtól
357. oldal*

*Kilátó avatás az ezeréves
Pannonhalmán
377. oldal*

*Nem csak az egzisztenciánkat féltjük,
meg szeretnénk védeni az erdőt is
381. oldal*

*A kialakult új erdőtulajdonosi réteget
a helyi csoportokon keresztül
be kell vonni az egyesületbe
384. oldal*

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
 folyóirata
CXXVII. évfolyam 12. szám
(1992. december)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, Barátossy Gábor, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Gőbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Járasi Lőrinc, dr. Kárpáti László, Kertész József, Korbonszky Kazimírné, dr. Kovács Mátyás, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
 Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: DR. SÉBOR JÓZSEF, a Monteditio Kft ügyvezető igazgatója.

Kiadóhivatal: 1075 Budapest, Károlyi krt. 5/a.
 Telefon: 1412-890, 137-360/425.

Nyomdai munkák: Monteditio KFT nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Hegyi Ferenc.

Munkaszám: 1992-0125

A kézirat lezárva: 1992. december 7.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlap-kézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.
 Az évi előfizetés ára: 10 USD

С О Д Е Р Ж А Н И Е

И. САБАДОШ:	Акционерное общество вместо Государственного Лесного предприятия	355
З. ВАРГА:	Уровень возможного экономического развития и лесное хозяйство	357
К. ПОГРАНИ:	Развитие поголовья охотничих животных в Венгрии	361

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Szabados János: Nemzeti vállalat helyett részvénytársaságok	355
Dr. Varga Zoltán: Fenntartható fejlődés és erdőgazdálkodás	357
Horváth Zoltán: A fabizottság 50. ülése	359
Német erdészeti delegáció hazánkban	360

VADGAZDÁLKODÁS-VADÁSZAT

Pogrányi Kálmán: A nagyvadlétszám alakulása hazánkban	361
Dr. Bencze Lajos: Néhány gondolat a nagyragadozókkal kapcsolatban	363
Szántó Gábor: Tájékoztató	364
Gera Pál: Válasz dr. Bod Lajos gondolataira FIDESZ javaslat a természetvédelmi területeken történő vadgazdálkodás szabályozására, ellenőrzésére	367
Tóth Miklós: Ami a törvénytervezetből kimaradt	368
Jánoska Ferenc: Erdősávok ornitológiai felmérése	368
Reményfy László: Levélfele Gellér Tibornak	370

ERDŐKERÜLŐBEN

Gulyás Gyula: Beszámoló jelentés	371
Dr. Szász Tibor: A második világháború óta alkalmazott fakitermelési módszerek... (II.)	374
Sólymos Szilveszter: A pannonhalmi Boldog Mór kilátó megáldása	377
Pápai Gábor: Féknyomok	378
Kristó László: Vadas Jenő Kupa – Mátrafüred, 1992.	379
Állásfoglalás visszas ügyekben	380
Homoki-Nagy István: Kerületvezető erdészek szakszervezete	381

KÖNYVESPOLC

EGYESÜLETI HÍREK

INHALT

Szabados, J.: Statt Volkseigener Betrieb – Aktiengesellschaft	355
Dr. Varga, Z.: Erhaltbarer Vortschritt und Forstwirtschaft	357
Pogrányi, K.: Entwicklung des Grosswilgbestandes in Ungarn	361

CONTENTS

Szabados, J.: The Joint Stock Company instead of the State Forest Enterprise	355
Varga, Z.: Reasonable level of economic development and forestry	357
Pogrányi, K.: The trend of big game stock in Hungary	361

SZABADOS JÁNOS

Nemzeti vállalat helyett részvénytársaságok

A helyzet

Az Országgyűlés 1992. június 22-én döntött a tartósan állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyronról. Az ebben kapott felhatalmazás alapján a kormány kiválasztotta azt a 160 gazdálkodó szervezetet, amelyek a jövőben az Állami Vagyonkezelő Részvénytársasághoz (ÁV Rt.) tartoznak. Ezek közé került a 19 állami erdőgazdaság is. A 3 HM Erdőgazdaság a Honvédelmi Minisztériumnál maradt.

Meghatározta a kormány – gazdálkodók szerint differenciálva – azt a legkisebb mértéket is, amely alá nem csökkenhet az állami tulajdon részaránya.

Átmenetileg az állami erdő is tulajdonosra talált az új szervezetben; mindaddig, amíg a kincstári törvényt el nem fogadja a törvényhozás. Nem gazdája azonban az ÁV Rt. a HM erdőknél, a privatizálandó állami gazdaságok által kezelt erdőknél, vízügyi és egyéb állami erdőknél.

Az ÁV Rt. 100%-ig állami tulajdonban lévő holding-szervezet. Felsőszintű döntéshozó szerve egy 11 tagú igazgatótanács, operatív döntéshozók az ügyvezetők. A 19 erdőgazdaság és az Erdért Vállalat egy önálló vagyonkezelési egységet, az ún. portfóliót alkotja. A munkák összefogását személyemben erdőmérnökre bízta az Rt. vezetése. Az erdőgazdaságin kívül hét vagy hét szakmai portfólióban fogja kezelni a holding a hozzávetőlegesen 1450 milliárd forint értékű állami vagyont. Ebből 16,5 milliárd forint az erdőgazdaságok vagyona és 135 milliárd a föld és erdő értéke.

A tennivalók

Az ÁV Rt. feladatai a következők:

a/ Az erdőgazdaságok gazdasági társasággá alakítása és a tisztségviselőknek az földművelésügyi miniszterrel egyeztetett megválasztása. Gazdaságonként 5-7 tagú igazgatóságot és 3-5 tagú felügyelőbizottságot fog az alapító tulajdonos kinevezni. Általában a külső

tagok (akik nem alkalmazottai a társaságnak) lesznek többségben.

b/ A részvényesi jogok alapján a tulajdonosi jogok gyakorlása. Részvétel és szavazás a közgyűlésen.

c/ A vagyon eredményes működtetéséhez szükséges nyilvántartási és értékelési rendszer kialakítása.

A vállalatok feladatai a következők:

a/ a folyamatos működés fenntartása;

b/ az átalakulás előkészítése (vagyonmérleg-tervezet, átalakulási terv készítése);

c/ a privatizáció folytatása a vagyonvédelmi előírások betartása mellett.

A következmények

A következmények előrejelzésénél sok szempontot kell figyelembe venni. Nehezíti a prognózist, hogy az erdő és a jogutód erdőkezelő társaságok kapcsolata még nem tisztázott. Ma csak azt lehet biztosan tudni, hogy az erdővagyon nem lesz a társaságok vagyonában. Előbb-utóbb tehát szerződést kell kötnie a társaságnak az erdő tulajdonosi jogait gyakorló szervezettel. Ebben az erdő kezelésének, használatának feltételeit, a jogokat és köteleességeket, a szerződés felmondásának körülményeit, díját, időtartamát stb. kell rögzíteni. A szerződés tartalma döntő lehet a társaságok működése és az erdőkezelés minősége szempontjából. A legfontosabb kérdés: lehet-e és hogyan lehet érvényre juttatni a hosszú távú vagyongazdálkodási motivációt? Közgazdasági szabályozó elemek és a kezelői szerződések kombinációjával ellensúlyozható-e a társaságok éves nyereségérdekeltsége? Hogyan „piacosíthatók” a társadalomnak az erdővel kapcsolatos turisztikai, közjóléti, védelmi szolgáltatások iránti igényei?

Milyen hatással lesz az erdész szakma társadalmi megítélésére a társasági formában való erdőgazdálkodás?

FIGYELEM! FIGYELEM!

Értesítjük tisztelt PARTNEREINKET, OLVASÓINKAT, hogy az ERFATERV Kft. privatizációjának befejeződésével, annak teljeskörű jogutódjaként – 1992. november 19-én – megalakult az

**ENERGETIKAI, KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS FAIPARI MÉRNÖKI SZOLGÁLTATÓ
OSZTRÁK-MAGYAR KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG.**

Rovidített cégnév: E.K.F.M. Kft.

Az átalakulás után cégünk a korábbiakhoz hasonló profilban továbbra is készséggel áll régi és új szakmai és üzleti partnerei rendelkezésére.

Címünk változatlan:

1074 Budapest, Csengery u. 11.

Levélcím: 1400 Budapest, 7. Pf: 61.

Telefon: 122-7605. Telex: 22-4141. Telefax: 121-4071.

Ezekre a kérdésekre csak a kincstári törvény elfogadása után kísérlelhetjük meg a válasz megkeresését. Ugyanis ebben a törvényben tisztázódik a kincstári erdő tulajdonosi irányításának megoldása.

Az értékelés

A kialakult helyzetet értékelni kell.

Kiindulásként idézek *dr. Madas Andrásnak* 1989-ben a „Forstarchiv” (NSZK) szeptemberi számában megjelent cikkéből. A tanulmány Magyarország aktuális erdőszervezési politikai problémáiról szól.

„A legnagyobb gond az, hogy mi legyen az állami erdőkkel a jövőben... Az erdészek a legegyszerűbb változatra gondolnak, nevezetesen, hogy az erdők állami tulajdonban maradnak, mint a már száz éve működő kincstári erdők, csak modernebb, rugalmasabb formában, nagyobb függetlenséggel az állami költségvetéstől, központi igazgatósággal, minisztériumon kívül, de annak ellenőrzése alatt.” *Ennek a felfogásnak azonban sajnos kevés kilátása van a „sikerre”* (kiemelés tőlem Sz.J.).

A cikk megjelenése óta három év, a szabad választások óta két és fél év telt el. A helyzet ellentmondásos.

Az állami erdők zöme állami (kincstári) tulajdonban maradt és várhatóan marad is. A szervezeti megoldásban azonban az erdészek által gondolt modern és rugalmas forma helyett az általános érvénnyel kötelezővé tett társasági forma győzött. A gazdasági kényszer oltárán fel lettek áldozva a szakmai szempontok és a sémához való alkalmazkodás kényszere az egyszerű megoldást szorította ki. A társasági kezelés legnagyobb negatívuma ugyanis a bonyolult tulajdonos – vagyonekezelő – szakkezelő (erdőgazdálkodó) – vállalkozó kapcsolatrendszerből fakad.

Nem véletlen, hogy ehhez hasonló nehezen átlátható rendszer sehol nincs Európában. Igaz, olyan rendszer sem volt sem Keleten, sem Nyugaton az állami erdőkezelésben, mint a miénk. Ennek terhét – úgy tűnik – még cipelnünk kell évekig.

Meddő dolog azonban megrekedni a múltnál és keseregni a kedvezőtlen döntések miatt. Mert tény, hogy a társasági formában való állami erdőkezelés megnehezíti az erdőszervezési politika célkitűzéseinek érvényesítését, de nem teszi azt lehetetlenné.

Vegyük számba inkább a pozitívumokat. Az erdeink nagy része kincstári tulajdonba kerül, az állami erdőke-

zelés többségi állami tulajdonnal gazdálkodók kezében marad. Ott, ahol a szaktudás és tapasztalat felhalmozódott. Végre különvált szervezetiileg az állami tulajdonos a tulajdon hasznosítására vállalkozóktól.

Ki kell használni a társasági formának azt a lehetőségét, hogy az eltérő érdekeltségben működtethető vagyonok külön szervezetbe rendezhetők.

Ki kell használni, hogy a privatizálásból befolyó jövedelmek helyben is felhasználhatók.

Összegzés

Az erdőszervezési politika érvényesítésének legfőbb eszközei a szaktudás kezében vannak. Egy korszerű, új erdőtörvény, tekintéllyel bíró és ütőképes erdőfelügyelet, az erdőtervezés rendszere és szervezete, és remélhetőleg a gazdasági szabályozók mind-mind ellensúlyozhatják a társasági formában való erdőkezelés negatív következményeit.

A *vállalatok vezetőinek* az átalakulás során arra kell törekedni, hogy az elvárt eredményesség és a szakmai lelkiismeret konfliktusát világos, átlátható szervezeti megoldásokkal és az eltérő ösztönzést igénylő tevékenységek szétválasztásával oldják fel.

A *tulajdonos képviselőinek* pedig különbséget kell tenniük állami vagyon és állami vagyon között abból a szempontból, hogy a hozam, vagy a megőrzés az elsődleges.

A két törekvés eredőjeként – megfelelő keretfeltételek között – talán megteremthető az összhang a társasági erdőkezelés érdekeltsége és az erdőgazdálkodás nemzetgazdasági célja között.

Millió tölgyfák a spessarti erdőn

A Spessart közepén fekvő rohrbrunni erdőszelvényénél a legnagyobb bevételt a furnéripári célokra alkalmas tölgyekből érik el. A törzseket egyenként árvezetik. Egy 7,3 m³-es törzserért, melyből 5000 m² tölgyfurnéért hoztak ki, a múlt évben 75 000 DM-t, azaz több, mint 3,5 millió forintot kaptak. Az ilyen minőségű törzsek megnevelése 200 évnél hosszabb ideig tartó következetes erdőszervezési munkával lehetséges.

(Ref.: Bidló András)

Günter Humer: Egy primer energiaadó bevezetésének lehetőségei

A munka a primer energiaadónak – mint a környezet- és energiapolitika eszközének – a politikai megvalósíthatóságát vizsgálja, az érintett politikai tényezők konfliktus-, illetőleg konszenzus-hatásköre alapján.

Vizsgálati mód: a különféle napilapok tartalomvizsgálata és szakértői interjúk a döntéshozatalban résztvevő politikai tényezőkkel.

A különböző politikai tényezők (politikai pártok, szövetségek, pénzügyminisztérium) alapvetően egyetértéssel egy primer energiaadó bevezetésével. A jövedelemsemleges beszéd is általános egyetértésre talált a pénzügyminisztérium kivételével.

Természetesen az adó mértékében, a más adók részbeni kiváltásában (általános forgalmi adó, személyi jövedelemadó), valamint az energiaintenzív ágazatok kezelésében az egyes tényezők más-más véleményen voltak.

ÖFZ 1992/9.

DR. VARGA ZOLTÁN

Fenntartható fejlődés és erdőgazdálkodás

Szomorú dolog, ha olyan vitába csöppenünk bele, amelynek résztvevői igazuk tudatában szem elől tévesztik, hogy voltaképp részigazságokat vagdosnak egymás fejébe, s bár azt hangoztatják, hogy egyazon ügy elkötelezettjei, mégis az egymás érveiben rejlő racionális igazságok, tények meglátása helyett inkább egymás illetékességét (illetéktelenségét, szakértelmét), dilettantizmusát vitatják, óhatatlan szubjektívizmusba, egymás kirekesztésébe sodorva ezzel a vita résztvevőit. Mintha mindegyikük kezében volna néhány gyémánttörmelék s mégis mind azt kiáltaná: enyém a Koh-i-noor, csak az enyém ...

Úgy látom, ez az eredendő baj – közéletünk számos más vitájához hasonlóan – az ún. erdővitában is. Számomra a vita jelzésértékű, mennyire távol vagyunk még az igazán ökológikus gondolkodásmódtól és cselekvéstől is. Közhely, hogy az erdő a mindenkor természeti táj ökológiai rendszerének része. Vele gazdálkodni nem lehet (fenntartható módon!) e rendszer ellenében. Ahogy nem lehet tudomásul venni pl. a talajvízszint lesüllyedését, ugyanúgy diagnosztikus jelentőségű pl. az erdőtüzek elharapódzása a mostanihoz hasonló, tartósan szélsőséges viszonyok között, mindenekelőtt a száraz termőhelyekre telepített fenyvesekben. E tüzek nemcsak az emberi felelőtlenségre világítanak rá élesen, hanem a termőhelyi adottságokat megerősző fákat (amelyek nem erdőtelepítés!) politikánkra is. Ám mindezt nem azért írtam le, mintha magasra tartott ököllel szidalmazni akarnám – az egyébként kényszerpályán mozgó – fenyőtermesztőinket. *Másról és többről* van szó. Arról, hogy nem lehet fenntartható módon gazdálkodni (így erdőgazdálkodni sem!) *sem* úgy, hogy a termőhelyi adottságokat s azok *tényszerű változásait* semmibe vesszük, de úgy sem, hogy *nem használjuk ki* a lehetőségeket a termőhelyi adottságok kedvező irányba való *befolyásolására*. Eddig inkább az ellenkezőjét tettük.

Kétségtelen, hogy a *talajvíz* itt az egyik legsúlyosabb gond. Fizikai értelemben is, hogy szintje, különösen homokvidékeinken, lesüllyedt, vegyi összetételét tekintve is, főleg a súlyos nitrátosodás miatt. Mindkettő egyenes következménye annak, ahogyan a vízzel gazdálkodunk. A vizet – ésszerű visszatartása helyett – igyekszünk elvezetni. Belvízmentesítéssel, meliorációval akarunk mindenáron mezőgazdasági termelést megvalósítani ott, ahol ez gazdaságtalan. A Dráva-sík remek (zöld!) láprétegeit mára aszályban sínylőddő, kiégett kukoricások váltották fel, s a vízelvezetés áldásaként megállíthatatlan rovargradációk tizedelték meg az értékes szlavón típusú kocsányos tölgyeseket, ahol a tölgy-makkormányos lárvái a legértékesebb erdészeti géntartókat élték fel. A Nyírség homoktájának hajdani lápi vizei nyílegyenes, kibetonozott csatornákon folynak le, nehogy a buckaközök véletlenül láposak maradjanak. Következmény: ahol ma *éger* termelhetnének, sanyarú körülmények közt gazdálkodnak; helyette patakkísé-

rő égereseinket vágják sokhelyütt tarra, rövid távú piaci hasznot remélve. Ha romlottak tehát – már pedig romlottak – az őshonoshoz hasonló természetközeli erdők telepítésének feltételei, akkor e romlásnak magunk is vastagon részesei vagyunk. Óriási hiba, ha nem ismerjük fel, hogy e romlás **még megállítható** vagy akár a *kedvezőbb állapotok is rekonstruálhatók*. Úgy vélem, nem az a helyes erdőtelepítés, ha automatikusan beleszúrunk abba, hogy lesüllyedt a talajvízszint, nincs mit tenni, telepítsünk fenyőt meg akácot. Mi a baj a fenyővel, pontosabban a feketefenyővel és az erdeifenyővel az Alföldön és karsztos kopárainkon? Először: egy erdőklímájú területen és időszakban *reliktumfajok és reliktumőrző életközösségek* ott maradhatnak fenn, ahol a helyi, kis léptékben ható tényezők ellene tudnak hatni az általános, a globális, a klímazonális vegetáció kialakulása irányába ható tényezőknek. Egyszerűbben: reliktumőrzőkké válnak az olyan, nehezen vagy egyáltalán nem beerdősülő termőhelyek, mint a tőzeglápok, a dolomittörmelék-lejtők és -gerincek, homokdűnék, löszfalak stb. Ha a mennyiségi szemlélet bűvöletébe esünk, s az ilyen termőhelyeket is erdősíteni akarjuk (amit szemléletesen mutatnak a Budai-hegység s a Pilis, meg a Keszthelyi-hegység dolomitján éktelenkedő tájidegen feketefenyvesek), akkor élővilágunk legértékesebb élőműzeumait tesszük tönkre, évmilliók vagy százazatok evolúciós eseményeit őrző természetes génbankjainkat számoljuk fel, vagyis olyasmit teszünk, mintha évszázados műremekeket dobánk ki, s helyüket talmi giccs foglalná el, mondván: ez is színes, ez is változatos, ez is csillog ...

Ezenkívül még más bajok is vannak. Igaz az, hogy viszonylag könnyű erdeifenyőt telepíteni a sívó homokra, hiszen a legtöbb kiültetett csemetéből fa lesz. Igen ám, de milyen? További viták helyett tisztelettel kérem, tekintsek meg a debreceni Nagyerdő vagy az erdős puszták homokra ültetett erdei fenyveseit úgy 20–30 éves korukban. Mivel a fenyő gyökérzete a felszínhez közel terül szét, addig még úgy-ahogy növekszik, ahogyan ezt a felszínközeli réteg víz- és tápanyag-ellátottsága engedi. Ám e növekedés a jelzett korra megáll, a fák csököttek maradnak, a várt növedék elmaradása miatt korán ki kell termelni: jöhet a tololap, utána a siskanád, majd a vegyszeres gyomirtás és utána az újabb telepítés. Ha erre valaki azt mondja, hogy ez hasonlít az erdőgazdálkodáshoz, azt valóban csak sajnálni lehet. Az egészen hibás az a gazdasági szemlélet, amely a sikeres, átvett erdőtelepítés meghatározásából kihagyja a *minőségi* ismérveket, de a növekedés *időbeli* esélyeit is. Lehet retorikai petárdákat puffogatni, hogy úgymond más is végezzen pénzpocsékoló és kétes sikerű kísérleteket, mondjuk a WWF pénzén, ám felesleges: számos erdőgazdaságunk már ezt sokszorosán bemutatta homokon és dolomiton, hogy ezt hogyan kell csinálni. Mindnyájunk pénzén. Ha nem hiszik, nézzék meg – az előbb említett fenyvesek mellett – pl.

a százholdasnak nevezett fenyőtelepítést az Aggteleki-karszt Verőtető fennsíkján, mészkőre települt fosszilis terra rossa talajon. Egy-egy erősebb szélben vagy a ráakódó hó nyomása alatt gyufaszálként törnek el a 30 év után is csak 10 cm körüli törzsvastagságot elérő, roppant silány szöveti szerkezetű fatörzsek. Az egész egy elemi csapás sújtotta vidékre hasonlít. S mi jön fel e fenyves alatt, a kidőlt fenyők helyén: az őshonos melegkedvelő tölgyes (*Corno-Quercetum*) fái, cserjéi, aljnövényzete! Miután mi fizettünk, a természet újra rendel? Vicces, ugye?!

De ne bántsuk tovább a szegény fenyőt, nézzük inkább homokterületeink áldását, az akácot, amelyről *Hübl* osztrák botanikus találóan jegyezte meg: a panóniai vegetáció első számú ellensége. Sajátos gazdaságú, virágpompás homoki gyepeink, legelőink eltűnésében, a természetközeli tölgyesek vesztes megfoghatóságában valóban e hallatlan vitalitású, agresszív faj az főbűnös.

Akkor, amikor a *légköri eredetű N-üledék* Európaszerte a rét- és legelőgazdálkodás, a környezet- és természetvédelem számos gondjának forrása, valóban örülnünk kell-e annak, hogy a talaj nitrogénkészlete gyarapodik? Ennyire általánosan és egyértelműen biztosan nem! Aki nem hiszi, menjen ki erdeinkbe s láthatja a szárazföldi eutrofizációnak is nevezett, egyre súlyosbodó nitrofilizáció számos jelét: a nagy csalán, kányszombor, az erdei turbolya, a kisvirágú nyenyúlhozám, a vérehulló fecskefű stb. elhatalmasodását az eredeti erdei aljnövényzet fölött. Izlés dolga, hogy ezeket a nitrofitákat gyomnövényeknek nevezzük-e vagy sem. Értjük be annyival, hogy ők egy természetvédelmi szempontból kedvezőtlen környezetváltozás *bioindikátorai*. Ám mindez nem elég, illik válaszolni arra is, hogy az *éger* miért esik más elbírálás alá, mint az *akác*. Köztudott, hogy talajainkban, mindenekelőtt a lápokban és az ún. nedves területek (wetland) talajaiban jelentős mértékű *denitrifikáció* is zajlik. Olyannyira, hogy a *talajvizek nitrátmentesítésében a lápoknak kiemelt fontossága van*. Ha beteg egy láp (pl. kiszárad), e folyamat elakad s ennek jele a súlyosbodó nitrofilizáció, a láp eutrofizációja. Igaz az, hogy az éger szimbionta sugárgombái is nitrogénkötők (remélem, hogy a „nitrogént termel” kitétel *Szodfridt dr.* úr részéről csupán bocsánatos pongyola-ság!).

Ugyanakkor egy természetközeli állapotú égeresben benne vannak a nitrofilizáció ellen ható, a dinamikus egyensúlyt fenntartó denitrifikációs folyamatok is. Sajnos, tény, hogy ilyesféle természetközeli állapotról, ilyen ökológiai egyensúlyról *akácosságunk esetében nem beszélhetünk*. Hiszen az akácosságot köztudott módon 3–4 vágásforduló alatt feléli saját termőhelyét s helyére mást kell telepíteni ... Ezt pedig nem a természetvédők állapították meg! Baj lehet viszont az égeressel is, pl. akkor, ha egy *égerláp kiszárad!* Ilyenkor csökken vagy leáll a denitrifikáció, s a korábbi érzékeny egyensúly a nitrofilizáció felé tolódik el. Az eredmény: embermagasságú csalános a száradófélben lévő égeresekben ...

Sajnos hamis az a kérdésfeltevés is, hogy mi a jobb: az akácosságot-e vagy pedig az adventív gyomok (pl. kanadai küllőrojt, selyemkóró stb.) tengere? Tény, hogy a homo-

kon agresszív módon elszaporodó fajok zöme (mint az előbbieket, de ugyanúgy az őshonos siskanád is) a talaj *bolygatottságát* jelzi. Világosan látható sokhelyütt, hogy pl. a selyemkóró *együtt terjed* az akác vagy pedig az erdei fenyő telepítésével vagy letermelésével együttjáró talajbolygatással; sokkal kevésbé tud behatolni egy természetközeli csenkeszes homoki gyepebe.

Óriási, végzetes hiba volna szemtelenségűen afelett, hogy hazánk általános környezeti állapota közel van a katasztrófához, amihez jelentősen hozzájárul az a *klímaváltozás is*, amelyet egyre nehezebb letagadni, s amely egyre veszesebben bizonyítja be néhány alapvető mezőgazdasági termelési águnk igen csak kétes jövőbeni kilátásait (helyesebben: kilátástalanságát!).

A nagyüzemi, sok vegyszert használó iparszerű kukoricatermelésnek végképp befellegzett. De ugyanúgy befellegzett a pénzrabló meliorációs programoknak, a belvízelvezetéseknek, a víztől gyorsan szabadulni kívánó, ugyanakkor öntözővíz után kapkodó vízgazdálkodásunknak is.

Teljesen új szemléletű, *tájökológiai alapokra helyezett környezetgazdálkodásra* van szükség ahhoz, hogy napjaink számos kihívásával szembenézhessünk. Ahol még lehetőség van arra, *vissza kell tartani elfolyó vizeinket*. A belvízelvezető csatornák lehetőleg kövessék az Alföld természeti adottságait: legyenek benne a víz elvezetését *lassító meanderek*, amelyekben élő szűrő növényzet (gyékény, harmatkása) telepszik meg. Homokterületeink buckaközei legyenek ismét láposak, ami reális esélyt ad a talajvízszint emelésére, a nitrátosodás megsértésére, a napjainkban oly keresett égerfa rentábilis termelésére stb. A magam részéről egy ilyen kísérletbe bármikor bele mernék fogni, hiszen nagy eséllyel nyereséges (ugyanakkor ökológikus) vállalkozás lenne belőle. Magam reális esélyt látok néhány nagyobb holtágunk reaktiválásában is. Fel kell újítani hagyományos ártéri gazdálkodásunk még megmenthető elemeit: a diófaligeteket, a magról újuló, vegyszert nem igénylő gyümölcsösöket (a világ legolcsóbb gyümölcsleleit állíthatnánk elő), a természetközeli ligeterdőket stb. Ám ezek a megszerkesztett árterek elbírának számos, első-sorban fa-, illetve cellulóztermelési célzatú plantázst (= faültetvényt) is, amelyeket én erdőnek nem neveznék. Ugyanúgy, mint ahogy a gabonaföldet sem nevezem sztyeppnek, holott mindkettőben úgymond pázsítfűfélék dominálnak.

S ezzel egy következő ponthoz érkezünk: kell-e erdőtelepítés, ha igen, *hogyan és hova?*

A hogyan kérdéséhez egy javaslatom van: lehetőleg **elegyesen!** Még a tölgyet sem monokultúrában, hanem szárazabb termőhelyen gyorsan növvő, széles tűrési tájjellegű elegyével, mint pl. országunk egyes részein az ezüsthárs, a tatárjuhar; nedvesebb termőhelyeken *magyar kóris* (pl. a Bereg-Szatmári síkon fantasztikus eréllyel, természetesen újul, a kocsányos tölgyvel együtt). Középhegységeinkben pedig lehetőleg *többféle tölgyet* (pl. a kocsánytalan tölgy többféle változatát és csertölgyet, esetenként molyhos és olasz tölgyet is!) elegyesen! A genetikailag változatos állomány az egyetlen valóban erélyes védelem a tölgypusztulás ellen!

És hová? Inkább most csak arról, *hova ne! Semmi képp se az ún. ősgyepesekre és természetközeli, sziklás kopárookra!* Lehetőleg a mezőgazdasági termelésből felszabaduló területekre, s itt nyilván bőséges lehetőség nyílik olyan elsődlegesen fatermelésű célzatú faültetvényekre is, amelyek fatermelése lehetővé teszi a jelentős természeti értékeket képviselő, természetes vagy természetközeli állományok megkímélését, mint ezt dr. Tóth Béla igen helyesen megállapítja. A kulcs ott van, hogy ne egy helyen, s egyszerre próbáljuk meg ugyanabból az erdőből a hármas funkciót (fatermelési, jóléti,

ökológiai) kipréselni. Balatonunk sem bírta ki, hogy egyszerre legyen üdülőövezet, halastó és természetvédelmi terület! Legyenek inkább világos *prioritások*.

A természetvédők is hamarabb el fogják fogadni bizonyos faállományok *fatermelési* prioritását, ha megfelelő arányban lesznek és maradnak olyan erdők, amelyek a *természeti szukcessziós folyamatok* törvényei szerint változnak vagy maradnak egyensúlyban, amelyekben *nem* vagy csupán igen szigorúan szabályzott módon folyhat fakitermelés.

A fabizottság ötvenedik ülése

Az ECE/FAO Fabizottsága 1992. október 20-23-án, Genfben tartotta 50. ülését, s ünnepelte alapításának 45. évfordulóját. A bizottság 1948-ban kezdte el munkáját, ekkor a II. világháborút követően a legfontosabb kérdés az volt, hogyan lehet a lerombolt Európa újjáépítéséhez szükséges faanyagot – fűrészárut, bányafát – előteremteni? A fabizottságra első ülésétől a mai napig jellemző az a hagyomány, amely a résztvevő országokat és képviselőiket a gyakorlati együttműködésre, a technikai és gazdasági kérdésekben nyílt vitára ösztönözte. A fókuszban kezdetektől fogva az erdészeti termékek kereskedelme és a fafeldolgozó ipar volt. A fabizottság, a vele egy időben alapított FAO Európai Erdészeti Bizottságával szoros együttműködést, közös munkaprogramokat alakított ki, társult albizottságokat szervezett.

A fabizottság munkájának kiteljesedése sikeresen találkozott a háborút követő európai régió fejlődési kihívásával, ennek eredményeként a bizottság aktivitásának a mai napig is legfontosabb elemei: a fapiac fejlődésének rövid távú elemzése, a várható tendenciák előrejelzése; az erdei és faipari termékek statisztikai adatainak közreadása; tanulmányok készítése az erdőgazdálkodás és a faipar szerkezeti változásairól, az erdei és faipari termékek termelésének, kereskedelmének és felhasználásának hosszú távú előrejelzéséről (European Timber Trends and Prospects Studies – 1953-ban készült az ETTS I.). Foglalkozott továbbá az erdőgazdálkodás és a faipar számtalan lényeges problémájával, mint például a faanyag ésszerű és gazdaságos felhasználásával, valamint technikai-technológiai, ipargazdasági, közgazdasági és ökológiai kérdések sokaságával.

A fabizottság éveken keresztül a legfontosabb fóruma volt a faipar és fakereskedelem információcseréjének. Az 1960-as években a fűrészelt csomagolóanyagok méreteinek szabványosítása nagy lépést jelentett a szállítás racionalizálásához; a 70-es években az energiaválság erdőgazdálkodásra gyakorolt hatását tárták fel; a 80-as években a légszennyezés és egyéb károsítók, valamint a növekvő papírhulladék-felhasználás hatását vizsgálták az erdőkre és az erdőgazdálkodásra; a 90-es években nemzetközi mozgalmak kezdtek megküzdemeiket a tartamos erdőgazdálkodásért, amely-

nek alapelve az erdőgazdálkodás több mint 200 éves európai hagyományaira épült.

Az elmúlt időszakban a fabizottság a legfontosabb területeken sikeresen fejttette ki tevékenységét: az adatgyűjtés és terjesztés területén; erdészeti politikai és faiparfejlesztési tanácsokat adva; a fapiac rövid, közép és hosszú távú trendjeit tanulmányozva és egyéb speciális kiadványokat készítve. A fabizottság Európa legfontosabb olyan fóruma, ahol rendszeresen és folyamatosan találkozhatnak a nemzetek szakértői, valamint az erdőgazdálkodásban, faiparban és főleg a fakereskedelemben érdekelt nemzetközi szervezetek. A fabizottság fél évszázados munkájában több kiemelkedő magyar szakember vett részt, akik magas színvonalú szakmai felkészültségük és nyelvtudásuk révén a fabizottság különböző munkabizottságaiban dolgoztak és nemzetközi elismerést vívtak ki a magyar erdészet számára. A legeredményesebb *Madas András* tevékenysége volt, aki 1949 óta, több évtizeden keresztül részt vett a fabizottság munkájában. Kiemelkedő nemzetközi erdészeti és fagazdaságpolitikai ismeretei és nyelvtudása alapján 1969-72-ig a fabizottság alelnökévé, majd 1973 októbertől annak elnökévé választották meg. Ezt a tisztséget – különleges megbecsülés jeleként – 3 éven át, abban az időszakban töltötte be, amikor az első olajárrobbanás a fabizottság ülésein is nehéz helyzetet teremtett. Az ő higgadt, nyugodt vezetésének és tekintélyének volt köszönhető, hogy az európai fapiac hisztérikus tendenciáit abban az időben sikerült elhárítani. Tevékenységének nemzetközi elismerését jelenti az is, hogy a titkárság az ETTS IV. néven ismert, „Az európai fahelyzet trendje és kilátásai 2000-ig és azon túl” c. ENSZ kiadvány kelet-európai országokkal foglalkozó fejezetének megírására őt kérte fel, az 1972. évi Buenos Airesben rendezett 7. Erdészeti Világkongresszuson pedig az egyik szekció elnökévé választották, s ebben a minőségében az ő nevéhez fűződik az erdők funkciói hármas csoportosításának a kongresszuson történt nemzetközi elfogadása is. Ezek a tapasztalatok is igazolják, hogy a fabizottság ülései kitűnő lehetőséget adnak emberi, szakmai kapcsolatok kiépítésére, a magyar erdészet és faipar nemzetközi jelenlétére, eredményeinek bemutatására és nemzetközi elismertetésére.

Horváth Zoltán

Német kollégákat fogadtunk

Németország Baden-Württemberg tartományából háromtagú erdészeti delegáció járt hazánkban.

A delegáció tagjai:

Dr. Wilfried Ott, Tájéztérési, Élelmezési, Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztérium, tartományi erdészeti elnök

Dr. Erwin Lauterwasser, freiburgi Erdőgazgatóság, igazgató

Vendel Gácsi, ny. erdőmérnök, Stuttgart

A delegáció szakmai programjában szerepelt: a Somogyi és a Mátra-Nyugatbükki EFAG-oknál, a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságnál, az Erdészeti és Faipari Egyetemen és az ERTI Soproni Kísérleti Állomáson tett látogatás.

Az FM Erdészeti és Faipari Főosztályán a delegáció általános tájékoztatást kapott az erdészet és faipar jelenlegi helyzetéről, a privatizáció alakulásáról, a tulajdonviszonyok változásáról.

Az előzetes szóbeli megállapodás a tartomány és az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya közötti közvetlen együttműködésre vonatkozik. A tárgyalásokon magyar részről *Dauner Márton* főosztályvezető és *Brokés Tamás* főmunkatárs vett részt.

✱

Dr. Wilfried Ott elmondta, hogy a tartomány állami erdeiben gazdálkodnak, valamint megbízás alapján a városok, községek erdeit is ők kezelik. A döntéseket az erdőtulajdonosok hozzák (önkormányzat), de a szakmai garanciákat ők adják. Valamennyi erdő felügyeletét ellátják. A paraszti erdőkben főleg szaktanácsadást végeznek, de egyedi megbízás alapján tényleges munkát is folytatnak.

Kiemelt gondjuk a fapiac jelenlegi nyomott helyzete, az erdőpusztulás, a vad károsítása és a természetvédők fokozódó befolyása az erdőgazdálkodás menetére. Tevékenységük 1,3 millió hektárt érint, 8–9 millió m³ éves termeléssel.

Megosztás:

40% községi erdő (város, község),

35% magánerdő (paraszti),

25% állami erdő.

Az évszázadok alatt kialakult birtokviszonyok szélsőségeit az 1,2 ha és a 20 000 ha-os magánerdők jellemzik.

✱

Kérdésekre Ott úr jelezte, hogy keveset tud a magyar erdőkről, de eddigi benyomásai kedvezőek. Külön kiemelte a szakemberek hozzáállását és megelégedéssel nyugtázta, hogy nálunk nem tapasztalt korszakalkotó kísérleteket (amelyek nálunk, főleg a fajtákkal és a módszerekkel folytak).

Örömmel látja, hogy természetközeli erdőgazdálkodást folytatunk, mely eredményes is lehet a vadlétszám egyensúlyának kialakításával.

Dr. Erwin Lauterwasser, a freiburgi erdőgazdaság igazgatója:

A minisztérium irányelvei alapján dolgozunk. Természetesen a felettes szerv a végrehajtáshoz a feltételeket is megteremti. A freiburgi erdőgazdaság 425 000 ha-on gazdálkodik, 44% közösségi, 40% magán- és 16% állami erdővel.

Van olyan erdőbirtok, ahol 500 éve ugyanaz a család a gazda. Természetesen itt nem kell magyarázni az erdő értékét vagy védeni az erdő érdekeit.

Egy erdészet hozzávetőlegesen 5000 ha, amit 1 erdőmérnök igazgató irányít 1 üzemmérnökkel, 2–3 segítő alkalmazottal és 1 adminisztrátorral.

A területen átlag 8 kerületvezető dolgozik. Minden 100 ha-ra 0,7 fizikai dolgozó jut, amit a gépesítés miatt 0,5-re kell leszorítaniuk.

A természetvédőkkel igyekeznek szoros és racionális kapcsolatot kialakítani, ezért környezetbarát gépeket, őshonos fajtákat és olyan politikát alkalmaznak, hogy az egyes problémákat már előre felvetik, megbeszélik. Így kevesebb a feszültség és a szélsőségeket is le lehet csendesíteni.

Most egy 5000 ha-os nemzeti parkot szeretnének kialakítani, ahol semmiféle erdőgazdálkodást nem folytatnának. Persze – fűzte hozzá Lauterwasser – lehet, hogy nem lesz jó vége. Túl sok itt is az őz és a szarvas, ami mindent tönkretesz.

✱

A két korábbi német állammal jelentős erdészeti és faipari együttműködést folytattunk. A volt NSZK-val 1994-ig van érvényes együttműködési keretmegállapodásunk, az NDK-val pedig évente írtunk alá szerződéseket.

Az egyesülés óta az együttműködés alapvetően a nyugati tartományokkal folyik az 1994-ig érvényes megállapodás szerint, amelyet a bonni Szövetségi Élelmezési, Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztérium koordinál.

A megállapodás alapján évenként kölcsönös szakértőcserére kerül sor. Német részről az együttműködésben mindig más és más tartomány vesz részt.

Ez év júniusában Baden-Württemberg tartomány erdészeti delegáció részére szervezett szakmai programok és az itt szerzett tapasztalataik alapján a német szakemberek a tartomány és az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya közötti együttműködés további kiszélesítését javasolták. Előzetes szóbeli megegyezés szerint a tartomány segítséget nyújt a magyar erdészet és faipar szervezeti változásaihoz, az új tulajdonviszonyok kialakításához, a privatizáláshoz szakemberek továbbképzésével, továbbá vállalták végzett, de még állásban nem lévő erdőmérnökök gyakornoki foglalkoztatását. Mindezek előkészítése és a megállapodás létrehozása jelenleg van folyamatban.

Pápai Gábor

Kérelem szakíróinkhoz!

Utolsó erdészeti bibliográfiánk az 1945-1965-ig terjedő időszakot foglalja magában. Egy, napjainkig tartó folytatás elkészítése céljából arra kérjük szakíróinkat, hogy publikációik jegyzékét részünkre küldjék meg. A bibliográfiába valamennyi bel- és külföldön megjelent cikket, illetve könyvet szeretnénk fölvenni.

Köszönettel

Dr. Oroszi Sándor
1367 Budapest
Pf: 129.

Dr. Bartha Dénes
9401 Sopron
Pf: 132.

Az erdőfeltárást

eddig Cseh-Szlovákiában is államilag ösztönözték. Ezt most erősen korlátozzák. Az állandó kiszállító utak építését a magas hegyvidéken környezetvédelmi szempontból is csökkentik, miután ezek ott túlzott mértékben nyúlnak az erdei életközösségbe. Helyettük több lejtirányú, ideiglenes közelítőutat javasolnak. Ezek kevesebb költséggel létesíthetőek, felhagyva az eredeti állapot visszaállítható, ökológiailag előnyösebbek.

(ÖFZ 1992. 9. Ref.: Jérôme R.)

POGRÁNYI KÁLMÁN

A nagyvadlétszám alakulása hazánkban

Az utóbbi évtizedek egyik legsúlyosabb erdőgazdálkodási problémájaként számon tartott vadkárkérdéssel kapcsolatos viták központi és állandóan visszatérő eleme a nagyvadlétszám, illetve a nagyvadsűrűség időbeli alakulása felett folytatott – gyakran minden tárgyszerűséget nélkülöző – polémia, melyet érthetővé tesz az adott területen (táj, régió, ország) tenyésző nagyvadállomány egyedszáma és a vadkár között fennálló értelemszerű összefüggés.

E rövid dolgozat a múlt század végétől kezdődően kíván vázlatos, de remélhetően objektív áttekintést adni a nagyvad létszámának, illetve sűrűségének időbeli alakulásáról *tágabb és szűkebb hazánk* vonatkozásában, rámutatva az intenzív létszámgyarapodás gradációs jellegére, valamint az adott esetben több nagyságrendet is elérő regionális eltérésekre, mely tényező a jelenlegi országhatárok között a vadkár alakulásában kivételes szerephez jut.

A vadlétszám, illetve vadsűrűség alakulását – a megbízható állománybecslések szinte teljes hiányában – a nemzetközi szakirodalomban szokásos analóg módszernek megfelelően, a különböző időszakokra, időpontokra, illetve régiókra vonatkozó abszolút vagy relatív terítékadatokkal jellemezzük. E sajátos leképezést az a nagy valószínűséggel tényként elfogadható feltételezés teszi lehetővé, mely szerint a vadászati tevékenység – rövid időszakoktól és a nonosításoktól eltekintve – nem irányult a nagyvad állományának tudatos csökkentésére vagy növelésére, azaz a terítéknagyságot végső soron az állomány nagyság által determinált vadászati lehetőség szabta meg.

Az első átfogó – a Magyar Korona Országai erdei vadászterületei mintegy felének adataiból vármegyei bontásban képzett – terítékkimutatást *Bedő Albert*: Magyarország erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása (Budapest, 1885) című munkájában lelhetjük fel, mely lehetőséget ad a régiónkénti relatív lelövési értékek képzésére.

1. táblázat
Relatív terítékadatok országrészenként az 1884. évben, *Bedő Albert* (1885) nyomán

Terület	Szarvas	Dám	Muflon	Vaddisznó
	Teríték db/100 ha			
Dunántúl	0,240	0,095	0,000	0,114
Északi hegyes v	0,237	0,017	0,000	0,117
Felvidék	0,015	0,008	0,001	0,134
Máramaros	0,017	0,000	0,000	0,025
Erdély	0,001	0,001	0,000	0,011
Horvát-Szlavónó	0,005	0,000	0,000	0,004

Mivel a táblázatban foglalt adatok helyességét más források [1892. évi vadászati statisztika (Erdészeti Lapok, 33. évf. 1894. 953–960.), Egerváry, 1893 (Erdészeti Lapok, 41. évf. 1902. 1089–1095.)] is igazolják, megállapítható az, hogy a múlt század végének vadsűrűség-értékei

egy nagyságrenddel alacsonyabbak a jelenlegiekénél, valamint, hogy a Kárpát-medence nagyvadállománya jórészt a jelenlegi országterületen koncentrálódik.

Az időszak másik említésre méltó jelensége a nagyvad, ezen belül is főként a szarvas intenzív létszámgyarapodása, mely a vizsgált vadfajok által benépesített területek növekedésében is kifejezésre jut. E folyamatokat a 2. táblázat, valamint néhány szakirodalmi idézet segítségével követhetjük nyomon:

2. táblázat
Relatív terítékadatok a Magyarországra vonatkozó vadászati statisztika adatai alapján

(Erdészeti Lapok: 33. évf., 1894. 1080–1081.; 45. évf., 1906. 190.; 46. évf., 1907. 200–201.; 47. évf., 1908. 1038–1041.)

Vadfaj	1884-1888 %		1889-1893 %		1904-1906 %	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Szarvas	100	100	123	100	378	100
Dám	100	33	129	35	317	27
Őz	100	431	101	355	206	235
Muflon	100	2	47	1	153	1
Vaddisznó	100	145	93	110	190	73

I. – Teríték az 1884–1888 közötti időszakhoz viszonyítva

II. – Teríték az adott időszak szarvaseljítéséhez viszonyítva

„A Tiszántúl és Erdély kivételével nincs vármegye, melyben a rótvad ne tenyészne, sőt Erdélyben is öröndetes jelenségét látjuk a rótvad terjedésének, amennyiben Fogaras, Hunyad és Szeben vármegye is rótvadat mutat ki. De ezen kívül tudomásunk van arról is, hogy a gróf Andrássy-féle birtokon Kolozs vármegyében, s a görgényi erdőségekben is nagyobb számú rótvadat tenyésztenek. A dámvad is mindinkább tért hódít, s a vaddisznó szaporulata is nő. A muflon nem csupán keletre (Bars vármegyébe) terjed eredeti fészkeiből, de nyugatra (Pozsony vármegye) is.” (Erdészeti Lapok, 33. évf., 1894. 953–960.)

Való igaz, hogy az utolsó években hazánk fővadállománya nagyon felszaporodott.

További érdekes körülmény, hogy a viszonylagosan vaddús Dunántúlon és az Északi-középhegységben is a vadsűrűség igen különböző tájankénti értékeivel találkozunk. *Kallina Károlynak*, a legmagasabb udvar számára berendezett Gödöllő környéki vadászterületen elért vadászati eredményekről az Erdészeti Lapokban 1872-től 1896-ig rendszeresen megjelenő közleményei arról tanúskodnak, hogy e vadgazdaságban már ekkor 1,5 és 2,0 db között ingadozik a 100 ha-ra eső szarvasteríték, ami nagyságrendben napjaink terítékadatainak felel meg. Hasonlóan magas szarvaslétszámot említ *Balsay László* (1959) a Hanság vonatkozásában, ahol a mintegy 6000 kh-as vadászterületen 1862-ben 100, 1892-ben 250, 1912-ben pe-

dig 400 darabos állomány nagyságot becsül. (Közéltően 3, 7, illetve 11,5 db/100 ha.) „Másfelé véve útunkat, találhatunk oly tájakat is, ahol a fővadat csak hírből ismerik. Mióta van a soproni erdőben szarvas, nem tudom. Nem tudok visszaemlékezni arra, hogy gyermekkoromban valaha halottam volna róla, hogy van. Később – néhai *Kellner* erdőmesterünk idején – már esett szarvas a soproni erdőben.” (Roth, 1932)

Mivel a két világháború közötti szakirodalomban – a gyökeresen megváltozott körülmények miatt – a vadlétszámra vonatkozó konkrét, számszerű utalások csak rendkívüli szórványosan fordulnak elő, az említett időszakban érvényesülő tendenciákat csak általánosságban érzékelhetjük:

A háború befejezésétől a konszolidációig terjedő időszakban szinte teljesen kiirtott nagyvadállomány – mivel a tömegszaporodást a biológiai okokon túl az állami rendelkezések és a vadászatot kedvelő nagybirtokosok által foganatosított intézkedések is elősegítik – a húszas évek végére teljesen regenerálódik, s a harmincas évek második felében már ismét a békebeli állapotokat regisztrálhatjuk. A gyászos emléké kommuizmus irtóhadjárata jelentett a nagyvad soraiban. Voltak olyan vidékek, ahol teljesen kipusztult az állomány, az az egy-két darab, ami megmaradt, elvándorolt. Az utána következő idők figyelme tisztán a megmaradt mennyiség elszaporítására irányult. Egnéhány év alatt már igen szép állományról beszélhettünk, és különösen szembetűnő volt a minőség aránylagos javulása (*báró Prónay Gábor*, Erdészeti Lapok, 71. évf. 1932. 380–404.). A harmincas évek viszonyaira *Holdampf Gyula* tanulmányának (1962) adatai utalnak. Az általa a harmincas évek átlagában megadott 6300 db-os szarvas- és az 1936/37-es és 1938/39-es idényekre vonatkozó 1500 darabos disznóteríték a világháború előtti állapotok újratermelődését sejteti (0,55, illetve 0,13 db/100 ha). A regionális különbségek újbóli megjelenése (*Balsay*, 1959., *Kállai*, 1932.) a fentiekben vázolt képet még árnyaltabbá teszi.)

1949-től a hatvanas évek végéig – a gyökeres társadalmi változások ellenére – a nagyvadlétszámot illetően a két világháború közötti állapotok kísérteties analógiáját fedezhetjük fel:

– A háborút követő időszak rendezetlen viszonyai a nagyvad – különösen a szarvas és a dám – csaknem teljes kiirtásához vezetnek. Az 1948. évi állománybecslés csupán 2300 szarvasról és 400 dámról ad számot. (*Keresztesi, Tóth*, 1984/85.)

– A konszolidációt követően az ismét törvényes oltalmat élvező nagyvadállomány gyors szaporodásnak indul, s e felfelé ívelő szakaszban a trófeaminőség jelentős javulását konstatálhatjuk. Alig tíz év múltán a szarvasteríték megegyezik a húszas évek végének hasonló adatával (1959/60 – 4900 db, ill. 0,40 db/100 ha), míg a disznóelejtés vonatkozásában lényegesen meghaladja azt (1959/60 – 4500 db, ill. 0,35 db/100 ha). (*Holdampf*, 1962)

– A hatvanas évek folytatódó állománygyarapodása eredményeként a vadsűrűség eléri a II. világháború kitörése előtti időszakra jellemző értékeket. *Keresztesi Béla* és *Tóth Sándor* már 1962-ben 2,92 szarvasegységet mutat ki 100 ha erdőterületre vonatkoztatva (*Keresztesi, Tóth*, 1984/85), mely viszonzszám – elsősorban a vaddisznóállomány igen magas szintje miatt – gyakorlatilag megegyezik az 1936. évi nagyvadelejtésből képzett adattal (2,95

szarvasegység/100 ha). Nem kell azonban sokáig várni arra sem, hogy a szarvasteríték, miként a harmincas években, túllépje a bővös hatezer darabos határt. (Az 1967-es és 68-as idényben egyaránt 6200 db szarvast ejtenek el.)

– A hetvenes és nyolcvanas években – a vad-sűrűség értékek exponenciálisan emelkednek, és soha nem látott szinteket érnek el. E jelenséggel szoros összefüggésben a migráció új vetületét is megfigyelhetjük: a szarvas és vaddisznó tavasztól őszi birtokba veszi a nagy erdőtümböktől távolabb fekvő mezőgazdasági területeket is.

A nagyvadtömeg szaporodásának érzékeltetésére – *Tóth* (1978), valamint a Nimród Fórum 1978–1988. évi összefoglalói alapján – a vadászati statisztikák néhány adatát hívjuk segítségül.

3. táblázat
Néhány nagyvad faj abszolút terítékadatai
a vizsgált két évtized vonatkozásában

Időszak	Szarvas	Dám	Őz	Muflon	Vaddisznó
	Teríték db				
1967–68.	6 200	380	12 500	220	7 600
1968–71.	9 700	510	21 200	200	9 500
1972–74.	15 300	970	38 400	310	13 700
1975–77.	17 900	1 760	58 700	770	16 700
1978–80.	20 500	2 130	61 600	970	20 300
1981–83.	20 400	1 390	44 160	880	27 200
1984–86.	28 100	3 110	40 500	1 380	35 200
1987–88.	27 300	2 670	33 700	1 780	37 400

A fenti értékek tanúsága szerint – az ötvenes évek végének terítékadatait bázisul véve – a szarvas- és vaddisznóállományból tartamosan levadászható mennyiség hat-, illetve nyolcszorosára emelkedik, s a közben jelentősen megnövekedett erdőterület 100 ha-jára vetítve eléri az 1,5, illetve 2,1 db-os értéket. (Természetesen az átlagszám nem tükrözheti néhány táj még ennél is extrémebb viszonyait. Példának okáért a Börzsönyben ez idő tájt a szarvas- és disznóteríték fajlagos értéke 3,3, illetve 3,0 db/100 ha.) Jelentősen nő a dám- és a muflonteríték is, ami azonban nem függetleníthető teljesen az időközi telepítések állomány-növelő hatásától. Az őzelejtésre vonatkozó adatok az állomány nagyságának jelentős ingadozására utalnak.

Összességében tehát a vizsgált, mintegy egy évszázadot felölelő időszakban – miközben a telepített vadfajok állományának számbeli viszonyai erősen az emberi hatásoktól függenek, s őshonos vadfajaink közül az őz nem mutat fel trendszerű létszámgyarapodást – a szarvas és a vaddisznó közel hasonló átlagos intenzitású tömegszaporodását figyelhetjük meg. (Az intervallum első felében a szarvas, míg utána a vaddisznó állományának növekedése nagyobb ütemű.) Mivel a vázolt expanzió nem helyi, hanem legalábbis közép-európai jelenség, okait elsősorban a biológiai tényezők között kell keresnünk (*Pogrányi*, 1991), mely felismerés vélhetően pozitívan járul hozzá az egyre komolyabb gondokat okozó probléma megoldásához.

DR. BENCZE LAJOS

Néhány gondolat a nagyragadozókkal kapcsolatban

A nagyragadozók hazánk területén történő alkalmi, szórványos megjelenése, átmeneti megtelepedése mindig eseményszámba megy az érintett táj lakói – vadászok és nem vadászok – körében.

Ez az élményt nyújtó jelenség, mint például a medve megjelenése a Börzsöny hegységben, a farkas felbukkanása a Zempléni hegyvidék vagy a Duna–Tisza között, e fajok mai természetesen élőhelyein uralkodó környezeti tényezőkre, ökológiai viszonyokra, illetve azok még életképes populációinak belső állományszerkezeti állapotára vezethető vissza.

Az onnan történő kirajzásuk hátterében minden bizonnyal az élőhelyen belül bekövetkező változások húzódnak meg. Így például a Kárpát-medence vagy a Balkán-félsziget kiterjedt erdőségeiben az esetenként feldúsult állományaik és a zsákmányállatok kedvezőtlen aránya, megfogyatkozása készletti vándorútra fájának néhány hírnökét, avagy a populációban kialakult fajspecifikus szociálstruktúra belső feszültségét oldja föl távozásuk. Nem kevésbé játszanak közre az általános civilizációs hatások, mint pl. a turizmus, sőt, az intenzív vadászat is. Tehát feltehetően széles körű, komplex hatások sora működik közre e jelenség kialakulásában, mint ahogy hasonló okok, indítékok lelhetők fel a jávorszarvas, a nyestkutya és még több más faj spontán kirajzásában, új honfoglalásában Európa nagyobb részén. (Erre a jelenségre – a nyugati irányba történő migrációra, vándorlásra – igen találó a francia vadászok által használt zarándoklás – pèlerinage – kifejezés.)

Amennyire örvendetes egy farkas vagy más nagyragadozó megjelenése, annyira elgondolkodtató, megfontolandó az új jövevények, bevándorlók tartós megtelepedésének következménye, azok beilleszkedése és kihatása az új otthon jelenlegi rendjére, a sokoldalúan igénybe vett és leterhelt ökoszisztémákra. És ez még akkor is így van, ha tudjuk, hogy a távoli történelmi időkben ezek a nagyragadozók hazánk mai területét is benépesítették.

Azóta azonban mélyreható és aligha visszafordítható változások történtek egykori élőhelyükön, olyanok, amelyek nehezen teszik lehetővé szélesebb körű és állandó jelenlétüket még a legnagyobb kompromisszumkészség és jól felfogott biológiai, illetve ökológiai érvek és érdekek ellenére sem. És itt nem csupán – és elsősorban – a vadállomány feltétele szól belőlem, hanem a vadfajok befogadásával, meghonosodásával járó társadalmi, általános emberi aggályok és problémák egész sora feszül, amelyek társadalmi, gazdasági (pl. kártérítés), lélektani (érzelmi) és jogalkotási hátterét kell feltárni, elfogadtatni és törvényben biztosítani. Tehát ebben az esetben nem csupán a természetvédők, állatvédők, ökológusok és vadászok érvelését, illetve érdekeit kell figyelembe venni, hanem az erdőben vagy annak peremén élő és ott gazdálkodó emberek, valamint az erdőt járó turisták, kirándulók anyagi érdekeit, illetve érzelmi világát is. Az ugyanis kétségtelen, hogy másként reagál – netán lelkesedik – a vadász vagy egy állattartó a lefojtott „őzike” láttán, illetve a lerántott –

legelőre kicsapott – birkája felett, mint egy természetvédő és megint más élményt, ha nem szorongást jelent a turista, a kiránduló számára, aki nem kellően tájékozott e vad fajspecifikus sajátosságai (pl. táplálkozás) és magatartása, viselkedése felől. Szabadjon ezt egy gyakorlati példával megvilágítanom.

A murányi hegyekben szabadon bocsátottak emberközelségben, egy erdész által felnevelt, immár önálló életre alkalmasnak tartott medvebocsot. Mi sem volt természetesebb, mint hogy ökelme az erdőben a turisták nyomába szegődött és azoktól koldult élelmet, miközben a lerakott hátizsákokat is megdézsmálta, megzavarva, megrémítve az ilyen találkozásra nem számító kirándulókat. Persze megindult a hírverés, aminek a vége az állat elpusztítása volt ...

Más élményt és érzelmeket váltott ki belőlem a farkassal történt legutóbbi találkozásom az 1970-es évek első felében, a radványi erdőben – *Gönczi Bertalan* erdészvezető barátom kíséretében.

Egy havas téli reggelen az erdőt járva és a felettünk köröző, károgó hollókat figyelve, megkérdeztem barátomtól – mondd, mikor láttatok itt utoljára farkast? Alighogy belekezdett élményei elbeszélésébe, csaknem kővé meredtem – egy látomás, a FARKAS jelent meg előttem a hegyoldalon, alig 60–70 m távolságra, keresztbe állva, felénk figyelve ... Hogy rövid legyek, a nagy kapkodásban, izgalomban elmafláskodtam, még csak rá sem lőttem: a lőszer a mauser fegyver tárában a závarzat (zárdugattyú) alatt maradt, mikor sebtében csőre töltöttem. Egy halk üres csettenés, ez már sok volt a farkas fülének, a látomás véget ért ... bennem pedig megmaradt, örökkön él életem egyik felejthetetlen vadászemléke! Hát így éltem meg én a farkassal való találkozást, mint a mesében: nem kell emlegetni a farkast, mert az megjelenik ... (Kiegészítésként még annyit, hogy nyomát – visszafelé is követve – egy kiugró szikla alatt, egy öreg bükkösben megtaláltuk egy leütött, lerántott szarvasborjú tetemének maradványait. A hollók e fölött köröztek, jelezve az erdei tragédiát ...) És azt most ne vegye senki álszemérmeskedésnek, érzélgésnek, amikor azt mondom – az élményt az emlékezés tiszta vízében megfürösztve – köszönöm Dianának, hogy ezt a találkozást így szervezte meg!

Végezetül a *kérdés*: milyen álláspontra helyezkedünk a nagyragadozókkal szemben?

És a válaszom: a Kárpátok kiterjedt rengetegekben, és szerencsére még több kontinensen követhető ősi élőhelyükön, éljék zavartalanul és rendeltetésüknek megfelelően szabad életüket, mi pedig azon fázdozzunk, hogy a civilizációs ártalmak utol ne ériék őket ...

Epilógus

A látomásnak szomorú vége lett. A megidézett farkas egy évvel később – a radványi sötét erdőben – egy szarvasvetető alatt találták meg – kimúlva. Rókáknak kihelyezett mérgezett csalafalatot vett fel: megalázva, dicstelenül távozott ...

SZÁNTÓ GÁBOR

Tájékoztató

A Dél-somogyi Mezőgazdasági Kombinátnál szeptember 19-én tartott Országos Vadásznapi Somogy megyei rendezvénye kitűnő sikerű vadászati akció volt. Ezen becslésem szerint mintegy kétezer ember fordult meg. A színes program (helikopteres sétarepülés, íjászverseny és bemutató, trófeakiállítás, mise, elárusító sátrak, vérebemutató stb.), a szép, derült idő és a téma vonzotta az embereket. A program számunkra legfontosabb részét a nyílt vadászati fórum képezte. Ezen több száz ember jelent meg, okkal feltételezhető, hogy a résztvevők jelentős részét a vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos alapkérdések is érdekelték.

A fórum vezetője *dr. Bánffy György* országgyűlési képviselő volt, aki elmondta, hogy életét a vadgazdálkodás és vadászat ügyének szenteli. Vitaindító előadásából a következő lényeges kérdéseket tartom szükségesnek megemlíteni. Véleménye szerint:

1. A vadászati jog a jövőben is az államot kell, hogy illesse. (Elvetette a földtulajdonhoz kötött vadászati jog bevezetését.)

2. Az állami vadászterületeket meg kell tartani. A vad nemzeti kincs, ezért nem szabad kiirtani és legjobban állami kezelésben védhető meg.

3. Az (egyéni) vadászterületeket 4–5000 hektáros nagyságnál jobban nem szabad elaprózni. (A német és osztrák példa magyar viszonyokra nem alkalmazható.)

4. Ki ellenőrizzé a vadgazdálkodást (a vadvédelem szemszögéből); ezt a természetvédelem szerveivel együtt tartja megoldhatónak.

5. A nyugati államokban nincs példa arra, hogy a vadkárt államigazgatási úton rendeznék. (Végeredményben a mezőgazdasági vadkárnak az államigazgatási úton történő rendezési formáját sérelmezte).

6. A magántulajdonon alapuló polgári demokráciában (szóhasználat szerint a diktatúra után) olyan vadgazdálkodási és vadászati rend kialakítását körvonalazta, amelyben a bérbeadó vagy a haszonbér élvezője az önkormányzat, de valamit juttatni kellene a földtulajdosoknak is a vadgazdálkodás hasznából, hogy ők is érdekelték legyenek. Az egyes vadászterületeket (szervezeteket) az önkéntesség elvén nagyobb egységekbe kell tömöríteni.

Ezt követően *Pintér István* szólt az FM részéről. Röviden, inkább csak sejtethetően, felvázolta a földtulajdonhoz kötött vadászati jog lehetőségét. A rendezők egyike mikrofonnal körbejárva sarkította a kérdéskört: ki ért egyet *dr. Bánffy György* országgyűlési képviselő és ki a *Pintér István* által felvázoltakkal?

Mivel hozzászóló – két-három, a lényegét nem érintőn kívül – a nagyszámú hallgatóság ellenére sem akadt, szavazásra tették fel a kérdést. *Dr. Bánffy György* nyolcvanegynéhány, *Pintér István* öt szavazatot kapott. A szavazás ugyan játékos cselekménynek tekinthető, de mégis bizonyos felfogásbeli és magatartásformát tükröz.

A szavazás után szót kértem és személyes véleményként előadtam, hogy

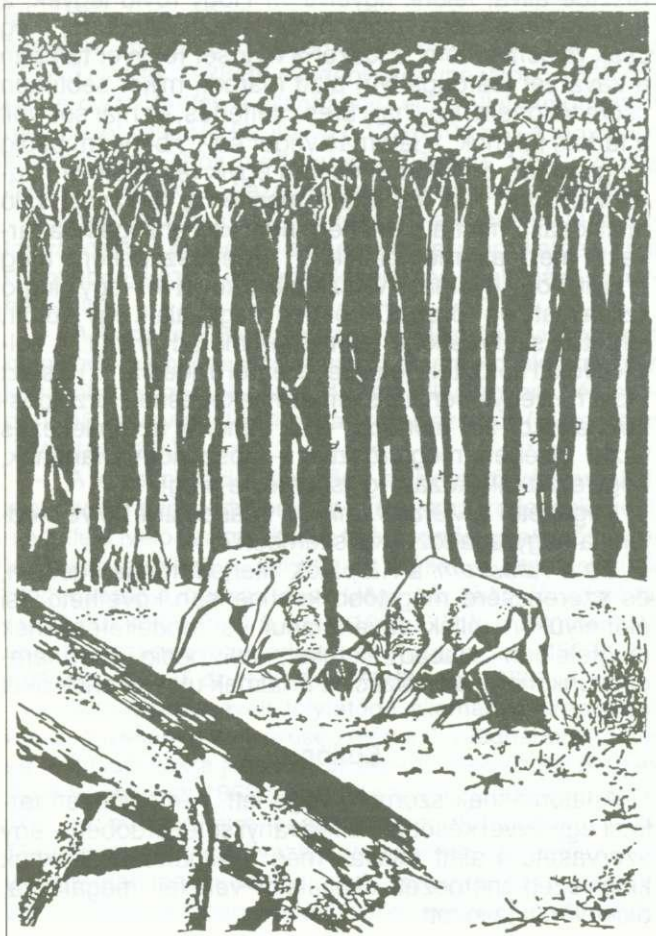
- a földtulajdonhoz kötött vadászati jog szükséges (a reagálás 2–3 éles fütty, amikor tájékoztattam a füttyögetőket, hogy füttyülni szabad, elhallgattak);

- a Föld légköre az oxigén körforgásban jelentős erdő-környezetvédelmi szerepet játszik. Ebből eredően el kell vetni azt az irányzatot, amely a külterjesség hirdetése révén az erdők degradációjához vezet;

- az erdő bonyolult életközösség, amelyben a növényvilág függvénye a hozzá társuló állatvilág, a kérdőző nagyvad túlszaporodása magát a növényzet fennmaradását veszélyezteti;

- a társadalom az erdőgazdálkodást és vadgazdálkodást a piacon keresztül értékeli, ezért az érdekek elkerülhetetlenül ütköznek. Ebben a kérdésben az eredeti nagyvadgazdálkodást egyértelműen az erdőgazdálkodási érdekek alá kell rendelni (pl. Somogy erdő-, fa- és vadgazdálkodásának 1990. évi árbevétele 4,1 milliárd Ft, ebből a vadgazdálkodás 6% volt. Az ország 1991. évi vadgazdálkodási árbevétele – a fórumon elhangzottak szerint – 4 milliárd Ft, ez tükrözi az arányokat, a fontossági sorrendet.);

- az érdekek kölcsönös tiszteletben tartása mellett a jogrendszert kell úgy alakítani, hogy az garantálja a

jogos egyéni és nemzetgazdasági érdekek érvényesülését.

Kéréssel fordultam a jelenlévő országgyűlési képviselőkhöz, hogy a kérdéskomplexum áttekintésére célszerű lenne a tárgyban elfogulatlan parlamenti bizottság kiküldése még a törvények meghozatala előtt.

A fórum ezzel véget is ért. A rendezvényen folytatott beszélgetések alkalmával azt tapasztaltam, hogy illetékes tényezők fenntartással fogadják a vadkárosítás kérdésében tanúsított hivatalos nézeteket. (Sokkal súlyosabbak és nem csupán helyi jellegűek ezek a károsítások.)

A Pannon Egyetem Állattenyésztési Kara részéről (dr. Sugár László) felvetődött, hogy Somogyban mintegy tízezer darabos szarvasfarmot (farmokat) lehetne létrehozni húshasznosításra és gyógyszer-előállításra. (Kínában és Vietnamban a barkás agancsok lennének piaca, bikánként évi 5 kg körül termelhető, 100 USA dollár fölötti kilónkénti áron.) Félő azonban, hogy mire a szarvasfarmok kialakulnának, nem lesz elegendő befogható szarvas, ezért aggályaik vannak a túlzott lelovásokkal kapcsolatban.

Egyik országgyűlési képviselőnk felajánlotta, hogy a farmok részére területet és épületeket tudnak biztosítani, ha van fantázia a dologban, úgy lépni kellene. A kutató válasza az volt, hogy pénzügyi támogatást kérnek, mert a kerítés építése és tartozékai sokba kerülnek. A szarvas befogása is problematikus, talán az új-zélandi helikopteres módszer lenne célravezető. A farmokhoz szükséges területet jutányos áron a magántulajdonosok

feltehetően rendelkezésre bocsátják. A soproni egyetem vezetése még *Németh Károlynak* ígéretet tett, hogy belátható időn belül (5–10 év) kísérletük eredményre vezet, s ha ez valóban bekövetkezett vagy bekövetkeznél látszik, úgy érdemes lenne szélesebb körben foglalkozni ezzel a termelési területtel, de ha csak költségvetési pénzigényeket támaszt és megalapozatlanul a szabadon élő szarvasállomány létszámszabályozását gátolja, úgy azt is tisztességesen meg kell mondani.

Felvetődött a génrezervátum kérdése, amely bekerített területen – a kaszói példa révén – a kutatás szerint nem vezet eredményre, ezért szabad területen kell olyan nagyságú állományt fenntartani, ahol sok-sok ezer szarvas közül az a néhány kiváló tulajdonságú egyed kiválasztódjék, amelyre vágyunk. Személyes véleményem szerint erre a célra tökéletesen megfelel Tolna, Baranya, Somogy és Zala szarvasállománya, ahol normális vadsűrűség mellett is több tízezer szarvasból van kiválasztódási lehetőség egyszerű és szakcszerű vadgazdálkodás mellett.

A fórumon elhangzottak kicsengése a lényegi változásoktól való félelem. Erre utal az az aggodalom, hogy kisebb vadászterületeken minden valószínűség szerint több vadat hoznának terítékre, s ki ellenőrizzé, hogy ez ne így legyen, s ki látott még olyat, hogy a vadkárt államigazgatási úton állapítsák meg. A megszólalók közül az senkinek nem jutott eszébe, hogy a túlszaporodott kérődző nagyvadállomány tízszer akkora kárt okoz, mint amennyi hasznot hoz, és ez a kár nem csupán gazdasági, de környezetvédelmi érdekeket is sért.

Javaslat a természetvédelmi területeken történő vadgazdálkodás szabályozására

Gera Pálnak, a FIDESZ Zöld Frakció természetvédelmi referensének nevével jegyzett, fenti című javaslat tárgyában a frakció november 14-én megbeszélést hívott össze. Az erdészet, vadászat és természetvédelem képviselői közül mintegy 20-an gyűltek össze.

Az írásban kiadott anyag általában helyesléssel találkozott, szakmailag meglepően megalapozottnak ismerték el. Visszásnak tűnt az indító tétel: „A vad az állam tulajdona”. Ebből az következne, hogy a vad által okozott kárért az állam volna felelősségre vonható. A vadért csak a vad tekintetében intézkedni jogosult, vagy köteles felelhet. Az erdészet részéről a törvényi szabályozásban pontos elhatárolódást kívántak a vadgazdálkodás-vadászat, vadgazdálkodási körzet-vadászterület fogalma között. A vadgazdálkodást a földhasznosítás (erdőgazdálkodás, mezőgazdálkodás) egységén belül szabad csak külön üzemágnak elismerni a magángazdálkodás körülményei között. A gazdálkodás földtulajdonhoz kötött kell legyen, a vadászatot a földtulajdonos a piacon értékesítheti. A vadgazdálkodási körzet vadfajonként változó, a javasolt 4000 ha esetenként kicsinek bizonyul. A vadászterület kiterjedése ebben a nagyságban túlzottan sok is (szalonka esetében 5 m²-nyi) is lehet.

A természetvédelem alatt álló területek vonatkozásában általánosnak mutatkozott az óhaj, hogy a természetvédelem különüljön el a gazdálkodástól és maradjon tisztán hatóság. Egyetértett ezzel az illetékes tárca képviselője is, kijelentve, hogy nem kíván az erdészet-vadászat vitába elegendni. Felhívta a figyelmet arra, hogy ebben gyakran csak ürügyként hozzák fel a természetvédelem érdekét.

A kiadott programon túl állásfoglalást kért a frakció a vadászati alap létesítésére vonatkozóan legújabbban az országgyűlésnek benyújtott törvényjavaslat ügyében. Az itt megnyilvánult álláspont általánosan elutasító volt. A földhasznosítás termelje meg maga a fenntartási és fejlesztési költségeit – ehhez igazodjanak az elvonások is. Áll ez az erdőgazdaságra és ezen belül a vadgazdálkodásra is. Ha ennek alapon keresztül történő finanszírozása mégis szükséges, az csak az egész ágazatra vonatkozhat.

Jérôme René

Válasz dr. Bod Lajos gondolataira

A FIDESZ Zöld Frakció a közelmúltban kezdeményezte a hazai vadászható állatfajok listájának, illetve egyes állatfajok vadászati idényének a módosítását. Ennek keretében indítványoztuk a farkas és a barna medve védetté nyilvánítását hazánkban, valamint egyes állatfajok lekerülését a vadászható állatfajok listájáról. Többek között ez év július 3-án egy kerekasztal-megbeszélést is rendeztünk az érintett minisztériumok, az OMVV, a WWF magyarországi képviselője, valamint az MME szakértőinek a bevonásával.

A balkáni gerle problémája akkorra már rendeződött, hiszen a két szaktárca még 1992 áprilisában megállapodott abban, hogy nevezett állatfaj vadászatát csak ott és csak olyan mértékben engedélyezik, ahol az már elkerülhetetlen. Ez természetesen sok puskás embernek nem tetszett és nem tetszik, hiszen ezzel korlátozva lett „szenvedélyük kiélése”.

A muflon esetében már éles vita bontakozott ki, hiszen mint faunánk „őshonos tagját” (ez a vadászok véleménye volt) erdeinkben mindenféleképpen védeni kell. Az, hogy milyen helyrehozhatatlan károkat okoz életmódjával, pusztán „erdész és természetvédő túlkapásnak” minősítették. Uganakkor nem győzték és a szaksajtó révén nem győzik hangoztatni a sportvadászok, hogy szemléletük ökológiai szemlélet, a kérdés ebben az esetben az, hogy ők mit neveznek ökológiának? Aligha állok messze a valóságtól, ha azt mondom, komoly bajban lennének, ha az ökológia szó jelentését kellene megadniuk. Szintén természetesnek tartják a többezerszám kiengedett nevelt fácán kibocsátását a területekre. Azt, hogy ez mivel jár, éppen a *dr. Bod Lajos* úr cikkében említett *dr. Sterbetz István* úr nem győzi elégszer leírni és hangoztatni (nagyon helyesen), hogy nem a tömeges fácánkibocsátással kellene törődni, hanem a fogollyal, mely állatfaj létszáma mára igencsak megcsappant. Ez már persze nem nyeri meg a sportvadászok szimpátiáját, hiszen a fogolyból nem valószínű, hogy olyan busás hasznót tudnának produkálni, mint a fácánból. (Nesze neked ökológiai szemléletmód!) Főleg nem abban az esetben, ha a fogoly vadászata ideiglenes jelleggel meg lenne tiltva, mint ahogy ezt javasoltuk.

Az erdei szalonka kérdése etikai kérdés. Miért szükséges agyonlőni azt az évi kb. 2000 db-ot, amikor nem

muszáj? Sajnos, tőlünk délebbre ezerszám fogdossák meg ezeket a madarakat, éppen ezért nálunk vadászatának teljes betiltása gesztusértékű lehetne. Hagyományokra való hivatkozás (divatos kifejezéssel élve) „jó duma”. Bár ki tudja? Szinte látni lehet azt a sportvadászt, aki a természet ügyének rendíthetetlen híveként, hajnalonként kimegy az erdőbe és a természet szépségétől könnyes szemekkel, ellágyult szívvel agyonlővi a kergetőző szalonkákat. Micsoda természetvédő cselekedet!

Végül a medvéről és a farkasról szeretnék még szólni. Ezek az állatfajok honosak voltak hazánkban, sajnos azonban a múlt század végén, századunk elején kipusztultak. Az elmúlt években azonban egyre többet lehetett hallani arról, hogy ismét feltűntek az országhatáron belül az említett fajok, nem egy esetben éppen lelövésükkel vált ismertté jelenlétük. Az említett kerekasztal-megbeszélésen elhangzott, hogy a medve nagyritkán tűnik fel hazánkban, a farkas azonban már megtelepedettnek tekinthető, amit több vizsgálat is megerősít. Talán ezért is lesznek védettek ezek az állatfajok, és talán ezért kerülnek le a vadászható állatfajok listájáról. A sportvadászoknak persze egyáltalán nem tetszik mindez, hiszen (mint megrögzött természetvédők) féltik a százezreket érő szarvasbikát, az „őshonos” muflonkosokat, és nem utolsósorban a szegény, védtelen turistákat! Lehet erre bármit is mondani? Hazánk nimródjainak jelentős részében gyűlölet és megvetés övezi az egyes ragadozókat. Ennek számos oka van, elsősorban az állatfajok életének egyáltalán nem, vagy felszínes ismerete, régmúlt korok ránkmaradt legendái, és még folytatni lehetne. Egyetlen egyet felejtenek el említeni a sportvadászok, azt hogy anyagiakban milyen kárt jelent számukra területükön egy-egy farkas feltűnése. A Nimród márciusi számában volt olvasható *Rácz Sándor* úr írása „Rekviem egy hiúzért” címmel. A szerző ebben feltette a kérdést: „megér-e egyáltalán egyetlen farkas is százézer forintot a magyar államnak, mely összeg döntő hányada ráadásul valuta?” Tessék mondani, lehet-e állatfajt, illetve annak értékét pénzben kifejezni? A sportvadászok szerint igen, márpedig a farkas és a medve életmódjával a vadászoknak feltétlenül kárt okoz, ezért nincs helyük hazánk faunájában. (A muflon számukra nem kárt, hanem anyagi hasznót jelent, ezért „őshonos”!) Ez a sportvadászlogika, és nem természetünk, benne állat- és növényfajok megvédése valódi céljuk.

Dr. Bod úr azt írja cikke végén, hogy „Ha a természetbe járás, a vaddal való találkozás reményét (!) is elvesszük a vadászok elől, akkor igen jelentős harcosszám veszít a magyar természetvédelem”. Tessék mondani, ki szeretné, ki akarja elvenni a sportvadászoktól a természetbe járás és a vaddal való találkozás reményét? Az esztelen, értelmetlen vadgyilkolás elkerülése a cél. Mellesleg erdőt járni, a természet szépségeibe elmerülni nem csak puskával a kézben lehet.

Gera Pál

Szlovénia évszázadokon át lekopárosított tengerparti karsztvidéke ma 60%-osan erdősült. Ez az utóbbi 140-150 év céltudatos újraerdősítési munkájának eredménye. Nagyobb sikert akkor lehetett tapasztalni, amikor több próbálkozás után a bécsi medencéből származó feketefenyőt kezdték alkalmazni. Jelentős segítség volt ebben a kecskelegeltetés 1952-ben történt betiltása. A karsztjelenség elrettentő, de leküzdhető képe vezeti Szlovénia erdőgazdaságát természetszerű megoldások felé.

(ÖFZ 1990. 9. Ref.: Jérôme R.)

FIDESZ javaslat a természetvédelmi területeken történő vadgazdálkodás szabályozására, ellenőrzésére

Vadgazdálkodás nem védett területeken

1. A vad állami tulajdon.
 - 1.1. A vadászati jog a föld tulajdonosát (kezelőjét, használgóját) illeti. E jogát a földtulajdonos vagy önmaga gyakorolja, vagy haszonbérbe adja.
 - 1.2. A vadászterületek legkisebb terjedelme 4000 ha.
 - 1.3. Vadgazdálkodás és vadászat csak az esetben történhet, ha az nem ütközik a természetvédelmi, erdőgazdálkodási, mezőgazdálkodási előírásokkal, rendelkezésekkel.
 - 1.4. A nem védett területeken a hosszú lejáratú, illetve az éves vadgazdálkodási terveket a természetvédelmi hatóságnak is véleményeznie, illetve jóvá kell hagynia.
 - 1.5. A természetvédelmi hatóság, amennyiben a természetvédelem érdeke azt megkívánja, időszakos vagy egész éves vadászati tilalmakat is megállapíthat.
 - 1.6. Őshonos állatfajok telepítése csak a természetvédelmi hatóság jóváhagyása mellett történhet. Nem őshonos (faunaidegen) állatfajok telepítése tilos.
 - 1.7. Vadászhatóknak nyilvánított vadfajok vadászata csak olyan mértékben történhet, amely az állatfaj természetes állományát nem veszélyezteti.
 - 1.8. Tilos azon vadászati módok és eszközök alkalmazása, amelyet az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről rendelkező Berni Konvenció IV. Függeléke felsorol.

Vadgazdálkodás védett területeken

1. Azon természetvédelmi területek, ahol a vadgazdálkodás joga nem a természetvédelemé.
2. Természetvédelmi területeken, ahol jogszabály nem zárja ki, vadászterület létesíthető.
 - 2.1. A vadgazdálkodás joga a föld tulajdonosát illeti, amely jogát vagy önmaga gyakorolja, vagy haszonbérbe adja.
 - 2.2. A vadgazdálkodás gazdasági célú hasznosítása a természetvédelem érdekeinek alárendelten folyhat.
 - 2.3. Amennyiben ezeken a természetvédelmi területeken a vadgazdálkodás a természetvédelmi érdekek kárára történik, a vadászatra jogosulttól a vadászati jog megvonható.
 - 2.4. A természetvédelmi hatóság, amennyiben a természetvédelem érdeke azt megkívánja, időszakos vagy egész éves tilalmakat is megállapíthat.
 - 2.5. A hosszú lejáratú és éves vadgazdálkodási terveket a természetvédelmi hatóságnak véleményeznie, illetve jóvá kell hagynia.
 3. Természetvédelmi területeken zárt téri tenyészetekből származó állatok kibocsátása (ez nem vonatkozik azon programokra, amelyek egy-egy őshonos állatfaj fennmaradását kívánják szolgáltni), faunaidegen állatfajok telepítése, vadaskert létrehozása, sólyommal és fíjjal történő vadászat tilos.
 - 3.1. Őshonos állatfajok telepítése csak a természetvédelmi hatóság jóváhagyásával történhet.
 - 3.2. Vadászhatóknak nyilvánított vadfajok vadászata csak olyan mértékben történhet, amely az állatfaj természetes állományát nem veszélyezteti. Nagyvad esetében átgondoltan és fokozatosan kell elérni, hogy létszámuk minden tájegységen az elfogadható mértékre csökkenjen. A természetvédelmi területekre betelepített muflonállományok felszámolását fokozatosan kell elérni.
 - 3.3. A vadászatra jogosultak minden megkezdett 4000 ha után egy minimum középfokú vadgazdálkodási és természetvédelmi őrri képesítésű személyt kötelesek alkalmazni.
 4. Tilos azon vadászati módok és eszközök alkalmazása, amelyet az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről rendelkező Berni Egyezmény IV. Függeléke felsorol.

II. Azon természetvédelmi területek, ahol a vadgazdálkodás joga a jövőben a természetvédelmi hatóságé kell legyen.

5. Napjainkban az ország teljességét jelentő vadászterületekből (elvileg) öt egységen, mindösszesen 20 400 hektáron a vadászat joga a természetvédelemé. Ez azonban csak jelképes, szükséges további területeken a vadászati jog természetvédelmi jogosítványát elrendelni. Itt döntően azokról a területekről van szó, amelyek

1. vagy a legmagasabb szintű természetvédelmi oltalom alatt állnak;
2. vagy a különböző nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá esnek. Ezen konvenciók a következők:
 - Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről (Ramsari Konvenció).
 - Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről (Washingtoni Konvenció).
 - Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről (Bonni Konvenció).
 - Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről (Berni Konvenció).
 - Bioszféra rezervátumok programja.

Ezen egyezményekben lefektetettek betartására kötelez bennünket maga az a tény, hogy aláírásunkkal elismertük az általuk megfogalmazott elvek helyességét, ezáltal erkölcsi-etikai kötelességünk eleget tenni ezek előírásainak. Mindezek figyelembevételével a következőkben megnevezett természetvédelmi területeken a vadgazdálkodás joga a természetvédelmi hatóságot illeti:

- ahol már a természetvédelemé,
- valamennyi nemzeti park területén,
- a Ramsari Egyezmény hatálya alá eső területeken,
- valamennyi bioszféra rezervátumban.

Amennyiben a természetvédelmi területen kialakított vadászterület nagysága nem éri el a jogszabályban meghatározott legkisebb terjedelmet, ott „természetvédelmi vadgazdálkodási” területek létesíthetők.

5.1. Megnevezett természetvédelmi területeken sport-, illetve nyereségérdekelte vadászat nem folytatható, az ottani vadásztársaságokat fel kell oszlatni.

5.2. Ezen területeken a vadgazdálkodás csak a következő célokat szolgálhatja:

- a vadászható állatfajok létszámának szabályozását,
- a vadkárok mérséklését,
- a ragadozók gyérítését.

5.3. Megnevezett vadgazdálkodási feladatok ellátását, minimum középfokú vadgazdálkodási és természetvédelmi őrri képesítésű személy végezheti.

6. Azokon a természetvédelmi területeken, ahol a vadászat joga a természetvédelmi hatóságot illeti (5. pont), azt a természetvédelmi hatóság a területi szervein keresztül érvényesíti.

6.1. Minden megkezdett 4000 hektár után egy minimum középfokú vadgazdálkodási és természetvédelmi őrri képesítésű személy alkalmazása kötelező.

6.2. A szakszerű vadgazdálkodás érdekében a természetvédelmi igazgatóságok, valamint a nemzeti parkok egy vadgazdálkodási szakmérnököt kötelesek alkalmazni, aki elkészíti az adott természetvédelmi területek éves vadgazdálkodási terveit, javaslatot tesz a hosszú lejáratú vadgazdasági üzemtervekre, valamint ellenőrzi a természetvédelmi területeken folytatott vadgazdálkodási munkákat.

6.3. A hosszú lejáratú vadgazdasági üzemterveket a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Országos Természetvédelmi Hivatala készíti el.

Ami a törvénytervezetből kimaradt!

Az új vadászati törvénytervezet sok mindennel foglalkozik, csak a vadásztársaságoknál alkalmazott, a vadgazdálkodás és a vadászat napi gondjait, problémáit megoldó hivatásos vadászról nem tesz említést.

Az ő hovatarozása, szakmai irányítása és felügyelete nincs, illetve csak részben van megoldva.

Hiányzik az egységes érdekvédelem is. Nem beszélve arról, hogy a vadásztársaságok többsége nem csak szakirányú végzettséggel rendelkezőket foglalkoztat.

Így sok erdész-vadász fiatal nem jut munkához, pedig tudásukra szükség lenne. Szeretnék olyan javaslatot tenni, amely talán az oly régen várt erdész-vadász elletét megszűnését eredményezné vagy legalábbis csökkentené azt.

Javaslatom a következő

A terület bérbeadója jelölje a hivatásos vadász személyét (az átszervezéseknél felszabadult szakemberek és a frissen végzett fiatalok ott kamatoztathatnák tudásukat, amihez a legjobban értenek), aki a területet bérbeadó alkalmazottja lenne, de minden járandóságát a vadásztársaság fizetné a bérbeadónak.

Így a terület gazdája szorosabb kapcsolatot létesíthetne a bérlővel, havonta megbeszélhetnék az éppen aktuális tennivalókat és problémákat. (Gondolok itt elsősorban a vadkárra, ami az eddigi gyakorlat szerint csak akkor került szóba, amikor a károsítás már megtörtént.)

A bérlő is több segítséget kaphatna megfelelő lönyiladékok, vadrejtő sűrűk kialakításával, az etetőhelyek

kíméletével. A cserkészutak, nyiladékok sem lennének tele a ledöntött fákkal.

A termelések idején el lehetne vonni az állatokat a veszélyeztetett területekről (rügyrágatás a ledöntött fákról).

A vadvédelmi kerítések kijavítása is gyorsabb lehetne, ha a kapcsolat közvetlen.

A védelmi szolgálat időpontjai kitolódna, mivel a vadász már napkelte előtt és még napnyugta után, sőt nem ritkán még éjjel is mozog, míg az erdész napközben van a területen. Hét végére és ünnepnapokra sem maradna őrzés nélkül a terület.

Egységesíteni lehetne az egyenruhát, ami ha több kell belőle, talán olcsóbb lenne. Ugyanazon illetményeket kapná, mint a kerületvezető erdész.

Mivel a hivatásos vadász a bérbeadó alkalmazottja, így a vadászattal való visszaélések is csökkennének, illetve kevesebb kétely merülne fel a bérlővel szemben.

A külföldi vadászok magasabb szakmai és tisztességes kiszolgálást kapnának, emelve a vadászat színvonalát.

Szakmai továbbképzésen, biztonságtechnikai vizsgán rendszeresen részt vehetne, és talán még szervezett dolgozó is válhatna belőle, ugyanis a jelenlegi érdekvédelem egyenlő a nullával.

Az erdészek és vadászok szekere – mert egy szekéren ülnek – csak akkor jut ki a kátyúból, ha a „lovak” egy irányba húznak, és azt az irányt közösen kell meghatározniuk.

Tóth Miklós

Erdősávok ornitológiai felmérése

A hazai erdősáv kutatások a 60-as és 70-es években (elsősorban Gál J. révén) kiterjedten vizsgálták az erdősávok káros és hasznos tulajdonságait. A hasznos madárvilág megtelepedésének mértékéről azonban a kutatások csak a szovjet szakirodalmi adatokat idézték és vonatkoztatták hazai viszonyainkra. Ugyanakkor az ornitológiai szakirodalom is meglehetősen szegényes ebben a témakörben.

Helyesbítés

Lapunk októberi számának 293. oldalán a második hasáb alulról hetedik sorában a szerző helyesbít. A „természetvédelmi” szó helyett „halászati” a helyes és így az ott felvetett hivatal „országos erdészeti, vadászati és halászati” hatáskörű lenne.

A lap októberi számában megjelent „nem állami erdőkkel” foglalkozó munkacsoport névsora helyesen: Bolla Sándor, Börzsei László, dr. Csötönyi József, dr. Göbölös Antal, Kovács Gábor, Steiner József, Varga Béla.

A novemberi szám idegen nyelvű tartalomjegyzékében Szántó G. helyesen Szabó G.

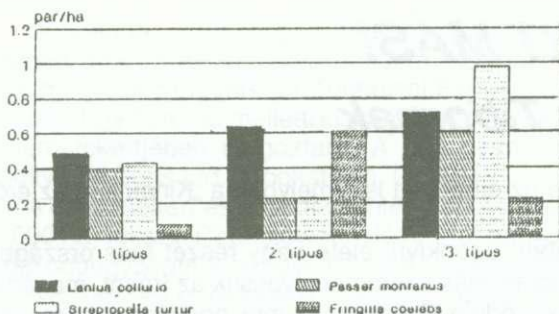
A hibákért elnézést kérünk.

Kutatásaimat a Lajta-Hansági Állami Tangazdaság moson-szolnoki kerületében található erdősávokban végeztem. A cca. 3000 ha-os terület mintegy 50 erdősávja zömmel akácból és kőrisből áll, amelyek gyenge növekedésűek. A terepi adatgyűjtés folyamán a sávos becslési eljárást alkalmaztam, így mértem fel a különböző szerkezetű erdősávok madárfaj-összetételi viszonyait. Az adatok feldolgozásakor elsősorban a dominanciaviszonyokat, a fajok állandóságát, a fészkelési szintek igénybevételét és a diverzitást vizsgáltam. A különböző szerkezetű erdősávokat három típusba soroltam be a faállomány-szerkezeti jellemzők és a madárfajoknak nyújtott fészkelési lehetőségek alapján.

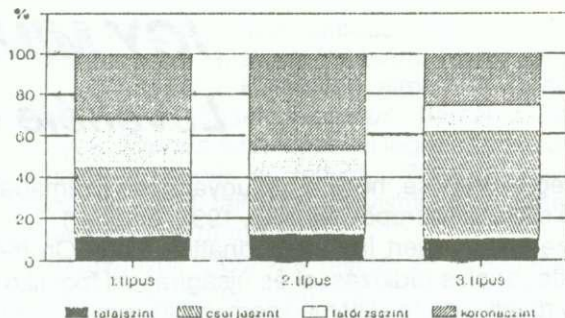
Az 1. típusba sorolt erdősávok cserjeszint nélküliek, és koronaszintjük erősen kiritkult, záródásuk olykor még az 50%-ot sem éri el. A 2. típus szintén cserjeszint nélküli, de záródása már 80% körüli, míg a 3. típusba a cserjeszintes erdősávokat soroltam.

Ha az egyes típusokban domináns madárfajok ha-onkénti költőpár számát vizsgáljuk (1. ábra), látható, hogy míg a tövisszűrő gébics (*Lanius Collurio*) minden típusban nagy számban fészkel, addig a tipikus erdőlakó erdei pinty (*Fringilla coelebs*) az erdőszerűen záródott 2. típusban, a cserjeszintben fészkelő vadgerle (*Streptopelia*)

1. ábra
A domináns fajok az egyes típusokban

2. ábra
A fészkelési szintek elfoglalása

topelia turtur) a 3. típusban igazán jelentős arányú. Ha a fészkelési szintek igénybevételét tekintjük (2. ábra), látható, hogy a cserjeszintben és a koronaszintben fészkelő pároknak az összes fészkelőhöz viszonyított aránya az egyes típusokban jelentősen eltérő. Az arányok változása kifejezően mutatja, hogy a 2. típusban az erdőlakó, a 3. típusban a cserjeszintben költő párok vannak többségben.

A típusok összehasonlításakor kiderül, hogy több szempontból is a 3., cserjeszinttel rendelkező típus a legkedvezőbb a madárfajok számára. Ezt a diverzitás e típusbeli csúcspontja mellett a ha-onkénti költőpár szám is mutatja a következőképpen:

1. típus 3,45 pár/ha
2. típus 3,87 pár/ha
3. típus 6,20 pár/ha

Az eltérő szerkezetű erdősávokban más-más fajok voltak megtalálhatók, a leginkább eltérő 1. és 3. típus azonos fajainak aránya 66,7% volt.

Vizsgálataim alapján javaslom, hogy új erdősávok telepítésekor (természetesen a helyi viszonyokat figye-

lembe véve) fordítsunk figyelmet a cserjeszint kialakítására. Amennyiben a cserjeszint létrehozása mellett döntünk, úgy olyan cserjefajokat alkalmazzunk, amelyek bogycs terméssel az őszi vonulás idején táplálékforrást nyújtanak a vonuló énekesmadaraknak. Ilyenek elsősorban: a fekete bodza, vörösgyűrűsöm, fagyal, de más fajok is alkalmazhatók. A kedvezőbb ágszerkezet elérése végett, frekvenciált helyen (pl. csemetekerti védősövényekben) a cserjék nyesése is kivitelezhető. Emellett a cserjeszint búvóhelyet nyújt az apróvad számára is, amit a téli, lomb nélküli időszakban a közönséges boróka csoportos szoliterként való ültetésével teremthetünk meg.

Meggyőződésem, hogy megfelelő szerkezetű erdősávok telepítésével a hasznos madárvilág megtelepedését elősegítve, a védőhatást fokozhatjuk hazánk mezőgazdasági területein.

Jánoska Ferenc
tudományos ösztöndíjas
Erdészeti és Faipari Egyetem
Vadgazdálkodási Tanszék

100 éves a szentgalleni (Svájc) Péter Pál vadaskert

Már a XVIII. század közepéről van adat arról, hogy a számunkra is emlékezetes kolostorváros várfalain mentén húzódott, zárt árokban szarvasokat tartottak. Később ez a hely más célra vált szükségessé, így az állatokat onnan ki kellett telepíteni. Átmeneti elhelyezés után most 100 éve vadászok és más állatbarátok társaságát alapítottak megfelelő hely bérletére és azon vadaskert létesítésére. Ez a társaság kezeli ma is a 6,3 ha területű, kellően berendezett kertet, amiben ma 80-100 állatot tartanak – kőszáli kecskét, gím-, däm-, szikaszarvast, zergét, mormotát, vaddisznót és hiúzt.

A társaságnak 40 társadalmi munkában tevékenykedő tagja van, közülük tizen intézik a folyó ügyeket összesen egy főállású gondnokkal és egy időszakos helyettesrel, mint alkalmazottakkal. A kert évi fenntar-

tási költsége 20 000 Fr. Ennek 10%-át a város fedezi, a többit bőkezű támogatók és a saját gazdálkodás.

Ebből a kertből indult ki valamikor az egész alpesi térségre vonatkozóan a kőszáli kecske visszahonosítása. A kertben belső helyiségekkel is rendelkező műsziklát építettek és ide szerettek volna két példányt szerezni, de az olaszországi Aosta-völgyben lévő Gran paradiso királyi vadrezervátumból ez törvényesen nem volt lehetséges. Csempészéshez kellett fordulni, és így sikerült 1906-ban három gidát kihozni, mesterséges táplálással felnevelni és 1909-ben már jelentkezett az első utód is, majd 1991-ben egész Svájcra vonatkozóan 14 500-at tett ki, és néhány év óta már korlátozottan lőhető.

Igy vadászik a *polgár*...

(SchZtf 1992. 7. Ref.: Jérôme R.)

MÉG SZERENCSE, avagy ÍGY MINDJÁRT MÁS! *Levélféle Gellér Tibornak*

Még szerencse, hogy a lap ugyanazon számában közzétette az életreját is, amelyben a „Kinek zúg az erdő” című cikke is szerepel (Nimród, 1992. október).

Szerencse, mert így megtudhattuk, hogy Ön még fiatal ember, azonkívül élete nagy részét más országban töltötte, ahol is rádiózással és újságírással foglalkozott. Így mindjárt más szemmel olvassuk az írását, megértve, hogy rövidke ittléte alatt még nem volt alkalma sok mindenről tájékozódnia. Öröm számomra, hogy most az írásában felvetettekről talán elsőként tájékoztathatom.

Először talán arról, hogy az erdészek nem egészen szabadon gazdálkodhatnak a rájuk bízott javakkal, ahogyan Ön véli. Szabadjon például figyelmébe ajánlanom az 1961. évi VII. törvényt. Ennek keretein belül a közelmúltig az FM, most pedig az Állami Vagyonügynökség irányítja az erdőgazdálkodást számos rendeletével, szabályzatával. Ezek szerint az erdészek kötelessége a rájuk bízott vagyont a leghatékonyabban működtetni, kivenni részüket az ország faellátásából, gyarapítani az erdővagyon, az erdő sokféle kedvező hatása révén szolgálni a köz javát. A „vadászemberek kiszolgálása” külön nem szerepel a feladataik között, amit Ön annyira számon kér rajtuk.

Szabadjon arra emlékeztetnem, hogy az erdő nem csak a kivágható fák összességét jelenti. Beletartozik a termőtalaj, a növény- és állatvilág, benne a vadászható állatfajok is. Az erdésznek tehát a természeti környezet elemeit együttesen kell szemlélnie, kezelnie. Javasolom, a legközelebbi vadászata alkalmával a szarvasok, vaddisznók mellett vessen egy futó pillantást az erdőre, a fiatalosokra is. Már felületes szemlélődéskor is látni fogja, milyen károkat okoz a túlszorított nagyvadállomány. A felelős szakember nem engedheti meg, hogy a vadállomány tönkretegyje, felélje a saját élőhelyét, mert az később már a vadállomány leromlását is okozza. Akkor talán Ön is belátja, mennyire elhamarkodott volt a vélekedése, miszerint kialakult az erdészhobby, s ők „...teszik tönkre, prédálják el egyedülálló vadállományunkat ..., az erdészetek alkalmazottai lövik halomra ... saját szarvasaikat...”

Azt is sajnálom, hogy még nem vette észre, mennyi vadászati lehetőséget kínálnak az erdőgazdaságok a terület nélküli vadászoknak. Nem pont ők tehát az okai, hogy „...egyre többen maradnak terület nélkül ... nő azon vadászemberek száma, akik immár megfosztottak szép szenvedélyük gyakorlásának mindennemű lehetőségétől.” Sokkal inkább okai a területes vadásztársaságok, melyek immár százezer forintokat követelnek az új belépőtől, ha egyáltalán hajlandók befogadni valakit.

Az állami gazdaságokról írott fejezetből az tűnik ki, hogy az ott dolgozó szakembereket sem kedveli túlságosan. A róluk szóló cikkének mily hangzatos címek kínálkoznak. Például:

„Kinek ring a búzatenger?”

„Kinek sárgul már – a kukoricaszár?”

De ha őket sem szereti, akkor kit szeret mégis – a vadászokon kívül?

Meg kell Önt nyugtatnom – vagy kiábrándítanom –, az erdőt mindig is erdészek fogják kezelni, a földet a gazdák művelik, ahogyan az újságot is az újságírók írják. Remélhetőleg, a társadalom értékítélete alapján a tisztességes szakembereknek lesz nagyobb a becsülete, a tisztességes újságoknak több olvasója, előfizetője.

Azt viszont teljes joggal kifogásolja, hogy az önkormányzatok nem kapják meg a „vadászati jogból származó jövedelmet”. Bár, ha a gazdasági tudományokkal is lesz alkalma megismerkedni, tapasztalni fogja, micsoda különbség van a bérleti díj és a jövedelem között; a törvény ugyanis az előbbit ítéli az önkormányzatoknak. Ezzel kapcsolatban javasolom még, azt is vizsgálja meg, hasonló kritikus szellemben, miért csak a jelenlegi, néhány százezer forintos díjhoz juthatnának a szegény önkormányzatok, miért oly alacsonyok a bérleti díjak? Mi lehet az oka, hogy a területeket az állam nevében bérbeadó tisztviselők a nyilvánosság kizárásával, „suba alatt”, a valós piaci érték századrészéért adják bérbe a vadásztársaságoknak, vadászscimboráiknak, esetenként saját maguknak? Az erről szóló riportjának is kínálkoznak hangzatos címek, például:

„Kinek áll a vásár?” avagy

„Bunda, bunda...”

Kérem végezetül, járjon nyitott(-abb) szemmel erdőn-mezőn és a jogszabályok berkeiben ezután. Ön még fiatal ember, érdemes megismerkednie új hazája körülményeivel.

Ehhez kívánok sok sikert, és közben jó vadászatot, hiteles újságírást!

Reményfy László

GULYÁS GYULA

Beszámoló jelentés külföldi szakmai munkavégzésről

Öt hónapos szakmai gyakorlaton vettem részt Kanadában, amit az IAESTE (International Association for the Exchange of Students for Technical Experience) szervezett. Egy Torontó melletti kisváros magánkézben lévő csemetekertjében dolgoztam. A cég neve: Leslie L. Solty and Sons Ltd., Cookstown, Ontario.

A csemetekert és faiskola mintegy 2000 acre-on (kb. 1000 ha) fekszik Cookstowntól délre. Két nagyobb gazdálkodóegységet lehet elkülöníteni, amelyek az egész termesztési és értékesítési folyamatot elvégzik. A farm feladata a megfelelő mennyiségű kertészeti díszítőanyag (fák, bokrok, különböző rózsafajták, gyepek stb.) biztosítása, amelyet 4-5 évre előre határoznak meg a várható kereslet-kínálati viszonyok alapján. A farm kicsiben eladással (detail) is foglalkozik.

A másik gazdálkodóegység Torontóban van. Itt a farmon termesztett kertészeti anyag egy részét nagyban eladással (whole sale) értékesítik, a másik részt saját kerttervező vállalatuk (landscape design) használja fel. Ez a felépítés pénzügyi szempontból is előnyös, mivel a farm mint gazdálkodóegység – az érvényben lévő jogszabályok alapján – az adóalapjából írhatja le költségként az elvégzett munkákért kifizetett munkabérek, anyagfelhasználásokat. A kertépítő részleg így könnyebben juthat megrendelésekhez, olcsóbb tud lenni.

En a farmon dolgoztam Hatvani István kertészernök-hallgatóval együtt, aki ugyancsak az IAESTE szervezésében került Kanadába. Munkánk közben betekintést nyertünk a farm életébe, megismertük a gazdálkodás problémáit, végeztük a farmon előforduló munkákat.

A szaporítóanyag (dugvány, mag, szem, oltóvessző) gyűjtése a farmon található fákról történik, ami költségcsökkentő tényező. Kanadában a kertészeti anyag nemesítése a nagyobb magán-csemetekertekben folyik.

Ezek a csemetekertek a legmodernebb eszközöket alkalmazzák az új fajták előállítására. Főleg korai juhar (*Acer platanoides*), különböző almafajok (*Malus sp.*) oltványaival és kőrisek (*Fraxinus*), hársak (*Tilia*), cseresznyék (*Prunus*) szemzésével foglalkoznak, de megtalálhatók a cserjék és fenyők (*Pinus*, *Picea*, *Abies*, *Juniperus*, *Thuja*) fajtáinak képviselői is. A cserjefajták száma több százra rúg.

A dugványok többnyire hajtás- és levéldugványok. Júniusban vágják, és a különböző cserjefajták továbbszaporítására használják. A gyökerezés elősegítésére λ -indol-vajsavat és λ -naftil-ecetsavat használnak. A több ezer dugvány tárolására, gyökereztetésére hat üvegház szolgál, amelyekben minden faktort automatika biztosít és ellenőriz. Itt tárolják a magvetéseket is. Ezt főleg fenyőfajokkal (*Pinus*, *Abies*, *Picea sp.*), tölgyekkel (*Quercus sp.*) és vadgesztenyével (*Aesculus sp.*) végzik. Fenyők esetében a nálunk is ismert és alkalmazott konténeres eljárást használják.

A lombos fafajták (*Acer*, *Tilia*, *Fraxinus*, *Prunus*, *Malus*) továbbszaporítása oltással vagy szemzéssel történik. A szemzést júliusban végzik. Az alanyok elültetése március végén, áprilisban folyik, így ezek júliusra alkalmassá válnak a szem befogadására. (Megfelelő gyökérrendszert növesztenek, megerősödnek, kiheverik az átültetés megpróbáltatásait.) Az alanyokat a farm az Egyesült Államokból veszi, kis részét saját forrásból fedezi. A szemeket a farmon található fákról gyűjtik. A szemzés T-vágása fiziológiai okokból az alanyok északi oldalára kerül. Munkaszervezési szempontból is jó, ha a T-vágás egy irányba néz, mivel nem kell keresgélgni, és gyorsabban halad a munka. Az alany visszavágására a következő év tavaszán kerül sor. Addig a nyár folyamán megeredt szemek kikarózása (egyenes növekedés) és az alany megeredt alvórügyeinek visszaszorítása a feladat. Ebben az évben mintegy 20 000 alanyon végeztek szemzést. A legnagyobb mennyiséget a hársak, kőrisek és a cseresznyék teszik ki. Juharokkal is próbálkoztak, de a juhariszemzések nem bírták a téli nagy hidegeket, és elfagytak. Mi a munkavégzésben és a munka irányításában is részt vettünk. Megtanultuk, hogy nagyon fontos a munka kiadásánál a „mit és miért” kérdése, a megfelelő tájékoztatás. Ha valamit elfelejtünk elmondani, illetve nem mondjuk el többször a hangsúlyos részeket, az bonyodalmakat és nyereségkiesést okozhat, ami egy nyereségorientált cégnél élet-halál kérdés. A szemzések napi normája 600 db (2 fő), 10 óra, ahol az egyik ember végzi a szemzést, a másik pedig kötöz. Mivel a szemzés olyan művelet, amely több évre előre meghatározza a gazdálkodást, nagyon fontos a jó minőség. Rosszi minőség esetén 7-8 év múlva kisebb lesz a kínálat, amit természetesen drágábban is kell adniuk, hiszen a szemzésnél befektetett munka mennyisége nem változik. Így a piacon hátrányos helyzetbe kerülnek. A szemzések idejére profi munkások jönnek Mexikóból Kanadába, akik boszorkányos ügyes-

Közlemény a Magyar Nemzeti Nyárfabizottság újjáalakulásáról

1992. december 2-án az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya kezdeményezésére megbeszélést tartottak nyárfatermesztésben és kutatásban, illetőleg a faanyag hasznosításában érintettek. Megvitatották a FAO tagállamok átfogó Nemzetközi Nyárfabizottságának Magyar Nemzeti Tagozata újjászervezését.

A résztvevők kinyilvánították, hogy szükségesnek tartják a Magyar Nemzeti Nyárfabizottság újjáalakítását. A szervezéssel háromtagú bizottságot bíztak meg. A szervezőbizottság ezúton felkéri az érdekelteket, hogy az 1993. január 19-én, a Mezőgazdasági Minőség Intézet Budapest, Keleti Károly utca 24. III. emeleti tanácstermében 10 óra 30-kor megtartandó alakuló ülését részvételükkel tiszteeljék meg.

A szervezőbizottság

séggel végzik ezt a munkát. Főleg rózsákkal foglalkoznak, és 3-5 ezer (!) darabot képesek egy nap alatt megcsinálni.

A juharok, almák, valamint néhány bokor (*Syringa vulgaris* IVORY S) esetében oltással szaporítanak. Az oltványok egy részét az USA-ból veszik, de gyűjtenek oltógallyakat a farmon található fákról is. Juharnál az alany általában a korai juhar (*Acer platanoides*). Erre oltják a különböző juharfajtaikat (A. pl. „DEBORAH”, A. pl. „GLENN LEVEN”, A. pl. „RED KING” stb.). Ezenkívül foglalkoznak cukorjuharral (*Acer saccharum*) és ezüstjuharral (*A. saccharinum*) is. Az oltványok gyakran csak a habitus vagy a tavaszi hajtás alapján különíthetők el, ezért nagyon fontos, hogy pontos legyen a nyilvántartás.

A nyári munkák nagy részét a nyesés elvégzése tette ki. A megeredt szemzések, oltványok egyenességéből megfelelő vezérhajtás kiválasztásával, esetleges felkötözésével kellett gondoskodni. 2-3 éves kortól a törészt 35-45 cm-es magasságig fel kellett tisztítani. El kellett távolítani az alanyon lévő sarjakat (succers), amelyek visszatartják az oltványok erőteljes növekedését. Idősebb (4-8 éves) fáknál a sorok gyomtalanítását vegyszerrel végzik (SIMAZIN). Ez levélherbicid, ezért van szükség a 35-45 cm-es feltisztításra. A permetezést egy JOHN DEERE traktorra szerelt hárompont-felfüggesztésű 500 literes tartályból végzik két fúvóka kivezetés-

sel, így két sor vihető egyszerre. A művelés megkönnyítése végett törekednek a hosszú sorok kialakítására. A gyomosodás mértékétől függően 3-5 alkalommal permeteznek.

Augusztusban az örökzöldek koronaalakító nyesése a feladat. Az oszlopok tuják, borókák (upright) és a WHITE SPRUCE (*Picea pungens*) esetén kúp alakú, a szétterülő (spreading) borókákon és a törpefenyőn (*Pinus mugo*) „félgömb” alakú koronát készítettünk nyesőollóval. A borókák közül a legfontosabb a közönséges boróka (*Juniperus communis*) és a nehézszagú boróka (*J. sabina*). Ezek kertészeti változatai nagy számban találhatóak a farmon. (PI. BLUE HAVEN, BLUE DANBE, GOLDEN FITZE stb.)

A termesztés végcélja fák esetében az ún. caliper tree, aminek minimális mérete van (2" kb. 5 cm). Ez tőátmérőben értendő.

A kiemelendő fák kijelölését a munkavezető végzi különböző színű szalagokkal. Ő az, aki kiválóan ismeri a piaci viszonyokat, a farm lehetőségeit, és teljes rálátása van az üzletmenetre. A kiemelést egy többéves gyakorlattal rendelkező portugál munkacsapat végzi.

Dolgoztunk a farmon lévő csemetekertben, illetve kertészetben is. A földlabdával kiemelt 7-8 éves fák (caliper tree) egy része a kertészetbe kerül, ahol kicsiben eladással értékesítik. Itt foglalkoznak gyep és rózsza

**Olaszország egyik legnagyobb
fűrészáru-kereskedelmi vállalkozása megvételre keres:**

**DIÓRÖNKÖT
GESZTENYERÖNKÖT
BÜKK FŰRÉSZÁRUT
TÖLGY PARKETTFRIZT**

>>>>>>>>>>>>>>>>>>>

**BÜKK LÉGSZÁRAZ SZÉLEZETT FŰRÉSZÁRUT
a következő méretekben:**

50x50 mm

60x60 mm

70x70 mm

80x80 mm keresztmetszetű

80, 100, 110, 120 cm hosszúságban.

Ajánlatokat a következő címre kérjük:

CORA' DOMENICO FIGLI

Via Verona 1

36077 Altavilla Vicentina (VI)

Telefon: 0039-444-572105 Telefax: 0039-444-592105

árusításával is. A munka változatos volt. A forró nyári napokon öntöztünk, gyomláltunk, és segédkeztünk az árusításban. A vásárló elképzelései szerint segítünk kiválasztani, kocsira rakni és igény szerint a környékre szállítani a megfelelő díszítőanyagot. A cég minden egyes fáért egy év garanciát vállal. Itt megtapasztalhatuk azt az „arany szabályt”, hogy a vásárlónak mindig igaza van, hiszen ő fizet! Vallom, hogy szolgáltatóipar nem létezik ezen elv betartása nélkül.

A nyilvántartást IBM típusú számítógéppel végzik. A szoftvert DEBASE-IV programnyelven írták, ami kiválóan alkalmas nyilvántartási feladatok megoldására. Szeptemberben adatokat vettünk fel a számítógép részére, ami a farmon található 3-5 éves fákcskák felvételét jelentette az átmérő (tő) és egyes fajknál (fűzek) a magasság függvényében. A felvételt fajtánként végeztük. Jó alkalom volt arra, hogy az egyes juharfajtákat megismerjük.

Mivel érdeklődtünk a munka iránt, egynapos tanulmányútra fizettünk be, amit a Landscape Ontario Growers Group szervezett. A körúton négy csemetekertet tekintettünk meg: Parklane Nursery, Gormley, White Rose Nursery, Goodwood, Henk Kobes Nursery, Bowmanville, Brookdale Treeland Nursery, Newtonville.

Érdekes módszert alkalmaztak a Parklane csemetekertben Gormley-ben. Az eljárás nevét „gyökérnövekedést szabályozó zsákos módszer”-nek fordíthatjuk (root controll bag method). Ez a zsák nemezserű anyagból készül, ami a vizet átengedi, de a gyökerek kifelé növekedését megakadályozza. Az erősebb gyökerek a zsákban maradnak, a hajszálgyökerek utat találnak a zsákon keresztül. A zsákokat különböző méretben és vastagságban az USA-ban gyártják. Ez a módszer ebben a csemetekertben egyelőre egy 10 acre-os (kb. 5 ha) kísérleti területen került alkalmazásra. A lyukakat egy BOBCAT gépre szerelt gödörfúró készíti kb. 45 cm-es átmérővel. Ezután behelyezik a zsákokat, és ebbe ültetik a csemetét. Az ültetés lassúbb, mint a hagyományos

ültetési módszerek. 500 db 3-5 éves fákcskát ültet el öt ember egy műszak alatt. Gookstownban ez 2000 db/műszak/5 f a hagyományos módszerrel. A sor- és tőtávolság 120 cm. 1000 db zsák költsége (vastag zsák esetén) 4200 USA dollár. A kiemelésre még nincs kidolgozott metódus. Ásógéppel végzik, és a felesleges földet lapáttal verik le. Ezután a földlabdát drótkosárral fogják össze.

A módszer előnyei:

- egy 2" átmérőjű „caliper tree” 28" (kb. 70 cm) átmérőjű drótkosárban 360 lbs (160 kg) hagyományos módszernél. Zsákos módszernél ennek 1/4-e (90 lbs);

- szállítása olcsóbb;

- kiemelés az egész szezonban történhet nagy földlabda mozgatása nélkül;

- nehezen átültethető fajok esetében is sikeresen alkalmazható;

- a megeredés a nehezen átültethető fajknál 35%-kal nagyobb;

- a kiemelési munka az egész szezonban végezhető, így a tárolási hely és a költség nagymértékben csökkenthető;

- a gyökerek fejlődése a zsákban kielégítő, és nem sérülnek meg kiemeléskor, ellentétben a hagyományos eljárással.

Hátránya, hogy

- karógyökerű fák (főleg tölgyeken) gyakori a rendellenes gyökérfejlődés (dugóhúzó szerű, csavarodott gyökér), ami mintegy megfojtja a fát.

Összességében megállapíthatom, hogy hasznosan töltöttem el ezt az öt hónapot Kanadában. Mind szakmai, mind nyelvtanulási szempontból kitűnő alkalom volt tudásomat fejleszteni. Bepillantást nyerhettem a piacgazdálkodás rejtelmeibe, megismerhettem működésének mozgatórugóit. Megpróbáltam elsajátítani azokat az elveket, amelyek nélkül véleményem szerint Magyarország nem léphet előre.

PISKORIC: Az 1891. évi erdőgazdasági kiállítás emlékezete Zágrábban

1891-ben a Horvát-Szlavón Gazdasági Egyesület ötvenedik évfordulóján rendezték azt a kiállítást Zágrábban, amiről az akkori horvát Erdészeti Lap hét éven át adott különböző tájékoztatásokat, nem utolsósorban négyféle politikai áramlat tükrében. Az 1789. évi francia forradalom eszméi csaknem 60 év után értek el olyan hatást Horvátországban, hogy a „szabadság” (és függetlenség) mozgalom már a Gazdasági Egyesület körében is alapvető változások követelésében nyilvánult meg, amiben a horvát erdészek is élen jártak. (Ez a magyarázata annak is, hogy még napjainkban is jelen van a magyarellenesség, bár csak az „agyonhallgatás” tipikusan délszláv formájában.) Így valósulhatott meg a Horvát Erdészeti Egyesület 1846. évi önálló léte...

A szerző hosszasan fejtegeti az 1890. évi helyzetet a horvát erdészeti társadalomban (is), amelynek egyik főszereplője *Durst Emil* erdőtanácsos, a Zágrábi Királyi Erdőigazgatóság (a magyarországi FM által kinevezett) vezetője volt. Róla mi magyarok is legalább annyit tudunk, magyar szempontból pozitív értékeléssel, mint a horvát erdésztársadalom és a „történelem”.

(Sajnálom, hogy a szerző egyoldalú magyarelles színezettel ismertette az akkori sajtó különböző megnyilvánulásait, kiemelve a magyarokkal tartó horvátok elmarasztalását is... – A fordító és referátumot író tárgyilagos véleménye.)

A cikk mellékleteként szerepel egy kiemelt jegyzék is, mely 37 féle exponátumcsoportot tartalmaz, a horvát erdészeti egyesületek nevén szerepeltetve. A fentiek ellenére még itt is szerepel két magyar név (*Ghyczy* és *Vajkffi*).

(Ref.: Abonyi István – Sumarski list: 1992. I-II.)

DR. SZÁSZ TIBOR

A második világháború óta alkalmazott fakitermelési módszerek történeti áttekintése (II.)

A nyugat-európai fejlesztési irányok vázlatos áttekintése után rátérek a fahasználat-fejlesztés hazai történetére. Ahhoz, hogy az újjáépítéshez szükséges faanyag előteremtésének szinte megoldhatatlannak látszott feladatát érzékelhessük, ismertetek néhány adatot. Budapest valamennyi hídja, az ország hídállományának 36%-a, a vasutak 40%-a, a gyárépítmények 50%-a semmisült meg. A budapesti épületek közül csak 26% maradt sértetlen. Egyes városrészek a bombázások, az ostrom és az utcai harcok miatt teljesen rombadőltek. Súlyos károk érték a bányákat is. A fának – mint az újjáépítés egyik legfontosabb nyersanyagának – a jelentősége meghatározóvá vált. Az 1920-tól 1938-ig terjedő időszakban évente átlagosan kitermelt 3,1 millió nettó m³ fával szemben 1946-ban 5,6 milliót kellett előállítanunk. 1946-ban importlehetőségünk úgyszólván nem volt (mindössze 0,1 millió m³). Faimportunk csak 1950-re érte el ismét a háború előtti mennyiséget (2,2 millió m³-t).

A fakitermelésre hazánkban is a kézi munka volt a jellemző a 40-es években. Zömmel a szegényparasztok és a földmunkások téli félévre korlátozott, minden képzést nélkülöző, alkalmi munkája volt. A fát saját tulajdonban lévő fejszével és kézfűrésszel döntötték. A kidöntött fák gallyazására, felkészítésére, számbavételére és első készletezésére a tő mellett került sor. A közelítés a kitermelést különböző időeltolódással követte. A rönköket vittük ki legelőbb, a tűzfát legkésőbb. Az utóbbit esetenként fél–egy év múlva. A közelítésben és a kiépített úton végzett szállításban a fogat és az ember fizikai ereje uralkodott. Hegyvidéken általános volt a közelítésben a sarangolt és a kisméretű szerfaválasztékok (pl. bányafa) vállon való kivitele az útig („vállzás”), vagy a tűzifa dobása („buktatása”) és az emberfeletti erő kifejtést követelő, balesetveszélyes kézi szánkós mozgatás. A nagyméretű választékok közelítéséhez és valamennyi választék vasúti rakodóraállításához magántulajdonú lovat, szekér-, szánelőt, illetve szekeret használtunk. Nem ment ritkaságszámba még az ökrök munkába állítása sem. A Duna és a Tisza mellett vízi szállítást is végeztünk. A fel- és leterhelés kézi erővel történt. A fakitermelő szerszámok a háztartási favágás követelményeit is alig kielégítő minőségűek voltak. Mi sem jellemzi jobban a hazai elmaradottságot, mint az, hogy a Magyar Szabványügyi Hivatal egyetlen, kifejezetten fakitermelési célú eszközt sem tartott nyilván.

A fakitermelést végző alkalmi munkásokat általában a fakitermelő vállalkozók megbízásából az úgynevezett „bandagazdák” szerződötték a munkáspárokból álló „bandákba”. A munkát a kitermelt köbméterek után fizették. Általában két–két ember dolgozott együtt. Ha szükségessé vált, a „banda” tagjai kalákában segítettek egy-

másnak. Meg kell említenem azt, hogy nemcsak alkalmi fakitermelőink voltak. Egyes, erdőben gazdag vidékeken, a fakitermelést főhivatásként űző erdeimunkás-dinasztiák, úgynevezett „ölfavágók” is kialakultak. Így pl. a Bükk hegységben Ómassa, Répáshuta, a Bakonyban Bakonybél, Zalában Mikekarácsonyfa, a Börzsönyben Bernecebaráti, Kémence, Kóspallag községekben. Ezek a fakitermelők Csehszlovákiából, Svédországból és Ausztriából behozott fűrészeket és fejszéket is használtak. Jellemzőjük az volt, hogy nemcsak a lakóhelyük körzetében, hanem távoli vidékeken is vállaltak munkát. Az újjáépítéshez nélkülözhetetlenné vált állandó fakitermelő munkásságnak – a viszonylag elenyésző számarányuk ellenére is – ők alkották a magvát.

Az alkalmi munkások és az „ölfavágók” közötti nagy erdő- és tudásbeli különbségre utal az, hogy amíg az alföldi vidékek alkalmi fakitermelői naponta fejenként átlagosan alig 0,25 m³-t teljesítettek, addig a főhivatásúak – az állományviszonyoktól függően – 1,0–2,0 m³-t is termeltek. Az alföldiek csertölgyben percenként mindössze 80–120 cm², a bernecebarátiak 2–300 cm² fűrészvágás-teljesítményt értek el. Az 1946-os felmérés szerint a naponta egy fő által kitermelt átlag 0,5 m³ volt.

Az erdők államosításáig az előhasználatokat általában mind a magán-, mind a kincstári erdőbirtokokon maguk az erdőbirtokosok szervezték, irányították. A véghasználatok zömét azonban fakitermelő vállalkozóknak adták ki, akik esetenként megvásárolták a termelt választékokat is. Ezeket a vállalkozókat természetesen elsősorban a saját anyagi érdekelttségük vezérelte. Háttérbe szorultak az erdőművelés (erdőfelújítás) követelményei. Az államosítással egyidejűleg – amely egybeesett az újjáépítés szervezett megindításával – a vállalkozói kitermeléseket betiltották. Ilyenformán a felfokozott faigény kielégítése teljesen az állami erdőgazdaságokra hárult. Ez a már ismertetett termelőszköz, munkás és szállítóeszköz színvonalal végrehajthatatlan volt. A MÁLELRD-központ ezért az újra életre hívott Erdészeti Kutató Intézet egyik fő- és határidőre megoldandó feladataként határozta meg a fakitermelő munkások ellátását állami tulajdonú, európai színvonalú szerszámokkal, továbbá olyan technológiai és szervezési intézkedések kidolgozását írta elő, amelyek lehetővé teszik a termelékenység megkétszerezését, a szerfakihozatal számottevő növelését, a fatakarékoskodást és a kitermelt fa károsodás nélküli kiközéltetését, elszállítását.

Mindezek megvalósítására elkészítettük a nemzetközileg legfejlettebbeknek talált kézi szerszámok és eszközök (33 fajta) műszaki rajzait, anyagelőírásait, és a gyártó cégek felkutatásával megindítottuk a sorozatgyártást. A szerszámok – elsősorban a fűrészek és a

fejszék – élesítési, a fatakarékos kettős ferdehajkú és üstös döntés, valamint az erdőművelés érdekeit szolgáló irányított döntés ismereteinek elsajátításához az oktatók kiképzésével az egész országra kiterjedő tanfolyamokat szerveztünk. Később ezekre a tanfolyamokra és oktatókra alapozva indult meg az erdei szakmunkásképzés. A nyugat-európai országok zömében ma is felnőttkorban, műveltenkénti céltanfolyamokon képezik ki a fakitermelőket a szakszerű munkavégzésre, a munka- és egészségvédelmet szem előtt tartó munkafogásokra, a munka- és védőfelszerelések használatára, az illető művelésben alkalmazott gépek kezelésére, vezérlésére és karbantartására.

Javaslatunkra az erdőgazdaságok – az anyagmozgatás folyamatossá tétele végett – megkezdtek a fogatgazdaságok kiépítését, az erdei út- és kisvasúthálózat továbbfejlesztését, valamint a szükséges munkáslétszám folyamatos munkahelyhez kapcsolásának előfeltételeként a munkásszállók építését. Már az újjáépítés szakaszában megindítottuk a gépesítést.

Az Állami Erdőgazdasági Üzemi Központ 1949-ben kiadott „fahasználati utasítása” is tárgyalta a motoros láncfűrészek alkalmazását a fakitermelésben és a tehérgépkocsikat a szállításban. Az utasítás azonban a fakitermelést még csak a téli időszakban engedélyezte. Ezt az előírást a növekvő faigény rövidesen szükség-szerűen hatálytalanította. A fülledékeny fajok és a

természetes felújítású erdőrészek kivételével lehetővé vált egész évben a fakitermelés. Ez a főhatósági intézkedés tette lehetővé a mezőgazdaságból és földmunkából kiszorultak számára éves szerződéses munkavállalóként – mint főhivatást – a fakitermelést.

Mivel a mezőgazdasági termelőszövetkezetek erőszakolt szervezése egyre több falusi embert tett munkanélkülivé, hazánkban az erdőgazdaságokban nem alakult ki munkaerőhiány. A munkaellátottságot elősegítette a – vidéki lakosság szemében nagy értéket jelentő – tuskózási, részes kitermelési lehetőség és az illetményfa-juttatás is. Annak oka, hogy hazánkban – Nyugat-Európához visznyítva – késedelmet szenvedett a gépek térhódítása, nemcsak az elegendő számú munkaerőben keresendő. Oka volt egyrészt az is, hogy a munkások – a termelőeszközök állami tulajdona miatt – nem lehettek kezdeményezők a korszerű technika kiválasztásában és használatbavételében, másrészt az, hogy az erdőgazdaságok nem voltak közvetlenül érdekeltek a gépek bevezetésével együtt járó sok gond vállalásában (karbantartás, felújítás, üzemanyag-, alkatrészellátás, munkaerő-átképzés stb.).

A kézi eszközökre alapozott, tő melletti készletezési módszerek az is konzerválta, hogy az esetenként rosszul kiválasztott, erdőművelési és munkásérdeket is sértő gépeket rendeletekkel igyekeztek az erdőgazdaságokra ráerőszakolni (pl. körmös és lánctalpas traktorokat a közelítésben; közel 50 kg-os kétszemélyes motorfűrészeket a döntésben és a tő melletti darabolásban, majd a keménylombos állományokhoz alkalmatlan egysebélyes Druzsba motorfűrészeket).

A gépesítés ellen a munkások részéről még más ok miatt is ellenállás alakult ki. Egyrészt megszüntették a motorfűrészek bevezetésével egyidejűleg, felső utasításra, a kétszemélyes munkaszervezet által biztosított viszonylagos személyi önállóságot azzal, hogy a gép kézbeadásával egyidejűleg előírták a Szovjetunióban alkalmazott, munkamegosztásra épülő több fős munkacsapat (brigád)-szervezet kialakítását, amiben a munkacsapat teljesítményétől függő bér elosztását az egyes tagok között – a különböző igénybevétel miatt – nem tartották igazságosnak. Másrészt a gépek gyakori meghibásodása miatt sok volt a keresetet csökkentő kieső idő. Ennek tudható be, hogy még 1956-ban is az összes fakitermelésnek csak 15, a közelítésnek 13%-át hajtottuk végre géppel. A közelítésre még mindig a kitermeléstől és a tő melletti készletezéstől elkülönítve került sor.

A tő melletti készletezés elhagyásában és a korszerű eszközök elterjedésében az 1960-as évektől két tényezőnek döntő hatása lett. Egyrészt sorozatgyártásra került a billenőkeretes és rönkközelítő adapterrel is felszerelhető ERTI fogatos közelítő kerékpár, másrészt lehetővé vált a hazai keménylombos állományviszonyokra is alkalmas, üzembiztos, nagy teljesítményű STIHL-motorfűrészek importja. A fakitermelők mindkét eszközt örömmel elfogadták, sőt egyetértettek azzal is, hogy a közelítő kerékpárost beépítve a munkacsapatba, az első

A száradékot – mint oda nem illőt – kitakarítani igyekeztünk eddig az erdőből. Most erdővédelmi oldalról hívják fel a figyelmet, hogy ezzel az anyaglebomlást segítő mikroorganizmusok életfeltételeit veszélyeztetjük és lehet, hogy kisépréls helyett éppen mennyiségének szaporítására, a holt fa helyben tartására lesz szükség.

A müncheni egyetem erdőműveléstan professzora vizsgálatot végzett tanulmányi bükkös erdejünkben a 7 cm-nél vastagabb száradék – tő- és águtuskó, lábön álló és földön fekvő száradék stb. – mennyiségének megállapítására Hektáronként 3,3 m³-nyi álló száradékot talált, fekvőt 4,6 m³-t, ez összesen 2,4%-a az élőfakészletnek. Ehhez jön még a földben visszamaradó tuskó és vastag gyökér, ami az évi kitermeléshez viszonyítva 10%-nak becsülhető, mintegy 4,6 m³/ha. Még csak nem is becsülhető ezenfelül az élő fában rejtőző korhadó rész.

Ezen mennyiséget meghaladó száradéknak erdőn tartása veszteséget okoz a még használható fa értékesíthetőségével és többletköltséget az erdőművelésben. Ha mégis szükséges több anyagot az erdőn fekvő hagyni, úgy előbb meg kell győzni a száradék természetvédelmi és ökológiai jelentőségéről az ökonómusan gondolkodó erdészeket és a nagyközönséget, gondolni kell akadályozó szerepére minden erdei munkában és meg kell találni ez ezzel járó többletköltség ellentételezését.

(AFZ 1992. 21. Ref.: Jérôme R.)

készletezést áthelyezzük a felsőrakodóra. Ennek a gyakorlatnak az általánossá válásával egyidejűleg megszűnt a közelítőtraktorokkal szembeni fenntartás is. Sőt, felismerve az erdészeti adapterekkel felszerelt gumikeszes traktorokban rejlő lehetőségeket, bevezethetővé vált mintegy 10-15 éves késedelem után a szálfaban közelítés, a felsőrakodói darabolással és készletezéssel.

Ezt a dinamikusan fejlődő időszakot az 1970-es évek elején váratlan esemény törte meg. A munkamegosztásra épülő, már a közelítést is magában foglaló, komplexnek elnevezett munkacsoport-szervezetben a motorfűrész-kezelőkre nagy mennyiségű káros vibrációs hatás jutott. Emiatt egyidejűleg több, mint 180 motorfűrész-kezelő a vibrációs megbetegedés súlyos stádiumába került. Ez a motorfűrészeselek között valósággal pánikhangulatot keltett. Voltak olyan erdészetek, pl. a Börzsönyben, amelyekben a fűrészeselek egyik napról a másikra felmondtak. A további megbetegedések megelőzésére a MÉM Erdészeti Hivatala, az Egészségügyi Minisztérium, az Országos Munkaegészségügyi Intézet, a MEDOSZ és az erdőgazdaságok közös pénzügyi összefogásával 1970-ben az ERTI Fahasználati és Szerveztudományi Osztálya keretében munkavédelmi és üzemegészségügyi csoportot hívtak létre. A csoport viszonylag rövid időn belül az intézkedések sorát dolgozta ki:

- kötelezővé tették a motorfűrész-kezelők évenkénti üzemegészségügyi vizsgálatát;

- szabványban előírták fafajonként, használati módoként és munkaműveletenként az egészségkárosodás nélkül végezhető napi motorfűrészeselek időtartamot;

- ugyancsak szabványban kötelezővé tették a motorfűrészeselek évenkénti műszaki ellenőrző vizsgálatát és a káros vibrációs paraméterű fűrészeselek kivonását a terhelésből;

- az egészségügyileg engedélyezett fűrészeselek időtartam betarthatósága végett javasolták, hogy a munkacsoport valamennyi tagját képezzék ki a motorfűrészeselek kezelésre, hogy a csapat tagjai napközben a vibrációs és a vibrációmentes műveletekben válthassák egymást;

- nyári és téli, vibrációt gátló, munkavédelmi kesztyűt alakítottak ki, amelynek megszervezték a sorozatgyártását;

- a motorfűrészeselek időszakos orvosi vizsgálatához olyan diagnosztikai eljárást kísérleteztek ki, amellyel a vibrációs megbetegedés kezdeti stádiuma is kimutatható.

A felsoroltakkal sikerült a vibrációs ártalom – országosan központi helyre került – ügyét normális keretek közé szorítani és a motorfűrészeselek gyártó cégeket is arra ösztönözni, hogy fejlesztésükbe antivibrációs programot építsenek be. Ezen a téren a STIHL cég és az ERTI Műszaki Fejlesztési Osztálya között szoros munkakapcsolat alakult ki.

A fakitermelési módszerek fejlesztésében egyrészt a vibrációs ártalom veszélye, másrészt a KGST-orosz-

gokban kialakult irányzat hatására a fejlesztéssel foglalkozók egy csoportja azt tűzte ki célul, hogy a hosszútávú leszállítva az alsórakodóra vagy fafeldolgozó üzembe, a választékolást és felkészítést iparszerűvé teszik. Ehhez részben automatizált, úgynevezett manipulációs telepeket hoznak létre. A munkafolyamat

- a döntést követő motorfűrészeselek gallyazásból,
- szállításból,
- manipulációs telepi bakdarus leterhelésből,
- távvezérlésű darabolásból,
- kérgezett választékok esetében gépi kérgezésből,
- a vastag, sarangolt darabok gépi hasításából,
- a választékok osztályozó transzportorral végzett osztályozásából,
- homlokmarkolójú gépes készletezésből és
- számbavételből állt.

Sajnos ez az elsősorban fenyőre kidolgozott és sikeresen alkalmazott módszer a mi keménylombos állományviszonyaink között nem vált be. Végül is a nagy költséggel kiépített pusztavámi és mátramindszenti manipulációs telepek a műszaki fejlesztés veszteséglistájára kerültek. Előbb-utóbb ugyanerre a sorsra jutottak azok a próbálkozások is, amelyek az ugyancsak fenyőre tervezett döntő-közelítő gépek, gallyazó-daraboló proceszorok hazai alkalmazására irányultak. A mi viszonyaink között a kérges aprítékot felsőrakodón előállító csúcstechnika működött ígéretes eredménnyel a Balatonfelvidéki és a Vértesi EFAG-ban.

Az utóbbi évtizedtől, amióta a kitermelés gazdaságossága egyre perdöntőbb lett, az 1970-es évek erdészeti gigantomániái lekerültek a napirendről. Általános módszerre a következő munkafolyamat vált:

- motorfűrészeselek döntés,
- gallyazás és
- szükség szerinti elődarabolás a tő mellett – speciális erdészeti géppel (pl. csuklós traktorral, forwarderrel) közelítés a felsőrakodói „munkapadra”, ott
- választékolás,
- darabolás motorfűrészeselekkel,
- felkészítés (pl. hasítás kézzel, kérgezés géppel),
- anyagrendezés és készletezés (pl. a lóval és emberi erővel vagy speciális anyagrendező géppel),
- számbavétel,
- szállítás külön munkaszakaszbán tehergépkocsival,
- fel-leterhelés zömmel hidraulikus daruval.

Az utóbbi három-öt évben az előbb leírt kitermelési módszerekben ugyan nem következett be lényeges változás, mégis a fakitermelő munkások munkavállalói viszonylatában jelentős átrendeződés vette kezdetét. Minthogy többé már nem tiltott a termelőeszközök magántulajdona, a fakitermelők egyre nagyobb hányada a Nyugat-Európában már a háború után kialakult kisvállalkozói rendszerben végzi a munkáját. Ennek az átrendeződésnek természetesen várhatóan hatása lesz majd a munkásképzésre is. Az ifjú szakmunkásiskolákról a súlypont majd egyre jobban áthelyeződik a felnőtt, műveletenkénti céltanfolyamokra.

A pannonhalmi Boldog Mór kilátó avatása

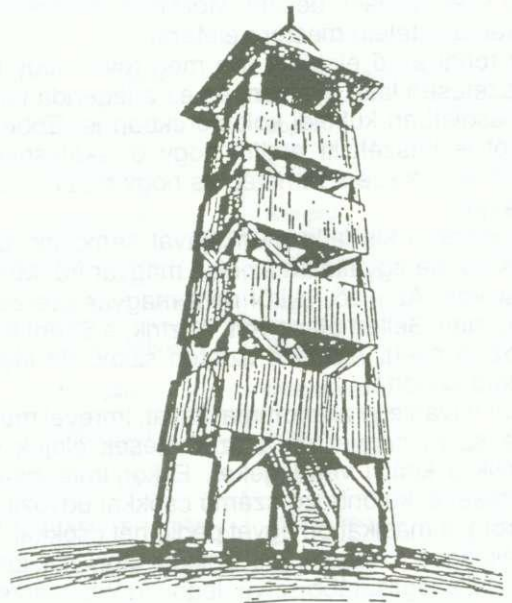
Ez a kilátó a magyar erdészet hozzájárulásával készült, hogy a látogatók ennek az ősi tájnak szépségét jobban élvezhessék.

Az ezeréves fennállását ünneplő pannonhalmi bencés apátság Boldogasszony kápolnája mögötti dombon épült kilátó avatási ünnepségét *Ament Lukács* atya vezényletével a Bencés Gimnázium énekkarának műsora nyitotta meg.

A Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság privátizációs biztosa, *Magos László* köszöntője után *Medgyasszay László* országgyűlési képviselő méltatta a közös összefogással épített kilátó szimbolikus jelentőségét.

Várszegi Asztrik főapát megáldotta a kilátót, majd a kápolnában hallhatta az összegyűlt vendégsereg a névadó Boldog Mórról készült verses összeállítást, melyet a pannonhalmi diákok adtak elő.

Sólyom Szilveszter atya történelmi összefoglalója után az erdészek kórusa énekelte el az erdészhimnuszt. Szép volt.

A pannonhalmi Boldog Mór kilátó avatási ünnepségére...

Ezer éves várunk, dicső Pannonhalma,
Fürdik a napfényben zömök törzse, s tornya.
Sok vendégünk van ma, e kilátónak alján.
Ünnepségre jöttünk, ennek avatóján.

Itt áll e kilátó Szent Mártonnak hegyén,
Boldogasszony Anyánk kápolnája ölén.
A gyönyörű Pannonhát egyik ősi dombján,
Ez az új kilátó, újabb színpotot ad.

Boldog Mór püspök úr, e hely névadója,
Hálánknak jeléül nevezzük el róla.
Legyen az élete előttünk példakép,
Melegen őrizzük szívünkben emlékét.

Szent István királyunk mire inti fiát?
A hit bizony kevés, meghal tetek híján!
Ezer év, az elmúlt, azóta áll e vár.
Nekünk is tennünk kell, ránk is sok munka vár.

Amit rég megkezdtek, már csak folytatni kell,
Hogy boldogabb legyen a második ezer.
Védjük a kilátót, szeressük e tájat!
Ez jelenti nekünk a Pannon hazánkat.

Köszönjük azoknak, akik építették,
akik építését nagyon segítették.
A kilátón lenézve, bízunk a jövőben,
Bízunk a jövőndő ezer esztendőben!

Tóth Imre

(A ravazdi erdészet területvezető erdésze)

Ha egy kilátónak nevet akarunk adni, akkor az nem úgy találmra történik. Hogy ez a kilátó Pannonhalmi Boldog Mór nevét viseli, az nagyon is illő, időszerű és találó.

Mit tudunk erről a Pannonhalmi Boldog Mórról vagy latinosan Maurusról? Nagyon keveset és viszonylag mégis sokat. Mindenesetre senki más nincs, aki ezen a környéken ma több joggal lehetne a kilátó névadója, mint éppen ő.

A kevés életrajzi adat: 1000 körül születhetett; az itteni kolostorban volt iskolásgyerek – tehát kb. 12-13 éves korában már –, itt volt fiatal bencés szerzetes; itt volt 1030-tól 1036-ig apát, majd Szent István innét küldi Pécsre püspöknek, ahol 1070 táján hal meg.

Honnét tudjuk mindezt? Alapvetően két forrásból. Először is saját írásából. Ez pedig úgy történt, hogy 1064 táján Pécsen volt nála Salamon király és Géza herceg; nagy kibékülés. És ez alkalommal a jámbor Géza herceg elkönyörögte tőle a zoborhegyi szentéletű remete, Zoerard vagy magyarosan Szórád vezeklőjét, amelyet ő nagy kegyelettel őrzött. Minden bizonnyal ez volt az az élménye, hogy visszaemlékezve megírja a két első bencés remete életrajzát kora stílusában, bizonyos legendás formában.

Szent István korában volt Nyitra alatt a Zoborhegy alján egy bencés apátság. (Ott is állítottak 1896-ban egy emlékművet, amit azonban az első világháború után, mikor a hely Szlovákiához került, lebontottak.) Ott élt egy szentéletű bencés, aki a kor szokása szerint időnként remetességbe vonult vissza; őt hívták Zoerardnak, szerzetesnéven Andrásnak. Többször járt Pannonhalmán, jött szent Márton templomába. Mikor szentként meghal, a nyitrai Székesegyházban temetik el, és a testéről levett vezeklőláncot, illetve annak felét Maurus

elkéri a zabori Fülöp apáttól. Szórádnak volt egy tanítványa, szintén bencés, aki beköltözött utána mestere szalkai remetebarangjába és ott buzgón remetéskedett. Ő személyesen beszélt Mórral és elmondott neki dolgokat szentéletű mestere életéről.

Mór tehát az ő életüket írta meg rövid négy lapon, természetesen latin nyelven, és ez a legenda fennmaradt másolatban külföldi kolostorokban is. Ebben Mór magáról is beszél; itt említi, hogy ő iskolásgyermek korában látta a szent remetét, és hogy ő „a mi kolostorunkba” jött.

Mór ezzel a kis latin munkájával nemcsak az első bencés író, de egyáltalán az első magyar író. Mert Mór magyar volt. Az első, akiről mint magyar szerzetesről tudunk, mert Gellért olasz volt. Asztrik, a Szent Korona meghozója cseh, Adalbert szintén szláv, de Mór már hazai föld szülötte.

Szent István egy alkalommal fiával, Imrével meglátogatja a szent hegyet és a szerzetesek eléjük sietve köszöntik a királyi vendégeket. Ekkor Imre herceg a szerzeteseket különböző számú csókkal üdvözli: egyiket három, a másikat öt, egyet pedig hét csókkal. És ez a kiváltságos személy volt Boldog Mór. A kitüntetés oka: ő volt a legtisztább szívű, legbuzgóbb szerzetes.

Itt van Pannonhalmán a féltve őrzött Tihanyi alapítólevélen 1055-ből Mór püspök kézírása, kézjegye: Sig-

num Mauri episcopi: Mór itt dicsérte Istent ebben az ősi kolostorban több, mint 20 évig; mint iskolásfiú ezeket a dombokat barangolta be társaival, énekük és kacagásuk ezeket az erdőket töltötte be; ezeket a dombokat látta ő is, mint amelyeket mi a kilátóról; minden bizonnyal ivott ő is ennek a vidéknek gazdag forrásvizéből. És hányszor kutathatta végig kíváncsian az akkor még sokkal épebb római emlékeket, emlékezve a hely szentjének születésére, szent Mártonra.

Miért nevezzük őt Boldog Mórnak, nem volt szent? De igen. Hivatalosan 1848-ban Scitovszky pécsi püspök járta ki Rómában, hogy a mindig is szentnek tisztelt Boldog Mór a szentek katalógusába felvegyék. Miután azonban nálunk őt mindig boldog néven emlegette a hagyomány, ami egyenlő a szentéletűvel, azért joggal tartjuk meg a „Szent” minősítéssel egyenrangú Boldog jelzőt neve előtt.

Mindez közel ezer éve történt, a kezdetek, az első lelkes indulás idején, amelyre most ezer év után emlékezünk. Úgy érzem, méltó és időszerű, hogy a kilátó is hirdesse az ő emlékét, és itt ez a kis tisztás, ahol majd leülhetnek a késő utódok és a turisták, és egy kicsit visszaálmodhatják magukat a dicső múltba, hogy a nehézen jelenben erőt meríthessenek egy boldogabb jövőre.

Sólymos Szilveszter
osb.

Féknymok

Székelyföldről hazafelé jövet – ahol az erdészportrék sorozathoz videofelvételeket készítettem – majd hétszáz kilométer autózás után szinte felüdülésnek éreztem a sötétből az útpadkán felbukkanó kiskatona stoppos integető kezét. Örömmel álltam meg, gondoltam elbeszélgetünk többek között az itthoni katonadolgozokról. Mivel utasom jelezte, hogy úticélja alig félórányi járásra van, nem faggattam, talán még „hadititkokat” feszegetnék.

Ezért, hogy magamat ébren tartsam – még száz kilométer Budapest –, csupa általánosságról fecsegtünk, miközben megkérdezte:

– Honnan tetszik jönni?

– Kézdivásárhelyről – feleltem, de a válasz utáni hosszas csendtől gyanút fogtam.

– Tudod, hol van?

– Nem...

– Hát Brassó... próbálkoztam.

– Nem, nem tudom – felelte határozottan.

Gondoltam, némi támpontot adok, s tovább faggattam.

– Hát Csíkszereda, azt csak tudod?

– Nem – válaszolt kissé zavartan.

Ezzel társalgásunk be is fejeződött. Túl fáradt voltam ahhoz, hogy bármiféle felvilágosításba kezdjek, s különben is megérkeztünk a jelzett kereszteződéshez, ahol ki akart szállni. Alig váltottam hármassba, újabb kimenőruhás bukkant elő a szemerkélő esőtől csillogó útpadkán. Megálltam, majd miután egyezett útvonalunk egy darabig, ott folytattam, ahol az előbb abbahagytuk. Reméltem, merő véletlen volt az előző tájékozatlanság, hát újra kezdtem a kérdéseket Csíkszeredától Kézdivásárhelyig. A lassú nem-ek után az utolsó kérdésre visszakérdezett derék kiskatonánk:

– Szeged mellett valahol?...

Aztán csak a motor duruzsolását hallottam, és éreztem, hogy a futásfalvi öreg székely erdősszel felvett beszélgetés szívét-lelket melengető hangulata megkeseredett.

Pápai Gábor

Erdésztanulók országos szakmai versenye

Vadas Jenő Kupa – Mátrafüred, 1992.

1990. végén vetődött fel a mátrafüredi Vadas Jenő Erdészeti Középiskola erdőművelési-vadgazdálkodási munkaközösségében a gondolat, hogy rendezni kellene az erdészeti szakközépiskolák végzős tanulói részére egy komplex szakmai gyakorlati versenyt. A szervezést és a lebonyolítást az említett munkaközösség és a Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság közösen végezték. Az erdőgazdaság részéről *Garamszegi István*, *Duska József* és *Rosta Gyula* erdőmérnök kollégák vettek részt az előkészítési és végrehajtási munkákban. A versenyszabályzat tervezetének a munkaközösségvezető által történt összeállítása után a társiskolák – Barcs, Sopron, Szeged – is bekapcsolódtak a végleges szabályzat kidolgozásába.

A sok munka végül eredményre vezetett. 1992. április 28-án reggel rövid, ünnepélyes megnyitó után megkezdődött Mátrafüreden az Erdésztanulók Országos Szakmai Versenye, melynek az iskola névadója iránti kegyeletből a Vadas Jenő Kupa nevet adtuk. A nyitóünnepség végén közösen megkoszorúztuk az iskolaparkban Vadas Jenő emlékoszlopát.

A kifejezetten egyéni versenyre Barcsról két, a többi iskolától négy-négy erdészjelölt nevezése érkezett, összesen tehát tizennégyen mérték össze szakmai tudásukat az alábbi versenyszámokban:

- összetett szakmai írásbeli,
 - komplex felismerés (téli hajtások, levelek, termések, illetve magvak, fontosabb fafajok csíracsemetéi, erdei károsítók és kórokozók, gyakoribb típusjelző növények, famentszetek, ehető és mérges gombák, vadnyomok, vadászható- és védett erdei madár- és emlősfajok);
 - határazonosítás üzemi térkép segítségével (közben kijelölt mintaterületeken fafajösszetétel, záródás, erdő-típus meghatározása);
 - gyérintésjelölés;
 - fakészletmeghatározás, egyszerű körlepősszeg-méréses eljárással;
 - motorfűrész-szerelés, beállítás és darabolás,
 - választékolás és számbavétel,
 - trapplovészet.
- Elérhető volt összesen 1000 pont.

A terepi versenyszámokra 28-án kellemes, napfényes időben a Mátraházához közel fekvő Tetvesréten és környékén, a lövészetre másnap délelőtt, az Eger határában található lesréti lőpályán, az írásbelire és a felismerésre ugyanezen nap délutánján az iskola tantermeiben került sor. Este a versenybírók kiértékelte a versenyt, majd a társiskolák képviselői megállapodtak, hogy a szakmai felkészültség ilyen összemérésére minden évben sort kell keríteni. Dr. Rónai Ferenc, a soproni iskola igazgatója vállalta az 1993. évi rendezést.

A verseny ünnepélyes zárása és az eredményhirdetés április 30-án – csütörtökön – délelőtt volt. A végeredmény az elért pontszámokkal együtt a következő:

Helyezés	Név	Iskola székhelye	Elért pontszám
1.	Madarász Péter	Sopron	692
2.	Kárász Attila	Sopron	680
3.	Hegedűs Attila	Szeged	648
4.	Dikasz Tamás	Mátrafüred	635
5.	Weidinger István	Sopron	602
6.	Sarkadi Gábor	Szeged	593
7.	Halas János	Mátrafüred	588
8.	Tóth József	Sopron	564
9.	Pusztai László	Szeged	558
10.	Szabó Tóth Péter	Mátrafüred	539
11.	Komáromi Zoltán	Mátrafüred	516
12.	Tönköl Péter	Szeged	509
13.	Farkas István	Barcs	505
14.	Beck Jenő	Barcs	402,5

Az első helyezett egy ólomkristály serleget, a Vadas Jenő Kupát kapta, valamint szarvasbika kilövési engedélyt a MEFAG területén.

A második és harmadik helyezettek is értékes kristály-dísz tárgyakat kaptak és muflon (2. helyezett), illetve őzbak-kilövési (3. helyezett) engedélyt a Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, valamint az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság területén.

A Vadas Jenő Kupát és a többi tárgyat *Simon László*, a szervező iskola igazgatója, a kilövési engedélyeket *Schmotzer András*, a társszervező erdőgazdaság, a MEFAG vezérigazgatója adta át a győzteseknek. Ezután *Kristó László*, a szervező munkaközösség vezetője átadta a soproni versenyzők vezető edzőjének, Nagy Csaba mérnök tanárnak a munkaközösség által felajánlott, kőrifából készült vándorserleget, melyet minden évben az az iskola vihet haza, melynek első helyezést ért el a tanulója.

A verseny részletes értékelésére, szakmai tanulságainak levonására *Pallagi László*, a MEFAG termelési osztályvezetője, a versenybírók elnöke vállalkozott. Megállapította, hogy az egyes versenyszámok magas szintű tudást, nagyon komoly felkészültséget kívántak, melynek a versenyzők teljes odaadással, tiszta eszközökkel igyekeztek eleget tenni. Szerinte is jó ezt a versenyt a szükséges csiszolásokkal, fejlesztésekkel továbbvinni és évente megrendezni.

Végül *Simon László* igazgató megköszönte a munkát a társszervezőknek és mindenkinek, aki ebben közreműködött.

Kristó László

Bács-Kiskun megye mezőgazdasági üzei (tsz, á.g.) kezelik a megye erdőterületének 36%-át (52 000 ha). 1991-92. évben az erdőgazdálkodás finanszírozási rendszere teljesen ellehetetlenült, a szektorsemlegesség elvével ellentétben a fenti gazdálkodói körök a mai napig sem kapták meg teljes egészében az Erdőfenntartási Alapból az 1991. évi teljesítményarányos árbevételüket. Az erdőművelési munkák elszámolását érintő zavarok tisztázása érdekében 1992. október 9-én megbeszélésre jöttünk össze, ahol az alábbi közös

állásfoglalás

született.

I.

1992-ben az erdészek a szakmai és a tartamos erdőgazdálkodási elvek figyelembevételével elvégezték az erdőfelújítási munkákat. Az 1991. év őszétől megkezdett talaj-előkészítési munkálatok, valamint a folytatott erdőfelújítási tevékenység költségeinek elszámolása az Alappal szemben elmaradt. Erről 1992 augusztusában kaptunk hivatalos írásos értesítést, a január-februári szóbeli tájékoztatást követően. Nevezettek által elvégzett, a műszaki átvételeken igazolt teljesítmény értéke 63 millió forint.

Tudomásul vesszük, hogy az Alap alkotmányossága vitatható, de mi a munkánkat az érvényben lévő 16/1985. (XII.25.) MÉM-PM-ÁH együttes rendeletben foglaltak alapján végeztük, *ezért követeljük*, hogy a rendeletben foglaltak szerint, vállalva a kötelezettségeket is, a munkánk értékét térítsék meg. Az 1992. évi K-1-es költségvetésünket az erdőfelügyelőség – *jogszabálytól eltérően* – nem hagyta jóvá.

Elismerjük, hogy az Erdőfenntartási Alap a szövetkezetek és állami gazdaságok részéről – üres. Ragaszkodunk a szektorsemlegességhez. Ha az Alap összességében se fedezi az erdőgazdálkodó (szektortól független) követeléseit, kérjük a tisztelt földművelési tárcát, akár az egyéb alapok átcsoportosításával, biztosítsa az átmeneti időszakokra az Alap működését. A pénzügyi rendezetlenség elsősorban az erdőfelújítási hátralék növekedését, a fiatal erdőállományok ápolási, erdőnevelési munkáinak elmaradását eredményezi, amellelt, hogy több száz millió forint értékű erdőállomány értéke, fenntartása–megtartása közvetlen veszélybe kerül.

II.

Az erdőgazdálkodással kapcsolatos jogszabályi túlhaladottság, illetve rendezetlenség véleményünk szerint nemcsak a tartamos erdőgazdálkodást, hanem a szövetkezetek, állami gazdaságok átalakulását, új tulaj-

donviszonyok kialakulását is akadályozza, nehezíti. Nem várhatjuk el, hogy a jövőben tulajdonosok, magángazdák zöldellő erdők helyett pusztavágásokat, ápolatlan erdőfelújításokat kapjanak. Különösen annak fényében, hogy a jelenlegi kezelőjük eleget tett a rendeletben előírt tőár fizetési kötelezettségnek. Nem célunk az Alkotmánybírósághoz vagy polgári peres úton bíróságokhoz fordulni a diszkriminatív finanszírozási gyakorlat miatt.

Kérjük tehát a Főhatóságot, hogy ezen gyakorlatát szüntesse meg és találjon lehetőséget az érvényben lévő jogszabályok betartására és betartatására.

III.

Kifogásoljuk, hogy az ország területének 18%-át borító erdőkkel az államigazgatás csak a jelenlegi szinten foglalkozzon.

Az erdőterületek aránya térségünkben és országosan is növekedni fog, ezért kérjük az Országgyűlés Agrárbizottságát, fontolja meg – figyelembe véve az erdő gazdasági, közjóléti, környezetvédelmi rendeltetését –, hogy ezen állami irányítási szint elégséges-e.

Kérjük az állásfoglalásunk címzettjeit, hogy az erdő ökonómiai és ökológiai egységként kezelje. Az erdő mindannyiunk pótolhatatlan kincse, ne engedjük, hogy a rendszerváltás, illetve az átalakulás során indokolatlanul jóvátehető károk keletkezzenek.

Állásfoglalásunkat ajánljuk:

dr. Zsíros Géza úr, az Országgyűlés Agrárbizottsága elnöke, dr. Gergátz Elemér földművelésügyi miniszter úr, dr. Raskó György földművelésügyi államtitkár úr és Nagy Tamás MOSZ elnök úr figyelmébe.

Kecskemét, 1992. november 10.

A tanácskozáson megjelent 28 gazdálkodó egység nevében:

AGRO-MIX Mgtsz Kecskemét Forcek András elnök	Kötöny Kft Harkakötöny TobakCsaba erdőmérnök	Sárfehér Mgtsz Izsák Herczeg Imre erdőmérnök
--	--	--

Schmotzer András Elnök Úrnak

Országos Erdészeti Egyesület

Budapest

Elnök Úrnak tisztelettel jelentjük, hogy az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál megalakítottuk a Kerületvezető Erdészek Szakszervezetét, és csatlakoztunk a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligájához.

Már régen felmerült az igény, hogy kellene valami lehetőséget találni arra, hogy jobban megismerjük egymást, hiszen egy vállalatnál dolgozunk, hasonló érdeklődésünk, hasonló munkánk, gondunk-bajunk van, és a nagy távolságok, szétszórtság miatt még egymás nevét sem tudjuk, pedig alig vagyunk száznál többen. Jó volna „erdész napot” tartani évente, jó volna félévente más-más erdészetnél tapasztalatcserére összejönni, jó volna szakmai továbbképzésen találkozni egymással. És ami végül összehozott minket: közösek az érdekeink, egyformán alacsony a fizetésünk, és egyformán félünk a munkanélküliségtől. (Le merjem írni? Az erdészetünkönél 25-30 éves munkaviszonnyal a hátunk mögött a legmagasabb fizetések 13 200 forint alatt vannak. Bruttó...) Akármikor az utcára kerülhetünk. Ez a legfájóbb. Hol helyezkedjen el egy erdész az eldugott cserhái faluban? Mihez kezdjen egy bürzsönyi erdész, ha sorra bezárják a környék gyárait? A mi cégünket is elérte az országos válság. Csökkenteni kellett a kiadásokat: csökkentették a központi létszámot, csökkentették a fizikai állományt, aztán az erdészek létszáma is fogyni kezdett... Van már néhány 1500 hektáros terület, van ahol egy erdészetre (vágásvezetőt, rakodó kezelőt, csemetekert kezelőt, sőt, a beosztott erdészeket is beleszámítva) 950 hektár esik!

Esünközhöz híven szeretnénk ellátni a munkánkat. Nemcsak az egzisztenciánkat féltjük, meg szeretnénk védeni az erdőt is. Egyre több az erdőben a szakképzetlen, gyakorlatlan kisvállalkozó, egyre több felügyeletet kíván a szép munka. Egyre több a magán terepjáró, a magán motorfűrész. Egyre könnyebb hibát találni a munkánkban, egyre nehezebb megóvni a ránkbízott nemzeti vagyont, az erdőt.

Nem akartam panaszkodni, csak meg kellett világítanom: a közös ijedtség, a közös baj összetömörített minket, mint birkákat a hóvihár. Először valamiféle klubra, egyesületre gondoltunk, de be kellett látnunk: egy érdekvédelmi egyesület nem más, mint szakszervezet. A kifejezéstől idegenkedik eleinte az ember, de nincs jobb. A fogalomnak vissza kell szerezniünk a becsületét.

Mivel foglalkozunk? Tartottunk néhány alakuló ülést. Az utolsót szabályosan csináltuk, jegyzőkönyvvel, alapító levéllel, alapszabály készítéssel. Az alapszabályban rögzítettük, hogy mindig szem előtt tartjuk az erdő érdekét. Felvállaljuk a gazdaság minden dolgozójának érdekképviseletét, kivéve, ha az szemben áll a kerületvezetők érdekével. Nem elnökséget választottunk, hanem öt ügyintézőt és erdészetenként egy-egy csoportképviseletet. A bírósági bejegyzéshez mellékelni kellett egy csomó nyilatkozatot, megbízó levelet, stb. Készítjük a kollektív szerződés tervezetünket, szervezzük a régi szakszervezettel karöltve az üzemi tanács választást, tárgyalunk a gazdaság vezetőségével, magoljuk a törvényeket és rendeleteket, leveleket írunk – sok a dolgunk. Felmerül bennünk néha a kérdés: ezt a temérdek energiát, munkát nem volna jobb erdészkedésbe fektetni? Szakszervezetesdit játszunk, ahelyett, hogy dolgoznánk? Akart valamelyikünk is funkcionárius lenni? Erdésznek tanultunk, erdészek akarunk lenni. Ezután is. A pluszmunkát ezért vállaljuk... a szakmáért is, az erdőért is. Ezért számítunk az Egyesület támogatására is.

Tisztelettel:

Homoki-Nagy István
ker. vez. erdész

Varga Domokos kitüntetése

Göncz Árpád köztársasági elnök a miniszterelnök javaslatára a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét adományozta Varga Domokos erdőmérnöknek, írónak.

„Valójában tanárnak készültem, de tizenhétéves koromban egy vércsepp nagyon megijesztette szüleimet. Az történt, hogy egy erős köhögési rohamkor vér jött a torkomból. (Mint később kiderült, csak egy kis ér pattant meg.) Vékony gyermek lévén, szüleim maguk elé képzelték, ahogy a katedrálról a vásott nebulókkal pörlekedvén kiköpöm a tüdőmet, s így lesz korai és szomorú végem. Határozott „életmentő” kívánságokra lettem erdész.

De valójában e döntésükkel ugyancsak mentették az életemet, mert a háborús években mindvégig az volt a hivatalos álláspont, hogy az erdészekre olyan nagy szükség van a megnövekedett országban, hogy sok más egyetemistától eltérően az erdőmérnök hallgatókat nem sorozták be katonának. De mivel az írás ördöge fiatal korom óta csábított, a háború után nem sokáig gyakoroltam tanult szakmámat. Pályamódosításomat befolyásolta, hogy kataszteri mérnök lett belőlem – akinek munkájára a sok elveszett térkép pótlásához igen nagy szükség volt – és hónapokig görnyedtem a rajztábla felett, másoltam, rajzoltam a térképeket. Ezt elég sivár foglalatosságnak tartottam.

Így lettem újságíró, rádiós, majd az Írószövetség lapjának, az Irodalmi Újságnak a munkatársa. No de írói pályámon soha nem tagadtam meg, hogy erdész is vagyok, illetve voltam. Azután úgy hozta az élet, hogy újra erdész lettem. Ehhez tudni kell, hogy '56 előtt az Írószövetség volt az ország szellemi ellenállásának az egyik fő fészke. Így szinte természetes, hogy a forradalmi események utáni időszakot nem úsztam meg szárazon, és 1957. január

19-én tucatnyi író begyűjtésekor engem is elvittek. Csak 21 hónap múltán szabadultam.

Ekkor a budapesti zöldövezet-tervező csoportnak lettem – *Kopácsy Imre* bácsi keze alatt – egyik tagja. Tíz évet erdészkedtem. Ezt a tíz évet soha nem bántam meg, még akkor sem, ha néha tényleg unalmas „favágás” volt a feladat. Hatvannégy, Budapest környéki település területén dolgoztunk, és mivel többnek hiányzott a tízezres átnézeti térképe, így ismét kijutott a térképrajzolásból, másolásból. Emlékszem, *Berzenkovics Tóni* báccsival ültünk egy asztal két oldalán. Odahelyezte a pantográf tűjét egy pontra és mondta: pont. Visszaigazoltam a jelzést és én is mondom: pont.

Pont... pont... pont..., s így ment ez heteken keresztül a végeletekig. De valahogy ezt sem bánom. Akkor már tudtam, hogy sok mindent kell az embernek csinálni az életben, hogy minden oldaláról megismerje.

Persze ezzel a munkával sok tanulságos határjárásom is részt vettem. Egy biztos. Ebben az időben testestől, lelkestől erdész voltam. Mivel azonban több lelke van az embernek, egy másik lelkevel irodalmi tevékenységemet is folytattam, s mondhatom, hogy első igazi maradandó munkáimat ebben az időszakban írtam. Még a börtönben kezdtem a *Kutyafülűekkel*, *Hermann Ottó*ról életrajzi regényt írtam, de jöttek az ifjúsági regények, s egyéb munkáim is.

Ezekkel az írásokkal már nevet szereztem, s kirúghattam a lábam alól az erdészlet biztos talaját. Így lettem szabadúszó író. Negyven éveimben rájöttem, hogy írni, írni kell. Életemnek ennek a periódusában igyekeztem mindent bepótolni, amit addig elvesztem. Kegyetlenül dolgoztam, hajnaltól éjszakáig írtam egyik könyvemet a másik után. Volt ezek között szépirodalom, volt történelem, volt szociográfia, mint az Erdőkerülőben, a Vizek könyve. Voltak olyanok, mint a gyermekeknek szóló *Erdei esztendő*, voltak család- és gyermek lélektani könyvek és így tovább.

E széles témakörű írói munkásságom biztos alapja a Sopronban töltött négy esztendő volt. Tréfásan azt mondogattam, hogy azért tudtam így megírni a *Képes történelem* sorozat négy kötetét is, mert Sopronban elvégeztem az erdőmérnököt. A sokféle tárggyal való egyetemi foglalkozás alatt belémivódott a rendszerszemlélet. Ez a soproni agytréning tudat alatt mindig segített, és most is segít. Ennek köszönhetem, hogy el mertem kalandozni számos ott nem tanult, de engem érdeklo tudományág világába is.

Ezeket a műveket én többnek szántam, mint pusztán ismeretterjesztésnek. Mondhatnám, pedagógiai szenvedéllyel írtam őket, hogy akik olvassák, azok ne csak tanuljanak, hanem értsenek is belőle, okosodjanak, nevelődjenek. Tulajdonképpen ezért, irodalmi, pedagógiai munkásságomért kaptam meg most az elismerést, amikor *Szabó Magdával*, *Tátrai Vilmos*sal és hazánk kulturális életének más jeles alakjaival együtt tüntettek ki a parlamentben.

Móra Ferenc szavaival élve: „nemzeti szolgálmester igyekeztem lenni.”

A most hetven éves Varga Domokos ismét lapszerkesztő. A nemrég indult *Lyukasóra* című ifjúsági műsorral szeretné rákapatni az irodalom „fogyasztására” az ifjú olvasókat, akik azután remélhetőleg egész életükben élvezői lesznek a magyar irodalomnak.

Lejegyezte: **Pápai Gábor**

SITKEY JUDIT

Könyvet adtak ki Rómában az akácról

Az Olasz Cellulóze- és Papíripari Hivatal 1953-ban Rómában Mező- és Erdőgazdasági Kutatóintézetet létesített, amely a Közép- és Dél-Olaszországban széles körben elterjeszthető gyorsan növő, jó fát termő fajok kutatásával foglalkozik. A természetésre javasolt fajtákból szaporítóanyagot az intézet termeltet 18 farm csemetekertjében. magán kutatóintézet, melyet az állam támogat és ellenőriz. A nagy, modern intézet fűtését fatüzelésű automata kazán látja el.

A szép kiállítású olasz akáckönyvet a kutatóintézet nemesítési osztályának munkatársa, dr. Maria de Los Angeles Gras írta 400 publikáció felhasználásával, amelyből a legtöbb a volt Szovjetunióból, az USA-ból, Magyarországról, Olaszországból, Romániából, azután Argentínából, Kínából, a két Koreából, Kanadából, Bulgáriából, Japánból, Nagy-Britanniából, továbbá Lengyelországból, Csehszlovákiából való. A szövegben nagyon sok a magvas hivatkozás, idézet.

A szabadföldi kísérletek céljára a kutatóintézetnek két kísérleti farmja van az intézet közvetlen közelében. Ezekben vannak Maria Grasnak a mi gödöllői akáckísérleteinkhez hasonló akáckísérletei.

Könyvismertetés

Új, értékes könyvvel gazdagodott az erdész szakirodalom, 1991-ben megjelent **M. Giertych – Cs. Mátyás: Genetics of Scots Pine (Az erdeifenyő genetikája)** című munkája, az Akadémiai Kiadó és Nyomda V. (Budapest) gondozásában. A 280 oldalas könyv egyben a „Növénynevelés és genetikai fejlesztése” c. Elsevier (Hollandia) tudományos sorozat 3. kötete.

Mivel a mű nagy nemzetközi érdeklődésre tarthat számot, angol nyelven íródott. A szerkesztők az erdészeti genetikai és nevelési nemzetközileg elismert szakértői.

Bár 24 szerző munkáját kellett összehangolni, a szerkesztők egységes szemléletet alakítottak ki, ügyelve az egyes fejezetek megfelelő terjedelmére, helyes arányára.

A könyv „erdész szemlélet”-tel íródott, a szerzők a fatermesztést kívánják elősegíteni a gyakorlati erdőgazdálkodásban közvetlenül alkalmazható módszerekkel, megállapításokkal. Ugyanakkor nem feledkeznek meg az alap kutatások eredményeiről, a környezetvédelemről, a faj változatosságának fenntartásáról, a génmegőrzésről. A széles körű ismeretekkel szolgáló könyv bizonyára felkelti a nem erdész szakemberek (elsősorban biológusok, kertészek) érdeklődését is.

A mű 21 fejezetre tagolódik. Az első fejezetek a fajok természetes elterjedési területét, rendszertani helyét tárgyalják.

A szerzők foglalkoztak a faj virágzásbiológiájával, hibridizációjával. Feltárták több populáció genetikai szerkezetét, külön fejezetet szenteltek a kromoszómavizsgálatoknak, továbbá a faj biokémiai polimorfizmusát feltáró izoenzim-vizsgálatoknak.

A nemzetközi származási kísérletek eredményeinek összesítése után térképen ábrázolták az egyes populációk adaptációs képességét. Hattemer professzor, a göttingeni egyetemről, a fatermesztés fokozását célzó nevelési stratégiákról ad áttekintést, nem csak biológiai szempontból, hanem a gazdaságosság figyelembevételével.

Mátyás Csaba professzor a hazai plantázatok fenntartásával, a magbegyűjtéssel stb. kapcsolatosan felmerült költségeket elemezte.

A svéd Lindgren professzor a szülőpárok megválasztásáról, az utódok előállításáról (keresztelésekről), a kísérletek elrendezéséről és statisztikai értékeléséről, valamint az eredmények genetikai értelmezéséről ad átfogó útmutatást. Írása segítséget nyújt adott esetben a legcélravezetőbb nevelési eljárás megválasztásához.

Két fejezet foglalkozik a rezisztenciával, a rezisztencia öröklődésével.

Az utolsó fejezet országonként ad részletes áttekintést az erdeifenyő-nevelés eredményeiről, az eredmények hasznosításáról.

A fejezetek végén gazdag irodalomjegyzéket találunk. A szerzők több mint ezer tanulmány anyagát dolgozták fel, közöttük 16 magyar cikkre való hivatkozás is található.

A könyv jelentősége a következőkben foglalható össze:

1. Ez az első genetikai szakkönyv egyetlen fajáról.

2. Az erdeifenyő tesztfajának tekinthető. A közötti genetikai alapismeretek, nevelési eljárások más fajok behatóbb tanulmányozására, a nevelési munka kiszélesítésére ösztönöznek.

3. Naprakész információkkal szolgál. Feldolgozza és közzéteszi a számunkra kevésbé hozzáférhető szakirodalom legfontosabb eredményeit is.

4. Példamutató nemzetközi összefogással készült. Minden fejezetet egy-egy nemzetközileg elismert szakember, a téma legavatottabb képviselője ismertet.

Ujváriné dr. Jármay Éva

Dr. SZODFRIDT ISTVÁN

Dr. Wermer Erteld professzor 85 éves

A Forst und Holz 1992. 11. számában olvashatunk a kiváló német erdész tudós életpályájáról. Elettútja tipikus volt az NDK elmúlt évtizedei alatt, ezért is érdemes személyét a fiatalabb magyar szakközönségnek is bemutatni. A politikai okokból megszüntetett nagyhirű német felsőfokú erdészeti tanintézetnek, az eberswaldeai főiskolának volt utolsó dékánja, ekkor a hallgatók hiányos ideológiai képzettségéért őt tették felelőssé, és afféle belső száműzetésbe küldték. Weisswasser környékén erdőművelési előadói beosztásban szolgált azért, hogy a betevőre jusson. Azt sem bocsátották meg neki, hogy a nyugatnémet Schober professzorral szoros kapcsolatot tartott. Fatermesztés című könyve ma is alapvető munka ezen a szakterületen. Nevét a duglaszfenyő nemzetközi származási kísérletek létesítésével, valamint a klasszikus értékű bhärentoreni gazdálkodás kialakításával is megörökítette.

Eberswaldeban maradt egykori tanítványai, munkatársai O. Dittmar vezetésével szeretettel köszöntötték az idős mestert, és ehhez a köszöntéshez csatlakozunk mi is, magyar erdészek, akik őt többek között az 1959. évi Erdőnevelési Konferencia egyik vendégeként és előadójaként (AZ ERDŐ, 1959. 426-428. old.) személyesen megismerhettük, és munkáján keresztül még inkább értékelhetjük kiváló tudását, emberi helytállását.

Gyertyános-tölgyes, V-fás erdőművelésünk hazai – sárvári – eredetére mutat rá KERESZTESI BÉLA akadémikus a müncheni Magyar Intézet UNGARN-JAHRBUCH címen megjelenő sorozatának 1991. évi, 19. kötetében.

Tanulmányában részletesen foglalkozik a sárvári termőhellyel, a faállománnyal, az erdő történetével, majd leírja az ott SCHERG LŐRINC, HORVÁTH LÁSZLÓ által kialakított, később BORSOS ZOLTAN által továbbfejlesztett, sajátosság erdőművelési módszert. Az általuk elért, 1880-tól üzemtervi adatokkal dokumentált eredmények meggyőzően szemléltetik eljárásuk magasrendűségét. Személyes élményére vezeti vissza ennek kutatásakor szerzett felismerését, majd később a munkamódszernek országos elterjesztését. (Feljogosítja őt erre erdőgazdálkodásunknak az elmúlt 40 év alatti alakulását nagymértékben meghatározó 1954. évi – minisztertanácsi határozattal megerősített – fejlesztési irányelvek, majd ezek országos érvényesítése céljából kiadott utasítássorozat összeállításában viselt jelentős szerepe.)

Érdekes megállapítása üzemterveinkre vonatkozóan, hogy azok a múltban főként a rablógazdálkodás megelőzésére, 1945 után inkább a zömmel állami kezelésbe került erdőkben rejlő lehetőségek feltárására szolgáltak, illetve szolgálnak. A jövőben célszerűnek látszik adataikat nagyobb mértékben az eredmény értékelésére, számonkérésére hasznosítani.

Az országos – részben a sárvári példa hatására elért – eredmények bemutatása a tanulmányban valószínűsíti a szerző feltevését, megállapítását, gyanússá csupán az teszi, hogy az utóbbi éveknek csupán a felfelé irányuló sorozatával kapcsolatosak. Idehaza már ismerjük a folytatást is és ebben az esetben bizony mélyebb elemzés, több magyarázat volna szükséges a megkívánt hitel megadásához. Remélhetőleg egyszer ez is megtörténik. Arra nyilván már más lesz az illetékes.

Jérôme René

ROVATSZERKESZTŐ: BARÁTOSSY GÁBOR

Az OEE elnöksége teljes létszámmal kihelyezett ülést tartott Szilvásváradon, 1992. október 21-22-én. A szemerkélő esőben „vadkár” témakörben megtartott látványos tanulmányút után *Schmotzer András* elnök tájékoztatót tartott az elmúlt hónap eseményeiről. A helyzetelemzést követő hosszas megbeszélés eredményeként határozatokban foglalta össze a kö-

zeljövő feladatait:

– Az elnökség az alapszabály értelmében a választmány érvényes határozata és felhatalmazása alapján a magyar erdők megóvása és az „államerdeszet” kialakítása érdekében tevékenykedik. Ezért további tárgyalásokat kell folytatni *dr. Gergátz Elemér* FM miniszter úrral az Erdészeti Tanács működtetése ügyében, *dr. Raskó* államtitkár úrral az erdőgazdálkodás és „államerdeszet” kérdéseiben, valamint a készülő kincstári törvény előkészítőihez el kell juttatni az OEE vonatkozó állásfoglalását.

– A kárpótlás – az erdőt károsan érintő hatása ellen – alapos törvényértelmezési és jogi előkészítés után a legdrasztikusabb lépéseket is meg kell tenni a folyamat leállítására, illetve tompítására érdekében. Ugyanakkor a *kialakult új erdőtulajdonosi réteget a helyi csoportokon keresztül be kell vonni az egyesületi életbe*, a feltehetően szükséges szakmai iránymutatás, támogatás gyakorlati megoldásait ki kell dolgozni.

– Az elnökség támogatóan tudomásul veszi az erdőművelési szakosztály egy csoportjának azt a szándékát, hogy OEE Erdészeti Szaporítóanyagtermelési Társaság néven szakosztály jogállású csoportot alakítson, és ezt a választmány elé terjeszti.

– Az elnökség felhatalmazza a titkárságot, hogy szigorú felhívást küldjön a helyi csoportoknak a tagnyilvántartás, tagdíjfizetés rendezése érdekében.

– Az Elnökség foglalkozván az ipolyvidéki erdőszteknikusok által alakított szakszervezet felkérésével, annak eleget téve, együttműködését biztosítja.

– A választmányi ülés időpontja: 1992. november 17.

Napirendi pontok voltak:

1. Tájékoztató a sárospataki Vándorgyűléstől eltelt időszak fontosabb eseményéről (*Schmotzer András* elnök).

2. Az Állami Vagyonkezelő Rt. meghívott erdészeti képviselőjének tájékoztatása.

3. Az erdőszteknika aktuális kérdéseiről tájékoztatás (erdőtörvény, kárpótlás, államerdeszet, erdőfelügyelet, erdőrendezés, stb. – *Dauner Márton* főosztályvezető).

4. Egyebek (EXPO, társaság alakítás, magánerdőgazdálkodás stb.).

Az OEE FM csoportja az ERSZ székházában ülésezett 1992. október 30-án.

Első napirendi pontként *dr. Stephan A. Woher*, Freiburgból érkezett jogászprofesszor a német erdészeti, vadászati és környezetvédelmi jog, illetve szabályozás helyzetét ismertette a megjelentekkel.

Holdampf Gyula hozzászólásában – az előadást kiegészítve – arra tér ki, hogy Németországgal egyező módon az Európai Közösség 12 tagállama közül 10-en a földtulajdonhoz kötik a vadászati jogot. (A kivételt jelentő görög és

olasz szabályozás – ezen országok vadászati helyzetét ismerve – önmagát minősíti.) *Hazánk számára sem fogadható el nem a földtulajdonhoz kötött vadászati jog alternatívája.*

Woher úr kérdésekre válaszolva azt hangsúlyozta, hogy

– az ellenérdekelt feleknek (*dr. Csötönyi József* szerint pl. a zöldeknek és a hivatalos környezetvédelemnek) tárgyalászatához kell ülnie, kompromisszumot kell kötnie, s a megállapodást követően a legjobb megoldást közösen kell képviselniük;

– a természetvédelem tekintetében – a közös csónakban evezünk elvet követve – a károsító felet is be kell vonni a keletkezett problémák megoldásába;

– példaértékű a német jogrendszer a tekintetben is, hogy nem törekszik totális centralizálásra. A keretjellegű szövetségi törvényeket a tartományoknál a helyi sajtóságok mérlegelésével töltik meg tartalommal.

Dr. Rada Antal – második napirendi pontként – az Észak-Rajna-Vesztfáliában tett tanulmányútjáról számolt be. Számunkra is tanulságokkal szolgálhat a keleti tartományok privatizációs gyakorlata, az Európai Közösséghez történő csatlakozás feladatainak nyomon követése, illetve az erdészeti igazgatás sajátosságainak elemzése.

Kiemelt figyelmet érdemel beszámolójából a mezőgazdasági túltermelés kapcsán hozott német intézkedések ismertetése, az erdősítési, ápolási támogatások mértéke.

Ehhez a témához is kapcsolódott *Henter Pál* hozzászólása. Fényképekkel is bizonyította, hogy saját rezsis kivitelezése, megfelelő technológia betartása mellett milyen kiváló erdőtelepítéseket eredményezett.

Virág János

Az OEE főtitkára Kaposváron

Az Országos Erdészeti Egyesület kaposvári helyi csoportja szeptember 22-én küldöttgyűlést tartott. Meghívásukra ezen részt vett *Barátossy Gábor* OEE főtitkár is. A tisztújítást követő két év egyesületi munkájáról elmondta, hogy a hagyományos egyesületi életre kevesebb a lehetőség, helyette a jelenlegi változások által diktált szakmai érdekképviselet lépett. Széleskörű szakmai vita és előkészület után kialakították az egyesület koncepcióját az átalakulási folyamatról. Ezt sajnos a szakma bizonyos körei nem tették magukévá. Ennek is köszönhető, hogy az Erdészeti és Faipari Főosztály előterjesztését a miniszteri értekezlet nem fogadta el, elodázva fontos döntések meghozatalát.

A főtitkár meglehetősen pesszimistán ítéli meg az ágazat jövőjét. Reális veszély az állami erdők feldarabolása. Alapvető gond a szakma összetartásának hánya. Az egyesület a szakmai sorok rendezésében szeretne komoly szerepet játszani, hogy egységes fellépéssel pozitívan segíthessék az átalakulást.

Bona József vállalati biztos ismertette a privatizációról az Állami Vagyonügynökségnek készített anyagát. Tájékoztatót a várható nehézségekről. Főként a súlyos aszálykárról miatt az év végére pénzügyi zavarok várhatók, melyek a privatizációs bevételekkel csökkenthetők.

Elmondta, hogy a jelenlegi vállalati szervezet túlméretezett. A szervezet lebontásában, szűkítésében azonban addig nem lehet elmenni, hogy kizárólag az alaptevékenységet folytassa a vállalat, mivel ez az ellehetetlenüléshez vezethet.

Detrich Miklós

Az OEE győri csoportja 25 fő részvételével egész napos tapasztalatcserét szervezett szeptember 28-án a Dunakiliti-Bős duzzasztó és erőműépítkezés területén és a pozsonyi erdőgazgatóság erdeiben.

A bősi erdészeti kutatóállomás 1981-ben telepített kísérleteit mutatta be *Neszticky István* erdőmérnök kollégánk. Az ipari beruházások következtében jelentősen megnőtt a talajvíz kivétele, és a terület leszáradt.

A mélyfúrással ültetett *ÓNY-ONY* gyenge növekedésű, kipusztulóban van. Az akác is csak 2 m-re nőtt meg. Másik kísérletben a nyolc éves magas kőris 1 m magasságot ért el. *Varga László* a kutatóállomás vezetője elmondta, hogy az 1964-es árvíz után a Duna mellékágai lezárásra kerültek. A talajvíz csökkenésének hatását *NNY, HJ, MK, NYI, FD, A* kísérletekben vizsgálják. A talaj nedvességváltozása meghatározza a fajajmegválasztást. A Duna-ártér talajainak kavics altalaja miatt nincs kapilláris vízemelés, a magas mésztartalom miatt a választható fajfajsnak ajánlja: *NNY-MK-KST-A-FF* a nedvesebbtől a szárazabb talajok felé haladva. A *NNY* állományokat 15 éves korban termelik le. Az akác- és feketefenyő-állományok telepítését a „zöldek” ellenzik, de mást nem tudnak helyette ajánlani. A felújításra, telepítésre kerülő területeken részletes talajvizsgálat elvégzését tartja indokoltnak. A fizikai szerkezet, a humusz- és mésztartalom, a talajvízmélység ismerete szükséges a fajajmegválasztáshoz.

Az erdők fatömegtermelő értékénél 8–10-szer nagyobb a közjóléti, környezetvédelmi értéke, ez különösen a nagyvárosok (Pozsony) közelsége miatt jelentős.

A Felső-Duna-ártéren erdőgazdaságunk területén is hasonló körülményekkel kell számolnunk a következő években a Duna elterelésének következtében, ezért a bemutatott kísérletek tanulságosak voltak ezen erdeink jövőjét illetően.

A program következő állomáshelye a bősi (Gabcsiková) erőmű volt, ez Szlovákia legjelentősebb beruházása. A „C” variáns építésével megteremtették a lehetőséget, hogy a Duna elterelésével 1992-ben az erőmű üzembe helyezhető legyen. Ottjártunkkor a következő volt a helyzet:

Az erőmű terepszint fölé épített 18 km hosszú, 240 m széles üzemvíz csatornáját aszfaltréteggel szigetelték. A vízállóság-vizsgálatára szivattyúkkal félig feltöltötték vízzel. Az erőmű működéséhez még 7 m-t emelni kell a vízszintet, hogy a 14 m-es esés a turbinák üzemeltetéséhez meglegyen. A 8 db turbinából 4 készen volt, 2 db épült. Teljes kapacitás esetén 5300 m³/sec vízmennyiséget képes a csatorna szállítani. A nagyobb árvizek levezetése a régi mederben történne, szilárdan épített bukók és áteresztő művek segítségével. A tározó és a felvízcsatorna mellett lévő észlelőkutak vízszintjét a központi számítógép ellenőrzi. A 60 km² vízfelületű tározóban 1,5 millió m³ víz lesz a feltöltés után. Az erőmű üzemeltetésekor az Alsó-Szigetközben naponta többször is 2 m-es vízszintingadozással kell számolni. Ez meghatározza az ott lévő erdők helyzetét és a bennük folyó munkálatokat.

A tanulmányút előkészítéséért ezúton fejezzük ki köszönetünket *dr. Halupa Lajosnak*, a program szervezéséért pedig *Neszticky Istvánnak*.

Mag Sándor

A Budapesti erdőtervezési csoport szeptember végén *Tóth Miklós* személyében új csoporttitkárt választott. (Címe: 1054 Budapest, Széchenyi u. 14. Tel: 1-310-708). Munkájához sok sikert kíván a csoport nevében a leköszönő titkár: *Wisnovszky Károly*.

A csoport *Garamszegi István* egy csoporttitkár szervező munkájának köszönhetően nagysikerű tanulmányúton járt a Mátrában, 1992. október 9-10-én.

Hangulatos vendégség keretében ismerkedtünk meg a mátrai háztáji fakanál iparral. A társaságban lévő hölgyek, továbbá a férfiak nem csekély hányada nagy örömmel fogadta az ajándékba kapott emlék fakanalakat. Ezek tekintélyes mérete nemcsak az erdőgazdaság alapanyag értékesítési szándékaival vágott egybe, de a fakanalak többcélú hasznosításának esélyét is felvillantotta.

Az első napon *Ivádi István* hivatott és szakszerű kalauzolás mellett bemutatták a nagybátányi erdészet erdőművelésének erdőrendezési szempontból különösen tanulságos eseteit. Némi meglepetésre az üzemtervekben tervezett gyérítési fatömeget soknak találják és nem tudják kitermelni. Az országos helyzettel ismerős vendégeket az is meglepte, hogy az erdészet mennyire aktív és milyen sikeresen igyekszik erdőművelési kötelezettségeit és szakmailag nagyon elismerésre méltó terveit teljesíteni. Nem lehet említetlenül hagyni, hogy a házigazdák milyen nagy figyelemmel fogadták a vendégek véleményét és eredeti ötleteit.

Az esti vacsorán a társaságot jelenlétével megtisztelte *Schmotzer András* vezérigazgató és legfőbb házigazda, ráadásul az összes jelenlévő személy elnöke is, aki igen derekasan kivágta magát eme reménytelen helyzetéből. Üdvözlő beszédében igen részletesen és szemléletesen ismertette az erdőgazdaság jelenlegi helyzetét. Ami bizony nem nagyon tűri a nyomdafestéket. Ezzel szemben viszont jó szívvel elviselte, hogy az egyik vendég elfogja a huszonégyesét.

A második napon a gyöngyössolymosi erdészet területén lévő erdőművelési látni-, és megbeszélési valókat mutatta be *Reményffy Rita* erdőmérnök, aki két szép kisgyermekének szívderítő jelenlétével is illusztrálta az erdészszakma és az erdőművelés „beépített” generáció-etikai motivációját.

Köszönjük a vendéglátóknak a tanulságos programot és a baráti fogadtatást.

Tóth Miklós

1992. október 29-én hatodik ízben hangzott el a mátrafüredi Erdészeti Középiskola ERDÉSZNAP-i ünnepségén az első osztályosok fogadalomtétele.

A két napos rendezvény keretében szakmai bemutatókra és kiállításokra, képzőművészeti alkotások bemutatására és a tanulók népes mezőnyének kiselőadására került sor.

Elhunyt Szalontai Béla

A temetés után hátrahagyott iratait böngészve elgondolkodom. Vajon hitte volna-e a korán áraságra jutott, 15

éves erdőlegényke 1927-ben a somogyi Kardosfán – ha egy jóságos tündér a fülébe súgja –, hogy még medvét is fog lövetni a Máramarosi-havasokban és vállalati igazgatóként vonul nyugdíjba az ország fővárosában. Vajon hitte volna-e?

Aligha... Pedig ezt tartogatta számára a sors, ez lett élete története.

Uradalmi tanító fiaként 1912. április 8-án született a Zselickisfalud községhez tartozó Márcadópusztán. Édesapját kilencéves korában vesztette el. Édesanyjára rajta kívül még öt testvérének felnevelése is tartozott, így szorult négy polgári iskolai osztály elvégzése és a kereskedelmi iskola megkezdése után saját kenyérkeresetre. Korán kezdte már erdészeti szolgálatát a herceg Esterházy Pál hitbizományi urdalom kardosfai erdőgondnokságában napibéresként. Két évig szolgált és megtakarította kicsinyke keresetét, hogy választott hivatásának ellátásához szükséges ismereteket, iskolai végzettséget is megszerezhesse.

Az esztergomi erdőőri és vadőri iskolába iratkozott és azt 1930-ban jó eredménnyel elvégezte. Szakvizsgára csak később kerülhetett sor. Az iskola után visszament Kardosfára, míg 1933-ban állami kinevezéssel járási erdőőr lett a kaposvári erdőfelügyelőségénél. Három évre rá már nősülésre is gondolhatott, családot alapított. Nem sokra rá kezdődött a magyar erdészek számára a nagy kaland – sorra kerültek vissza az első világháború végén elszakított területek jórészt erdősült részei. Megnyílt a nagy lehetőség számára is!

Kérésére a miniszter 1940-ben Máramarosba, a rahói Erdőigazgatósághoz tartozó Tiszaközi Erdőhivatalhoz helyezte irodai erdésznek. Itt ismerkedtünk meg egymással és együtt a havasok nehéz, de gyönyörű világával. A tájban több volt, mint amit az irodavezetés nyújthatott. Csakhamar átkérte magát a Fehértiszai Erdőhivatalhoz. Itt, a Hoverla és Csernahora oldalában igazi havasi környezetben pagonyvezetőként élte ki az erdésznek páratlan lehetőségeket. Itt lövette meg azt a medve kant, amit a tündér ígérhetett meg neki...

Az erdész szakvizsgának az iskolaátszervezés következtében kissé megkésetten, de kiváló eredménnyel történt letétele után a miniszter Szalontait 1943-ban üzemi segéd tiszté nevezte ki, de egyben át is helyezte a szombathelyi erdőigazgatósághoz átvett erdőbirtokok kezelésére. Hogy ezt milyen alaposan végezte, arra jellemző, hogy amikor a volt birtokos a háború után újra jelentkezett és látta az elszámolásokat, intézői ajánlatot tett neki...

A háborút átvészelve, 1945-ben újra haza, Kaposvárra kérte áthelyezését. Nem sokáig maradhatott itt, a sorozatos átszervezések során a Balassagyarmati Erdőigazgatósághoz tartozó váci Erdőgazdasághoz helyezték. Először a műszaki osztályon kapott beosztást, majd 1948-ban megbízták a diósjenői erdőgondnokság vezetésével. Az Erdőközpont megszervezésével többször bizonyított jó szervezőképességére a központ tartott számot, az üzemgazdasági és pénzügyi osztály vezetőjévé tették. Nem volt könnyű dolga itt, mert a „finánc maffia” nem nézte jó szemmel a közérjük csöppent műszakit. Így, amikor a kezelhetetlenre duzzadt Erdei Termékeket Értékesítő (ERDÉRT) Vállalatot kellett rendberakni, ő kapta a profiltisztítás feladatát. *Kuszkó Gyulát*, az ottani – képzettségére nézve kárpitosmester – igazgatót leváltották és Szalontait bízták meg az igazgatói teendővel, 1951-ben.

A vállalat ekkor szinte áttekinthetetlen konglomerátum volt. Egyesíteni igyekezett üzérkedésnek nyilvánított gyűjtői tevékenységet, háziipari munkát, ipari kistermelést, gyártást, készletezést, kereskedést. Mindezt a törvénnyel védett tervgazdálkodás keretében. Szalontai közreműködésével megtörtént az átszervezés, minden egyéb oda nem illő tevékenységtől megszabadítva megalakult a tisztán erdővegyipari termeléssel és értékesítéssel foglalkozó Erdőkémia Vállalat és a miniszter 1952-ben *Szalontai Bélát* nevezte ki igazgatójának.

Szalontai most élhette ki igazán szervezőképességét és rendkívüli műszaki készségét. A vállalat részterületeire mindenekelőtt megfelelő szakértőket keresett. Sikerült is a vállalat két fő üzemágára – a gyantatermelésre és a falepárlásra – megfelelő munkatársakat találni. A gyantához *dr. Halmi Pál* gyógyszerész vegyész, aki illóolajspecialista volt. Vácutt saját vegyi gyárat alapított és üzemeltetett a háború alatt, de ez áldozatul esett az első államosítási hullámnak, ő pedig mindenétől megfosztva, kirabolva Szalontainál talált menedéket. Tudásával valóban felvirágoztatta a gyantafeldolgozást. Szalontaival együttműködve számos újítással, önálló szabadalommal új termékeket vezettek be. Többek között megkezdtek a fenyőtűolaj gyártást. Jelentősen segített ehhez a gyantászásnak – nyersgyanta gyűjtésnek – országos elterjesztése. Mindezek eredményeként a vállalat a 60-as évek elején évi 500 tonna finomított gyantát termelt és ezzel az országos szükséglet jelentős mértékű kielégítését tette hazai gyártással lehetővé.

Fő műve azonban a vállalatban a tolmácsi falepárló retorta létesítése volt. A novai kísérlet tanulságai alapján nyilvánvalóvá lett, hogy a vállalatnak külső szakértők helyett főállású szakemberre van szüksége. Így nyerte meg a szlovákiai Szolyva-falepárló vezető vegyész mérnökét, *Burghardt Lászlót* és alkalmazta az üzemág vezetésére. A sok küzdelem után végre 1955-ben megindult üzem Szalontainak Munka Érdemrend elismerést hozott. Őt évre rá Szocialista Munkáért Érdeméremben részesült.

Munkája igaz emberi értelemben volt valóban „szocialista”. Nem az állampárt normái szerint ítélte meg, választotta, védte meg munkatársait. Gyakran a felettes hatóság kifejezett rosszallását is vállalva. Nyugodt lelkiismerettel mehetett 1971-ben, az akkor szigorúan vett korhatár eléérésekor, nyugdíjas állományba. Megüresedett székén azóta négyen váltották egymást, a két utóbbi kísérte őt a családdal, több barátal és néhány reá még emlékező munkatársával most, 1992. november 5-én a budapesti Óbudai Temetőben utolsó útjára.

Jérôme René

Herczeg Tibor vasdiplomás erdőmérnök

1992. október 18-án, rövid szenvedés után, életének 92. évében elhunyt.

1901-ben Nagyszöllösi született, erdész családban. Erdőmérnöki oklevelét 1925-ben kapta kézhez Sopronban.

Néhány évig alkalmi feladatokat végzett, majd Debrecenben egy mérnöki irodában dolgozott geodéziai munkaterületen. 1928-31 között a debreceni erdőigazgatóságon

szolgált fásítóként. 1931-ben birtokrendező irodát nyitott és községhelmérésekkel foglalkozott.

1938-ban Debrecen város gazdasági intézője, ezt követően pedig 4 évig tanított a görgényszentimrei szakiskolán.

A háború után az ERTI kutatója, majd a Síkvidéki Erdőgazdasági Vállalat osztályvezetője. 1950-ben a minisztériumba került szolgáltatásra, aktív pályafutásának utolsó szakaszában 1958-68 között a váci erdőrendezőség vezető főmérnöke volt.

1990-ben még személyesen vette át Sopronban a vasdiplomát. Az erdészszakmában közismert, köztiszteletnek örvendő kollégát veszítettünk el, aki családjának és választott hivatásának élt. Az erdő, a természet szeretetére nevelte fiát is.

Vácott, az alsóvárosi temetőben családtagjai, pályatársai, barátai mély részvételtől övezve kísérték utolsó útjára október 21-én.

Orosz Ágoston emlékezetére

1992. november 19-én Biatorbágyon 66 éves korában váratlan hirtelenséggel, csendesen elhunyt Orosz Ágoston erdőmérnök.

Őt gyermekes görögkatolikus lelkész családban született a Szatmár megyei Pénészleken 1926. október 5-én.

Édesapja szolgálati helyei szerint iskoláit Debrecenben kezdte, majd Sátoraljaújhelyen érettségizett a piarista gimnáziumban.

A háború vége Kárpátalján érte nővérénél, ahol mint hadköteles polgári fogoly tudott élve kijönni és rögtön megszökve Sopronban folytatta egyetemi tanulmányait, ahol 1950-ben erdőmérnöki oklevelet szerzett.

1950-1954-ig, mint sok kortársa kényszerűségből műszaki pályán, az Ipartervnél dolgozott, irányító tervezőként. Itt 1952-ben út-, vasút-tereprendezés-geodézia általános mérnöki tárgyából szakértői vizsgát tett.

1954. december 1-jétől a Pestvidéki Állami Erdőgazdaság Pusztavacsi Erdészetenél lett szakelőadó. Innen 1958. január 1-jén került az akkori Gödöllői Állami Erdőgazdasághoz, ahol szakelőadó, az erdőgazdaság központjában fahasználati csoportvezető, erdőgazdasági felügyelő, műszaki fejlesztési előadó, majd a gödöllői erdészeti vezetője lett.

1965. október 1-jétől termelőszövetkezethez került Mogyoródrára, majd Gombára.

Itt TSZ erdőgazdálkodást, beruházásokat irányított, tervezett, építőbrigádot vezetett. Gombán készítette el kilenc környező szövetkezet komplex meliorációs talajvédelmi tervét, melyek szakmai életművének kiemelt alkotásai

és a melioráció mai napig példaértékű munkái. Közben a gödöllői Agrártudományi Egyetemen talajvédelmi szakmérnöki és mérnök közgazdász oklevelet szerzett.

1971. augusztus 1-jével került a MÉM Debreceni Állami Erdőrendezőségéhez erdőfelügyelői beosztásba. Innen átszervezésekkel előbb a kecskeméti, majd a Budapesti Erdőfelügyelőséghez került erdőfelügyelőként.

1982. december 31-vel szívbetegsége miatt keredvezményes nyugdíjba vonult.

Széles körű szakmai ismereteit nyugdíjasként élete utolsó percéig hasznosította, erdősítési, komplex üzemi fásítási tervek, szakvélemények készítésével. Annak a sokat próbált, nehézsorsú háború utáni mérnökgenerációnak a tagja volt, akik bármely munkaterületen megállták helyüket az élet viharáiban. Széles körű szakmai felkészültsége, kiváló embersége a ma élő fiatalabb mérnöknemzedék példája lehet.

Hangosan sohasem politizált, de csendes tetteivel annál inkább. Egyetemi évei alatt, 1947-ben Sopronban szöktette át a határon a bencés rend perjelét. 1956-ban ott volt a Köztársaság téren.

Barátaiért, munkatársaiért, beosztottjaiért mindig, minden konfliktushelyzetben, de a hétköznapi mindennapjai között is kész volt felelősséget és kockázatot vállalni.

Akik közelebről ismerték, tudták róla, hogy nagy munkabírási, autonóm belső egyéniségű, kiváló ember volt.

Halálával egy sokoldalú, magas elméleti felkészültségű, nagy gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező, széles látókörű, európai műveltségű kollégával lett szegényebb a magyar erdészszakmában.

Boldog, megelégedett, teljes szakmai és családi életből ragadta el a halál, megtörve derűs optimizmusát.

Szíve mindig a magyar erdőkért és barátaiért dobogott. Emlékét megőrizzük!

Barátossy Gábor

A lapban megjelent cikkek szerzői

Bencze Lajos	EFE	Sopron
Gera Pál	Fidesz	Budapest
Gulyás Gyula	EFE	Sopron
Horváth Zoltán	FM	Budapest
Homoki Nagy István	erdész	Királyrét
Jánoska Ferenc	EFE	Sopron
Jérôme René	ny. em.	Budapest
Kristó László	tanár	Mátrafüred
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Pogrányi Kálmán	MEFAG	Kál
Reményffy László	ny. em.	Eger
Sólymos Szilveszter	osb.	Pannonhalma
Szabados János	ÁV rt.	Budapest
Szántó Gábor	felügy.	Kaposvár
Szász Tibor	ny. em.	Budapest
Tóth Miklós	vadőr	Szilvásvár
Varga Zoltán	KL. tud. egy.	Debrecen

FELHÍVÁS

Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége
FELHÍVÁSSAL
fordult tagjaihoz.

Bebizonyosodott, hogy vándorgyűléseink nem alkalmasak a szakma átfogó gondjainak megtárgyalására. Ezen hiányosságot szeretnénk kiküszöbölni. Ennek érdekében minden év májusában Sopronban megrendezésre kerül a WOOD TECH Erdészeti és Faipari Szakvásár az ERFATERV KFT, a PROGRAM KFT szervezésében.

1993. évben ez a kiállítás május 6-9. között kerül megrendezésre. Ezzel egyidőben az egyesület az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karával közösen Szakmai Konferencia megszervezését vállalja. E konferencia sikeressége tagságunk aktivitásán múlik. Bízom benne, hogy minél több tagtársunknak van mondanivalója – függetlenül attól, hogy mely területén dolgozik szakmánknak.

KÉRLEK, JELENTKEZZ!

Előadás tartására jelentkezni lehet az EFE Erdőmérnöki Karának Dékáni Titkárságán 1993. január 15-ig, a tervezett előadás maximum 25 soros összefoglalójának leadásával. Kérjük, hogy az összefoglaló sorrend szerint tartalmazza:

az előadás címét,
a szerző nevét,
a szerző beosztását,
majd a lap alján a szerző levelezési címét.

Az elhangzó előadásokat a szervezők a konferenciával egyidőben meg szeretnék jelentetni. Kérjük az előadókat, hogy legfeljebb 4 oldalas előadásukat nyomdakész állapotban bocsássák a szerkesztők rendelkezésére, később megadott időpontban és forma szerint.

Az OEE elnöksége nevében:

Schmotzer András
elnök